

Språklig relativism i finlandssvenskan

En filmpedagogisk undersökning

Emilia Lehtinen & Heidi Nieminen

Tammerfors universitet

Institutionen för språk- och

översättningsvetenskap

Nordiska språk

Avhandling pro gradu

Höstterminen 2007

Tampereen yliopisto
Pohjoismaiset kielet
Kieli- ja käännöstieteiden laitos

LEHTINEN, EMILIA & NIEMINEN, HEIDI: Språklig relativism i finlandssvenskan. En filmpedagogisk undersökning.

Pro gradu –tutkielma, 88 sivua + 31 sivua liitteitä
Syksy 2007

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää millainen vaikutus aspektilla on suomenruotsin käyttäjien puhunnoksiin. Tutkimus pohjautuu kansainväliseen tutkimusprojektiin, jossa vertaillaan, kuinka eri kieltenpuhujat todentavat tapahtumia. Tutkimusaineiston keräämiseen on käytetty 45:tä lyhyttä video-otosta, sekä lyhytelokuvaa nimeltä The Quest. Tutkimuksen neljä tamperelaista koehenkilöä käyttävät ruotsia äidinkielenomaisesti. Koehenkilöt ovat kommentoineet videomateriaalia ja translitteroidusta aineistosta on analysoitu aspektologiaan kuuluvia kategorioita.

Tutkimuksen metodi on kontrastiivinen, sillä analyysissa verrataan suomenruotsalaisten puhunnoksia erityisesti riikinruotsin käyttäjien vastauksiin. Vastauksista on analysoitu eritoten kategorioita päätepiite, perspektiivinvalinta sekä käytetty aikamuoto.

Tulokset osoittavat, että suomenruotsi noudattaa pitkälti riikinruotsin normia. Perspektiivinvalintaa ohjaa anaforinen rakenne, jonka käytön yhteydessä osatapahtumia jätetään tarkastelun ulkopuolelle. Päätepiiteiden käytön frekvenssi on suomenruotsissa selkeästi alhaisempaa kuin riikinruotsissa. Looginen aikamuodon käyttö rikkoontuu suomenruotsin puhunnoksissa.

Tutkielma noudattaa aikaisempien vastaavien tutkimusten rakennetta ja toimii näin vertailukelpoisena materiaalina sekä pohjana jatkotutkimuksille. Aikaisempia tutkimuksia kyseisestä aiheesta suomenruotsista ei löydy, joten tutkielmaa voi pitää osittain pilottitutkimuksena.

Avainsanat: språklig relativism, finlandssvenska, aspekt, lexikalisk aspekt, tempus

Ett hjärtligt tack!

Nu när skrivprocessen lider mot sitt slut, vill vi tacka några personer som har stött oss. Ett stort tack går till professor Jukka Havu som ursprungligen har kommit med idén för vårt pro gradu-ämne. Vi är väldigt tacksamma över att vi har fått en chans att medverka i ett internationellt projekt. Ytterligare vill vi tacka honom för att han har gjort ett ypperligt arbete som handledare. Han har orkat ge oss råd även under sommaren. Vi vill också tacka professor Gunilla Harling-Kranck för hennes insatser som handledare. Utan materialet som vi har fått av den svenske forskaren Emanuel Bylund skulle det ha varit omöjligt att göra en jämförande undersökning.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 INLEDNING.....	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Avhandlingens syfte.....	4
1.3 Avhandlingens disposition.....	5
2 MATERIAL OCH METOD.....	6
2.1 Om testbatteriet	6
2.2 Provsituationen	7
2.3 Presentation av informanterna	10
2.4 Metod.....	13
2.5 Kvalitativ fallstudie	13
2.6 Validiteten av provmaterialet.....	15
3 FINLANDSSVENSKA SOM MODERSMÅL.....	17
3.1 Definition av finlandssvenskan.....	17
3.2 Kriterier för modersmålet	18
4 ASPEKTOLOGI.....	20
4.1 Överkategorin aspektologi	20
4.2 Aspekt.....	20
4.2.1 Aspekt i svenskan.....	22
4.3 Lexikalisk aspekt	26
4.3.1 Lexikaliska aspekten inom svenskan	29
4.4 Fundamentala element i det svenska verbssystemet.....	31
4.4.1 Tempusharmoni i svenskan	33

4.4.2 Tidens problematik i anknytning till aspektologi	35
--	----

5 TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR 38

5.1 Forskningsöversikt	38
------------------------------	----

5.2 Tyska och engelska forskningsresultat	39
---	----

5.2.1 Perspektivvariationer i tidigare undersökningar.....	41
--	----

5.3 Pågående undersökning i svenskan.....	43
---	----

6 ANALYS AV VIDEOSEKVENSERNA..... 46

6.1 Analysens struktur.....	46
-----------------------------	----

6.2 Skillnader mellan könen i anknytning till yttrandena.....	47
---	----

6.3 Tempusbruket i videosekvenserna	48
---	----

6.4 Användning av slutpunkter i videosekvenserna	52
--	----

6.5 Finlandssvenska drag i videosekvenserna	60
---	----

6.6 Lokalitet, källa och mål i videosekvenserna	62
---	----

6.7 Speciella verbkonstruktioner med tanke på aspekt.....	65
---	----

7 ANALYS AV KORTFILMEN THE QUEST 67

7.1 Skillnader mellan könen i relation till längden på yttrandena	67
---	----

7.2 Tempusbruket i kortfilmen The Quest	68
---	----

7.3 Användningen av slutpunkter i The Quest.....	70
--	----

7.4 Lokalitet, källa och mål i The Quest	73
--	----

7.5 Uppdelning av The Quest.....	75
----------------------------------	----

7.6 Skeendenas temporala struktur i The Quest	77
---	----

8 SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION 79

8.1 Sammanfattande redogörelse för särdrag i finlandssvenskan	79
---	----

8.2 Avslutande diskussion	83
---------------------------------	----

KÄLLOR	85
---------------------	-----------

BILAGOR	89
----------------------	-----------

Bilaga 1: Frågeformulär	89
--------------------------------------	-----------

Bilaga 2: Videosekvenserna	93
---	-----------

Bilaga 3: Jämförelse mellan finlandssvenskan, sverigesvenskan och spanskan	102
---	------------

Bilaga 4: The Quest/K33	103
--------------------------------------	------------

Bilaga 4: The Quest/K33	104
--------------------------------------	------------

Bilaga 5: The Quest/K29	111
--------------------------------------	------------

Bilaga 6: The Quest/M33	115
--------------------------------------	------------

Bilaga 7: The Quest/M28	117
--------------------------------------	------------

FIGURFÖRTECKNING

Figur 1	Finskans aspekt uppdelat i fyra kategorier	22
----------------	--	-----------

Figur 2	Den lexikaliska aspekten inom svenskan.....	30
----------------	---	-----------

Figur 3	Tidslinjen.....	33
----------------	-----------------	-----------

Figur 4	Svenskans tempusharmoni	34
----------------	-------------------------------	-----------

Figur 5	Positionen för E, R och S i preteritum, presens och futurum.....	36
----------------	--	-----------

Figur 6	Positionen för E, R och S i pluskvamperfekt och futurum exaktum.....	37
----------------	--	-----------

Figur 7	Positionen för E, R och S i perfekt.....	37
----------------	--	-----------

Figur 8	Moderna tider. En jämförelse mellan spanskan och svenskan.....	76
----------------	--	-----------

Figur 9	Temporal struktur i The Quest hos M33.....	78
----------------	--	-----------

TABELLFÖRTECKNING

Tabell 1	Antalet slutpunkter och ord i videosekvenserna samt använda presensformer hos de olika informanterna.....	51
Tabell 2	Antalet tempusformer i videosekvenserna.....	52
Tabell 3	Antalet slutpunkter i finlandssvenskan, sverigesvenskan och spanskan.....	57
Tabell 4	Antalet uttryck som betecknar lokalitet, källa, mål och slutpunkt i videosekvenserna.....	63
Tabell 5	Antalet verbformer i The Quest.....	69
Tabell 6	Antalet slutpunkter i the Quest.....	73
Tabell 7	Användningen av lokalitet, källa och mål och antalet använda ord i The Quest.....	75
Tabell 8	Förhållandet mellan grammatikaliserad aspekt och användningen av slutpunkter.....	81

1 INLEDNING

1.1 Bakgrund

Ämnet för vår avhandling kallas språklig relativism. Idén till avhandlingsämnet uppstod i mitten av mars 2007, då vi fick veta att professor Jukka Havu vid institutionen för språk- och översättningsvetenskap letade efter studerande som skulle vara intresserade av att bekanta sig närmare med språklig relativism. Temat kändes skrämmande i början, eftersom det var helt obekant för oss båda. Inom ämnet råder det en villervalla av begrepp vilket har fått oss att fundera om det verkligen passar oss som pro gradu-ämne. Nu har vi ändå bekantat oss noggrant med material gällande språklig relativism och vi har insett att det är ett ämne som väl är värt att forska i. Språklig relativism är ett begrepp som måste förklaras närmare. Det som det egentligen avses med språklig relativism klargörs tydligt med hjälp av Sapir-Whorf-hypotes:

Radical interpretations of this form of linguistic relativity consolidated the notion of linguistic determinism, a position which implies that speakers who have learned a given language not only develop language-specific conceptual structures but are also bound by them, a view which rightly or wrongly has been termed the Sapir-Whorf-hypothesis (Carroll, Stutterheim & Nüse 2004:1).

Edward Sapir och Benjamin Lee Whorf som har format hypotesen har även givit sina namn åt hypotesen. Enligt hypotesen formar första språkets ordförråd och grammatik människans världsbild. Eftersom det finns olika språk i världen och därför också flera olika språknormer finns det även olika sätt att uppfatta världen. (Karlsson 1998: 27.)

Undersökningen baserar sig på ett internationellt projekt, som har fått sin början i Tyskland vid Heidelbergs universitet. Projektet fokuserar sig på relationen mellan språkets strukturer och deras yttre verklighet. En liknande undersökning har redan gjorts bland tyskar, engelsmän, araber, norrmän, ryssar, italienare, bulgarer, spanjorer, fransmän, tjecker, polacker

och nederländare. Vid denna tidpunkt pågår undersökningen även i Sverige. Vi närmar oss ämnet på ett filmpedagogiskt sätt. Med detta menar vi, att informanterna kommenterar korta videosekvenser och en kortfilm och därefter analyserar vi dessa kommentarer. Kommentarererna spelas in för att provsituationen ska vara smidig och att informanterna inte måste upprepa sig själva. Förutom att inspelningen underlättar provsituationen hjälper det oss även i analyseringsskedet, eftersom det är möjligt att spola bandet fram och tillbaka. Vi analyserar informanternas kommentarer särskilt ur en grammatisk synvinkel. Vi undersöker hur representanterna för finlandssvenskar berättar om händelser som de har sett och vilka element de betonar i sina yttranden. Vi undersöker hur den grammatiska och den lexikaliska aspekten påverkar språkets strukturer och människans sätt att uppfatta världen.

Synvinkeln som vi har valt för vår undersökning är kontrastiv och vi vill forska i skillnaderna mellan rikssvenskan och finlandssvenskan, så långt det går. Tyvärr har vi inte fått tillräckligt omfattande resultat från Sverige under skrivprocessen och inte heller från andra länder, men vi hoppas att vi med vår undersökning i fortsättningen ytterligare kan jämföra med Sveriges resultat. Vi har valt att genomföra undersökningen bland svensktalande i Tammerfors. Orsaken till att vi har valt just Tammerfors är att staden är en *språkö*. Andra stora språköar i Finland är Uleåborg, Björneborg och Kotka.

Med språkö menas här att det på en helt finskspråkig ort bor en liten, nästan isolerad, grupp svensktalande (Nationalencyklopedin 1995:164). Eftersom miljön i Tammerfors är nästan totalt finskspråkig, har vi ansett att skillnaderna mellan rikssvenskan och finlandssvenskan skulle visa sig starkast just här. Tidigare har det inte gjorts någon liknande undersökning inom finlandssvenskan och därför har vi tyckt att det är meningsfullt att göra studien nu.

Finlandssvenskan intresserar oss speciellt för att det har förts en livlig diskussion om finlandssvenskan egentligen är ett skilt språk från rikssvenskan eller bara en regional varietet av det svenska språket. Enligt de senaste räkningarna, som har gjorts i slutet av år 2006, är antalet finlandssvenskar i hela Finland för tillfället drygt 290 000, det vill säga 5,6 procent av hela Finlands befolkning (Svenska Finlands Folkting 2006:16). Tammerforsvenskarna utgör endast en liten del av hela landets finlandssvenskar, bara 1062 finlandssvenskar bor nämligen

i Tammerfors idag. Allt som allt har Tammerfors 206 368 invånare. (Statistikcentralen 2007a, Statistikcentralen 2007b.)

I vår undersökning har vi i stort sätt koncentrerat oss på verbstrukturer. Ändå innefattar språklig relativism också mycket annat, nämligen även andra grammatiska strukturer. Språklig relativism är ett ännu tämligen outforskat ämne inom finlandssvenskan såväl som inom finskan. Det är en av orsakerna till att vi har valt språklig relativism som tema för vår pro gradu-avhandling. Det är intressant att forska i något som det inte finns exakt motsvarande undersökningar om i Finland från förut. Förstås gör det undersökningen också mycket utmanande och krävande. Dessutom tycker vi att det har varit intressant att välja ett ämne som har bjudit oss på en djupare kunskap inom svenska grammatiken. Fastän vi hoppas att många skulle vara intresserade av att läsa vår avhandling och inte har tänkt närmare på någon målgrupp, kan vi ändå konstatera att den säkert bäst tjänar studerande som inte är bekanta med ämnet från förut. Vi hoppas att denna undersökning även skulle fungera som inspiration till vidare undersökningar inom ämnet.

Vi har valt att skriva vår pro gradu-avhandling tillsammans, även om det inte är så vanligt i universitetsvärlden. Orsaken till detta är att ämnet är ganska omfattande och ger mer än tillräckligt med arbete för två personer, till och med så mycket att vi har varit tvungna att utesluta somliga områden som tillhör kategorin aspekt. Dessutom är vi båda väldigt intresserade av ämnet och har varit det från första början. Vi har bestämt oss för att skriva inledningen och teoridelen tillsammans, för att vara säkra på att vi har uppfattat de olika begreppen på samma sätt. Som vi redan har nämnt, råder det en villervalla av begrepp inom ämnet. Med det menar vi att begreppen har något ifrån varandra avvikande definitioner i de olika teorier som närmar sig ämnet. Dessutom har vi båda behövt bekanta oss noggrant med källlitteraturen för att få till stånd en koherent analysdel.

Från början har vi haft en tanke om att vi båda skulle analysera yttrandena av två informanter. Vi har ändå snabbt märkt att ett sådant analyseringssätt inte fungerar. Därför har vi ansett det bäst att vi båda skilt analyserar alla de fyra informanternas yttranden och att vi efter det diskuterar resultaten som vi har fått och rapporterar de resultat som vi sedan

tillsammans anser vara relevanta. Vi har tillsammans bestämt vad vi anser vara viktigt att rapportera och sedan har vi turvis skrivit ner våra tankar. Emilia Lehtinen har haft mera ansvar för rapporteringen av avsnitten 6.1 till 6.6, medan Heidi Nieminen har stått för 6.7 till 7.6. Vi har tillsammans kommit överens om vad som ska skrivas och till slut har vi ännu format texterna tillsammans. Allra sist har vi varit tvungna att forma hela avhandlingen så att den skulle vara så koherent som möjligt. Utan denna sista granskning som vi har gjort tillsammans skulle det eventuellt synas för mycket att avhandlingen har haft två skribenter. Vi vill uttryckligen betona att vi har haft ett väldigt nära samarbete genom hela skrivprocessen. Detta har vi ansett vara en självklar utgångspunkt för hela arbetet. Utan samarbete är det sannolikt omöjligt att skriva en välstrukturerad och koherent avhandling.

1.2 Avhandlingens syfte

Syftet med denna undersökning är att framställa material om finlandssvenskan som senare kan fungera som jämförelsematerial med resultat från andra språk, speciellt sverigesvenskan. Ytterligare anser vi att avhandlingen fungerar som inledning till ämnet aspektologi. Vi forskar i hur aspekt påverkar valet av temporala konstruktioner och perspektivtaganden i yttranden inom finlandssvenskan. Vi har bekantat oss med några tidigare undersökningar utgåenden från dem har vi format våra hypoteser. Vi antar att finlandssvenskan ligger nära tyskan och därför har vi valt just dessa hypoteser eftersom de är nära relaterade med tyskans resultat.

Hypotes 1: Undersökningen har genomförts offline, det vill säga att informanterna har berättat om filmen efter de har sett den. Informanterna har format sina yttranden ur ett anaforiskt perspektiv (se närmare avsnitt 2.2 och 5.2.1). Att handlingarna uppfattas som avslutade, står i nära anknytning till den anaforiska strategin.

Hypotes 2: Informanterna nämner slutpunkter i sina yttranden. Med slutpunkt menar vi här att handlingen når ett visst slutstadium eller att handlingen avslutas totalt. Slutpunkter är ett svårt begrepp att definiera men man skulle kunna tänka sig att när en pojke hoppar i vattnet, når

handlingen en slutpunkt. Även då en fågelunge klättrar upp i sitt bo, kan man peka ut en slutpunkt i handlingen. Informanterna använder presens i videosekvenserna och preteritum i kortfilmen *The Quest*. Tempusharmonin (se närmare avsnitt 4.4.1) styr starkt temporalkonstruktionen i yttranden.

Hypotes 3: Svenskspråkiga berättar vad som utspelar sig i kortfilmen *The Quest* och utelämnar vissa detaljer i händelseförloppet.

1.3 Avhandlingens disposition

I kapitel två presenteras material och metod. Detta innebär att vi först presenterar testbatteriet, sedan provsituationen och ger en kort presentation av informanterna. Därefter följer en redogörelse över kategoriseringen av materialet. Slutligen presenterar vi karakteristiska drag för den kvalitativa och kvantitativa undersökningen och diskuterar analysens validitet.

Avhandlingens teoridel består av kapitlen tre, fyra och fem. I kapitel tre behandlar vi finlandssvenska och vad det innebär att ha finlandssvenska som modersmål. Detta gör vi genom att vi definierar begreppet finlandssvenska samt presenterar kriterier för modersmålet.

I kapitel fyra behandlas aspektologi. I detta kapitel presenteras de mest centrala delkategorierna aspekt och lexikalisk aspekt och vad de innehåller. Här behandlas även tidsproblematiken inom aspektologin. I kapitel fyra koncentrerar vi oss också på det svenska verbsystemet, fortfarande ur en teoretisk synvinkel. I kapitel fem presenteras kort tidigare undersökningar om engelskan, tyskan och svenskan. I detta kapitel klargörs även olika perspektiv som talaren kan ta i sina yttranden. Kapitel sex innehåller en presentation av resultaten av videosekvenserna och analysen av dem. I kapitel sju behandlar vi *The Quest* och rapporterar om resultaten av analysen. Sammanfattning av resultat samt diskussion ingår i kapitel åtta. I detta kapitel diskuterar vi faktorer som vi har ansett vara betydelsefulla i vår undersökning.

2 MATERIAL OCH METOD

2.1 Om testbatteriet

Testbatteriet som vi har använt består av en kortfilm, *The Quest*, som räcker cirka tio minuter, och 45 korta videosekvenser som var och en räcker några sekunder. Testbatteriet har konstruerats vid Heidelbergs universitet i Tyskland. Kortfilmen, som alltså kallas för *The Quest*, är inte ursprungligen gjord för undersökningsmaterial, utan är från början en vanlig kortfilm. *The Quest* kan nästan definieras som en stumfilm, eftersom figuren i filmen inte talar alls, men ändå kan man höra några effekter som till exempel ljudet av olika maskiner. I filmen får man följa med en lerfigur, som är den enda figuren i filmen, och hans äventyr genom fem olika världar. Världarna består av en ökenvärld som tar cirka 1,10 minuter, en pappersvärld på cirka 1,20 minuter, en stenvärld på cirka 2,04 minuter, en industrivärld på cirka 2,13 minuter och slutligen en maskinvärld på cirka 2,53 minuter. Mellan varje värld, förutom mellan industri- och maskinvärlden, kommer det en kort paus då världen byts. Informanten får först se igenom hela filmen utan störningar och sedan får de se den en gång till, men denna gång avbryts filmen efter varje värld. Under pausen får informanten berätta vad som hände i föregående episod.

Allt som allt ingår i materialet 80 korta videosekvenser av vilka vi har valt 45 stycken. Vi har valt 45 videosekvenser, varav 41 är samma som den svenske forskaren Emanuel Bylund har använt. Bylund har i sin undersökning 45, men eftersom vi inte har fått tag i fyra av dem, har vi ersatt dem med fyra andra för att ha ett jämförbart material med Bylunds 45 sekvenser. Vi har kommit till slutsatsen att 45 videosekvenser är en tillräcklig mängd för analysdelen i vår avhandling. Dessutom representerar handlingarna i videosekvenserna den lexikaliska aspektens olika delar. Förutom att 45 videosekvenser ger oss en ypperlig mängd data har vi också tyckt att det är en lagom mängd som inte anstränger våra informanter för mycket. Vi har själva editerat videosekvenserna så att vi har fått med just de 45 sekvenser som vi har

önskat. Eftersom videosekvenserna ursprungligen har varit inspelade efter varandra på en skiva har vi varit tvungna att göra ett urval bland sekvenserna. Annars skulle testbatteriet ha varit alldeles för belastande för informanterna. Dessutom har vi blandat om i ordningen på sekvenserna, så att informanterna inte har kunnat tänka ut vad undersökningen egentligen rör sig om.

Videosekvenserna är alldeles stumma. Handlingarna som syns i videosekvenserna är vardagliga situationer och händelser, till exempel att spela fiol, att mjölka en ko och att sätta papper i en skrivmaskin. Videosekvenserna som vi har använt tar cirka fyra till nio sekunder. Informanterna får fritt berätta vad de ser genast när handlingen börjar. Efter att en videosekvens är över har informanterna ännu några sekunder på sig att berätta vad de har sett. Om en stund syns det en stjärna på datorskärmen som markerar att följande videosekvens snart börjar. Detta ger informanterna en chans att förbereda sig innan följande sekvens börjar. Med 45 videosekvenser och kortfilmen *The Quest* tar provsituationen drygt en timme.

2.2 Provsituationen

Provsituationen har utförts i ett ljudisolerat rum för att minimera alla onödiga ljud. Inspelningarna har gjorts på en dag, för att provsituationen skulle vara så likadan som möjligt för varje informant. Ytterligare måste vi konstatera att informanterna känner varandra, vilket är naturligt om man tänker på hur liten den svenskspråkiga minoriteten i Tammerfors är. Vi har velat eliminera risken att informanterna berättar för varandra om hurdan provsituationen har varit. Även om det inte är säkert om det skulle påverka resultaten, skulle det ändå kunna försämra slutsatsernas validitet och reliabilitet.

En provsituation kan kännas ytterst spännande, speciellt om man inte har varit i en liknande situation förut. Därför har vi ansett att det är viktigt att minska informanternas spänning så mycket som möjligt. Vi har informerat informanterna om vad som händer och när, för att ingenting skulle komma som en överraskning. Till först har informanterna fyllt i en enkät

(bilaga 1) i vilken vi har frågat om ålder, kön och lite annan bakgrundsinformation om hur svenskspråkiga informanterna är. Därefter har vi berättat för dem att de får se en kortfilm och några videosekvenser som de ska kommentera på. Vi har skrivit frågeställningarna på papper för att minska spänningen. Om instruktionerna endast skulle ha varit muntliga, kunde det ha orsakat onödig spänning, eftersom informanten skulle ha behövt koncentrera sig på att komma ihåg vad vi har sagt. Instruktionerna har givits separat, det vill säga att instruktionerna för videosekvenserna har givits precis innan informanten har tittat på dem, och instruktionerna för The Quest har givits precis före visningen av filmen. Även detta har underlättat situationen för informanterna eftersom de inte har fått för mycket information på en gång.

Instruktionen för videosekvenserna har varit *berätta vad som händer*. I instruktionerna för The Quest har det poängterats att informanten på ett detaljerat sätt ska *berätta vad som händer*. Informanterna har också blivit informerade om att bandet senare spelas för någon som inte har sett filmen. Det finns flera sätt att återberätta händelserna i The Quest, men vi har valt att använda The Quest 1, vilket innebär att informanterna först får se filmen en gång från början till slut, en omgång då informanterna inte behöver säga någonting. Efter det ser informanterna filmen på nytt, men denna gång har vi stannat filmen efter varje del eller värld. Under pausen får informanterna berätta vad som händer. Detta återberättningssätt kallas för *offline*. Det finns sammanlagt fem delar. Alla instruktioner har getts på informanternas modersmål, det vill säga svenska, för att vi har ansett att även det minskar spänningen. Informanterna har i tur och ordning fått sitta och titta på kortfilmen och videosekvenserna på en datorskärm. Allt vad informanterna har sagt har spelats in på en bandspelare.

De transkriberade svarens yttre form är till en stor del styrd av *quaestio* ("fråga" på latin). *Quaestio* är denna explicita eller implicita vetenskapliga fråga, som informanterna utsätts för att svara på. *Quaestio* spelar en stor roll i många undersökningar, eftersom frågan självfallet leder informanten till att svara på ett visst sätt. Som exempel kan man tänka sig en hypotetisk situation som den följande: Lisa är ögonvittne till en bilolycka och blir utfrågad av polisen om förloppet. Svaret skiljer sig på alla de tre frågorna: *Vad såg du?*, *Vad händer?* och *Vem, enligt din åsikt, orsakade olyckan?* Därför är det väldigt viktigt att noggrant fundera ut hur man

ställer frågan. I en undersökning måste man hålla sig till endast en quaestio för att inte få för stor spridning på resultaten. Quaestio delar texten i en huvudstruktur och flera underordnade strukturer. Huvudstrukturen svarar direkt på quaestio, medan de underordnade strukturerna enbart ger relaterad information. (Stutterheim, Carroll & Klein 2003:97.)

Nedan presenterar vi de frågeställningar som är omarbetade versioner av de instruktioner som Emanuel Bylund har använt i sin pågående undersökning i Sverige. För att vår undersökning skall bjuda på så jämförbara resultat som möjligt har vi i stora drag använt samma frågeställning som Bylund. Eftersom vi ändå anser att Bylunds frågeställning i någon mån är bristfällig har vi ändrat på den en aning. Ändå är själva quaestio densamma. I videosekvenserna är Bylunds quaestio ”berätta vad som händer” och motsvarande quaestio i The Quest ”berätta vad som händer”. (Bylund 2007a.) I det följande presenterar vi frågeställningarna eller de två quaestio som vi har använt i samband med videosekvenserna och kortfilmen The Quest.

Instruktionerna för videosekvenserna:

Du kommer nu att få se en serie korta scener. Efter varje scen blir skärmen blå och sedan ser du en stjärna på skärmen, som visar att en ny scen snart börjar. Så fort du ser vad som händer i scenen vill jag att du **berättar vad som händer**. Du får alltså börja tala genast när du ser någon händelse på skärmen. Ifall det behövs, får du fortsätta att berätta så länge tills du ser stjärnan på skärmen. Du behöver inte kommentera sådant som att solen lyser eller pojken har blå byxor, utan koncentrera dig på själva händelsen eller handlingen.

Instruktionerna för The Quest:

Du kommer nu att se en kortfilm som är uppdelad i fem olika delar. Du får först se filmen en gång från början till slut, men du behöver inte säga någonting när du tittar på filmen. Sedan får du se filmen en gång till. Den här gången stannar jag filmen efter varje del och då vill jag

att du på ett detaljerat sätt återberättar händelserna. Alltså, efter varje del, **berätta vad som hände**. Ditt tal kommer att bandas in och spelas upp för någon som inte har sett filmen.

Emanuel Bylund (2007a) anser att filmen *The Quest* består av fyra olika världar. Den första kallas ökenvärld, den andra pappersvärld, den tredje stenvärld och den fjärde och sista världen är dominerad av robotar och andra industrirelaterade maskiner. Vi har ändå kommit fram till att *The Quest* faktiskt består av fem olika världar. De tre första anser vi vara desamma som Bylund håller för, men den fjärde har vi valt att dela i två separata delar. Fastän dessa två världar inte har en paus emellan så som de andra världarna har, kan man ändå se en klar förändring i omgivningen. Den fjärde världen kallar vi alltså för industrivärlden och den femte har vi namngett maskinvärlden. På grund av detta har vi förändrat frågesättningen med ett ord, Bylunds *fyra* har vi bytt ut till *fem*. Där vi anser att Bylunds instruktioner har varit lite stökiga, har vi omstrukturerat instruktionerna för våra syften så att de skall vara så tydliga som möjligt.

2.3 Presentation av informanterna

Som våra informanter har vi valt fyra frivilliga individer från Tammerfors som alla har svenska som modersmål. Till våra krav har hört att finna informanter som är ungefär jämnåriga. Vi har velat välja informanter som representerar samma åldersgrupp på grund av att människor i olika ålder oftast använder lite åtskiljande språk. Vi anser också att en jämn fördelning mellan män och kvinnor är väldigt viktig och dessutom rättvis för de båda könen. Därför har vi valt samma antal kvinnor och män till informanter. Vi har försökt hitta informanter som har bott länge i Tammerfors men det har visat sig vara ganska svårt. Det beror på att många tvåspråkiga vill studera på svenska och eftersom det inte erbjuds så många alternativ i Tammerfors leder det till att unga personer ofta flyttar till svenskspråkiga orter för att studera. Det händer också tämligen ofta att unga vuxna stannar kvar på sina nya hemorter också efter studietiden, eller flyttar till någon annan ort. En avgörande faktor i valet av

informerarna har även varit att informanterna har normal tal-, hör- och synförmåga för att de skall klara av testsituationen så bra som möjligt. Med hjälp av de ovannämnda kraven har vi lyckats avgränsa gruppen så att vi har fått en så homogen grupp som möjligt.

Eftersom undersökningen har gjorts anonymt har vi för att underlätta analysen samlat in lite bakgrundsinformation om informanterna. Dessutom har vi velat vara säkra på att informanternas modersmål faktiskt är svenska, i detta fall förstås den variant som används i Finland. Bakgrundsinformationen är också nyttig ifall slutsatserna visar på en stor divergens. Vi har gjort en enkät där vi frågar några frågor som vi tycker är väsentliga frågor. Enkäten finns som bilaga (bilaga 1). Frågorna baserar sig på Tove Skutnabb-Kangas kriterier för modersmålet (se nedan 3.2), eftersom vi har velat vara säkra på att informanterna faktiskt brukar språket modersmålsenligt. Viktigast av dessa kriterier har vi ansett vara språkbruket, det vill säga att vi har velat hitta informanter som faktiskt använder det svenska språket modersmålsenligt. I fall man enbart fyller till exempel attitydkriteriet skulle nästan vem som helst kunna anses som modersmålstalare av ett främmande språk.

Enkäten innehåller elva frågor som kan besvaras genom att man enbart kryssar för det rätta alternativet. För att försäkra oss om att enkäten fungerar har vi testat den på några försökspersoner. Eftersom vi inte har funnit några större brister har vi kommit till den slutsatsen att det går bra att använda enkäten hos våra riktiga informanter.

På grund av att undersökningen är anonym kan vi inte använda informanternas riktiga namn. Därför har vi valt att använda en beteckning som endast avslöjar ifrågavarande persons kön och ålder. Till exempel K33 syftar på en kvinna som är 33 år gammal, medan beteckningen M33 står för en man som är 33 år gammal. I vår avhandling använder vi exempel som är tagna från det muntliga material som vi har samlat in av informanterna. Efter exemplen har vi betecknat vilken informant det är fråga om. Ifall beteckning saknas har vi själva konstruerat exemplet eller hänvisat till någon annan forskare. Nedan presenteras varje informant noggrannare med hjälp av den information som vi har fått av enkäterna.

M28 är en 28-årig man. Han har lärt sig svenska som sitt första språk. Han har gått i en

svenskspråkig grundskola och har även efter det studerat på svenska. Hemma talar han endast svenska. På fritiden använder han bägge språken. Arbetspråket är finska. Informantens modersmål är svenska och han anser att han behärskar svenska bäst. Han har inte bott särskilt länge i Tammerfors, enligt våra variabler endast 1–5 år.

K29 är en kvinna 29 år gammal. K29 har lärt sig finska och svenska samtidigt. Hon har utfört alla sina studier på svenska. Hemma använder hon svenska och på fritiden använder hon bara finska. Arbetspråket är finska. Hon anser sitt modersmål vara svenska, men hon behärskar svenska och finska lika bra. Hon har bott 20–25 år i Tammerfors.

M33 är en 33 år gammal man. Denna informant har lärt sig finska som sitt förstaspråk. Skolspråket har varit svenska. Som utbildningsspråk har han haft svenska. Hemma använder han både svenska och finska, medan han på fritiden använder enbart finska. I arbetslivet använder han både svenska och finska, och dessutom engelska. Som modersmål har han både svenska och finska, men han anser ändå att han behärskar finskan bäst. Denna informant har bott 20–25 år i Tammerfors.

K33 är en 33-årig kvinna som har lärt sig finska och svenska samtidigt. Även denna informant har haft svenska som skolspråk. Efter det har hon studerat på finska. Hemma talar hon bägge språken. Även fritidsspråket består både av svenska och finska. Arbetspråket är finska. Hennes modersmål är både svenska och finska, men hon behärskar finska bäst. Hon har bott i Tammerfors längst av informanterna, 30–35 år.

Informationen som vi har fått om informanterna är viktig så att vi kan försäkra oss om att alla faktiskt använder svenska i vardagslivet. Med hjälp av enkäten som vi har gjort för att samla in information om informanterna (bilaga 1) har vi fått veta hur många av modersmålets kriterier varje informant fyller. Frågorna är gjorda på basis av Skutnabb-Kangas kriterier för modersmålet. Informanternas användning av svenskan fyller två till fyra av modersmåls kriterier, vilket är en viktig faktor i vår undersökning. Kriterierna för modersmålet är uppställda av Skutnabb-Kangas (1981) behandlas nedan i avsnitt 3.2. Fastän informanterna fyller flera kriterier antar vi att finskan påverkar informanternas språkbruk, eftersom

omgivningen är finskspråkig och naturligtvis inverkar på språket.

2.4 Metod

Vi har spelat in yttranden som informanterna har gett oss om videosekvenserna och the Quest. Bakgrundsinformation har vi samlat genom en enkät. Vi har transkriberat informanternas yttranden som fungerar som vårt primära material. Vi har inte ansett det nödvändigt att närmare beskriva till exempel pauser eller småskrott i transkriberingen av informanternas yttranden, eftersom de inte direkt ger information om ämnet som vi undersöker. Vi har analyserat informanternas yttranden och koncentrerat oss speciellt på följande kategorier: slutpunkt, atelicitet, telicitet och tempus (se nedan 4.2.1 och 4.4). Vår metod är huvudsakligen kvalitativ, men vi har även använt diagram och figurer för att ytterligare klargöra de fenomen som vi har behandlat. Vi har även jämfört våra resultat med resultat av engelskan, tyskan, spanskan och svenskan.

2.5 Kvalitativ fallstudie

Vår undersökning kan huvudsakligen karaktäriseras som en kvalitativ fallstudie. Med *huvudsakligen* menar vi här att vår avhandling även innehåller kvantitativa element som diagram och figurer.

Metodvalet måste alltid relateras till forskningsproblemet och till forskningsobjektet. I en kvalitativ undersökning försöker man först och främst förstå fenomenet i fråga på ett holistiskt sätt och i relation till dess kontext. (Kiviniemi 2001:68.) Det kan visserligen vara svårt ibland att välja bara en metod och därför är det viktigt att veta att man även kan välja en kombination av kvalitativ metod och kvantitativ metod (Alasuutari 1993:23). Informanternas

mängd beror på undersökningens syfte och olika praktiska skäl, till exempel tid och eventuell finansiering. Man måste ändå beakta att undersökningen måste vara vetenskaplig och representativ. (Tuomi & Sarajärvi 2002:87.)

Valet av undersökningsmetod förutsätter vissa krav på själva undersökningen. Därför är det viktigt att man har undersökningsmetoden klar för sig redan i början av undersökningen för att undvika omedveten blandning mellan metoderna. Medvetet, grundat och väl strukturerat kan man ändå blanda metoderna sinsemellan utan att behöva göra några vetenskapliga kompromisser. Eftersom kvalitativ och kvantitativ är två termer som liknar varandra väldigt mycket vill vi vid det här skedet definiera dem båda kort.

Kvalitativ undersökning är nästan som en spegelbild av kvantitativ undersökning. Inom kvalitativ undersökning är variablerna oräkneliga och man strävar efter en helhetsbild. Inom kvalitativ undersökning vill man forska i naturliga situationer som man inte kan konstruera som provsituationer eller kontrollera alla påverkande faktorer. Karakteristiskt för kvalitativ undersökning är även transkribering av informanternas yttranden. (Metsämuuronen 2006: 88.) Undersökningsmaterialet måste alltså inte vara färdigt nerskrivet eller dokumenterat vid insamlingsögonblicket, utan informanternas yttranden transkriberas och först sedan kan texten anses som kvalitativt undersökningsmaterial (Perttula 1998:73–75). Kvalitativa undersökningsmetoder används ofta till exempel inom pedagogik och hälsovård. Vanliga insamlingsmetoder i kvalitativ undersökning är intervju, observation, dagböcker eller annat vardagligt material. (Holopainen & Pulkkinen 2003:18.)

Med kvantitativ undersökning avses att man samlar in empirisk information där resultaten går att räkna. I kvantitativa undersökningar ingår också ofta tabeller och diagram. Man försöker finna olika systematiska och statistiska samband mellan siffror. (Holopainen & Pulkkinen 2003:18.)

Klaus Mäkelä presenterar följande punkter som han anser vara viktiga för evalueringen av det kvalitativa materialet:

- Betydelsefullt material
- Tillräckligt material
- Omfattande material
- Möjligheten att evaluera och upprepa analysen.

Det är onekligen svårt för oss att säga om vårt material är betydelsefullt eller icke. Vi är allt för subjektiva för att besvara den frågan. Vi kan ändå konstatera att vårt material enligt oss är väldigt betydelsefullt eftersom det speciellt har blivit producerat för detta syfte. Vi har inte velat göra en kvantitativ undersökning fastän vi har tagit med en del tabeller och diagram. Denna undersökning kan anses som en pilotundersökning inom finlandssvenskan och syftet med vår avhandling är att utgöra en grund för kommande undersökningar inom ämnet. Satureringspunkten, vilken är relaterad till materialets tillräcklighet, har vi nått i den mån att informationen som informanterna har gett oss pekar mot samma riktning. På grund av att vårt urval av informanter är ganska litet, är det omöjligt att nå satureringspunkten totalt. Slutsatserna indikerar ändå att i en vidare undersökning med flera informanter skulle slutsatserna inte förändras drastiskt. Enligt Mäkelä, med tanke på omfattande material, är det viktigt att forskaren inte baserar sina slutsatser på enstaka urval utan närmast på en täckande helhetsbild. Detta har vi försökt hålla i minnet under hela skrivprocessen. Med evaluering av analysen menar Mäkelä att läsaren kan följa med forskarens resonemang. Läsaren måste ges tillräckliga möjligheter att acceptera eller ifrågasätta slutsatserna. Därför har vi använt informanternas direkta repliker i samband med analysen, eftersom det gör det lättare för läsaren att förstå hur vi har kommit till våra slutsatser. (Mäkelä 1990:42–46, 52–53.)

2.6 Validiteten av provmaterialet

Validiteten av själva provmaterialet, det vill säga videosekvenserna och The Quest, är

någonting som vi har lagt ned mycket tankearbete på. Först och främst har vi funderat på själva frågeställningen. Vi känner inte till alla detaljer angående undersökningen i Heidelberg och Sverige och därför har det varit omöjligt för oss att få till stånd en exakt likadan provsituation. Forskare från andra länder har antagligen också stött på samma problem. Detta är förstås endast vårt antagande, men eftersom det har varit svårt att få exakt information om undersökningarnas struktur och resultat har vi ansett det som en möjlighet. Emanuel Bylund, som står för undersökningen som pågår i Sverige, har delat med oss den frågeställning som han har använt bland sina informanter. Vi anser att frågeställningen spelar en viktig roll i undersökningen, eftersom hela analysen bygger på det som informanterna säger närmare behandlat närmare i kapitel 2.2. Även tidsbegränsningen är en viktig faktor. Om informanterna har obegränsat med tid att svara är de eventuellt mera avspända, men om det finns en viss tidsbegränsning kan man anta att informanterna är spända och svaren kan vara kortare. Tyvärr är dessa validitetsproblem fullständigt oberoende av oss. Vi har också funderat mycket på om The Quest i verkligheten är det bästa sättet att forska i språket. Det är väldigt svårt att berätta om fenomen som man inte är bekant med. Eftersom The Quest är en animerad film finns det ett och annat som är svårbegripligt. Speciellt industri- och maskinvärlden innehåller flera element som kan kännas svåra på vilket språk som helst. Det vore kanske lättare att berätta om handlingarna om de skulle vara starkare förknippade med vardagen. Själva ämnet kan också påverka validiteten. I fall informanten anser att ämnet är tråkigt eller svårbegripligt kan det påverka resultatet.

Validiteten av enkäten kan vi inte vara hundra procent säkra på, eftersom vi inte kan veta om informanterna har besvarat frågorna ärligt. I vår undersökning har dock enkäten en liten roll och därför kan validiteten klassas som ett litet problem. I vår undersökning har det varit möjligt att granska språktillhörigheten, så att vi har kunnat vara säkra på att svenska faktiskt är informanternas modersmål. För modersmålet har vi haft särskilda kriterier, som presenteras närmare i avsnitt 3.2 som behandlar modersmålet. Ett större problem är att vi inte har kunnat kontrollera hur länge informanterna har bott i Tammerfors. Vi har ändå inte sett någon orsak till att informanterna inte skulle besvara frågorna ärligt.

3 FINLANDSSVENSKA SOM MODERSMÅL

3.1 Definition av finlandssvenskan

Vår undersökning är koncentrerad på *finlandssvenskan*. Begreppet finlandssvenska kan kännas bekant och visserligen lättbegriplig för somliga, men för klarhetens skull vill vi ändå göra en kort definition.

Finlandssvenskan följer den rikssvenska normen. Finlandssvenskan är visserligen en regional varietet av sverigesvenskan, men kan ändå anses som ett och samma språk. (Nikula 2002:202.) Svenska och finska är Finlands officiella språk. Svenska talas som modersmål av cirka 290 000 människor (Svenska Finlands Folkting 2006:16). Eftersom svenskan är ett officiellt språk i Finland måste det ges betjäning också på svenska. Fastän finlandssvenskan och sverigesvenskan, som även kallas för rikssvenska är ett språk finns det ändå vissa skillnader mellan dem. Sådana skillnader kan anses vara avvikelser i uttalet, vissa ord och uttryck samt syntaktiska och morfologiska avvikelser. (Nikula 2002:204.)

Finlandssvenskan avviker från sverigesvenskan också i att den innehåller *finlandismer* och *fennicism*, som inte drabbar språket i Sverige. Det är oftast ord som förut har använts i Sverige, men som nuförtiden är ålderdomliga eller annars bara bortglömda i vårt grannland. Det finns också ord som används såväl i Sverige som i Finland, men som har olika betydelser i de två länderna. Även de kallas för finlandismer. Några exempel på finlandismer är *barberare*, som i Sverige kallas frisör. Det som i sverigesvenskan uttrycks med hjälp av till exempel *på grundval av*, *utgående från*, *utifrån* eller *enligt* uttrycks ofta i finlandssvenskan med *på basen av*. (af Hällström 2006:24.) Exempelen är förstas generaliseringar och betyder inte att finlandssvenskan inte skulle känna igen uttryck som till exempel *på grundval av*.

Fennicismen får inte förblandas med finlandismer. Fennicismen är ord eller uttryck som har

uppstått under påverkan av finskan. Antingen är det direkta lån från finskan eller översättningslån. Ett exempel på fennicism är *skolningstillfälle*, som är ett översättningslån från finskans *koulutustilaisuus*, men som i Sverige hellre kallas för *fortbildning* eller *utbildningsdag*. De här nämnda orden förekommer förstås även inom finlandssvenskan. Ett annat exempel är *bli med fingret i mun* som också är ett översättningslån från finskans *jäädä sormi suussa miittimään*. I Sverige använder man inte detta uttryck, utan säger till exempel *vara svarslös* eller *rådlös*. (af Hällström & Reuter 2000:6–7, 51, 153; af Hällström 2000.)

3.2 Kriterier för modersmålet

Inom språkinläring är *modersmålet* det allra viktigaste och utgör grunden för all övrig inläring. De flesta har ett modersmål, men det är inte heller ovanligt att ha två modersmål. Betydelsen av begreppet modersmål kan förstås betraktas som en självklarhet. De flesta vet att modersmålet är det språk som man talar hemma, men modersmålet innehåller också många andra faktorer. Modersmålet har en väsentlig betydelse i samband med definitionen av begreppet tvåspråkighet.

Tove Skutnabb-Kangas presenterar fyra kriterier för modersmålet. Det första kriteriet som hon tar upp är *ursprung*. Med ursprung menas att modersmålet är det språk som man lär sig först. Ett barn vars föräldrar talar finska lär sig naturligtvis finska först, eftersom språkstimulansen barnet får från sin omgivning är finska. Det andra kriteriet som Skutnabb-Kangas ställer upp är *kompetens*. Med kompetens avses det språk som man behärskar bäst. Det tredje kriteriet är *funktion*, som man även skulle kunna kalla för *användning*. Enligt detta kriterium är modersmålet det språk som man använder mest. Kriteriet orsakar lätt problem, eftersom bägge språken ofta kan användas ungefär lika mycket. Då är det omöjligt att säga vilket språk som talas mest. Dessutom förekommer det ofta *diglossi*, det vill säga *funktionell differentiering* bland tvåspråkiga. Med detta menas att man använder de olika språken i olika situationer. Man använder ofta olika språk med olika personer och dessutom talar man ofta olika språk till exempel hemma och på arbetsplatsen. Ordförrådet formas genom språkbruket.

Med detta menas att om man talar finska på arbetsplatsen behärskar man oftast arbetsrelaterad terminologi bättre på finska. Om man igen talar svenska hemma, är det troligt att man bättre kan tala om till exempel matlagning på svenska. Sista kriteriet är *attityd*. Det innebär att modersmålet är det språk som man själv identifierar sig med. Identifieringen gäller dock inte bara språket ifråga, utan även kulturen som språket förknippas med. (Skutnabb-Kangas 1981:22.)

Som vi redan tidigare i avsnitt 2.3 har nämnt har våra informanter fyllt i en enkät (bilaga 1), där vi har ställt frågor om deras bruk av svenska. Fråga nummer tre i enkäten frågar informanterna om vilket språk de har lärt sig först. Endast informant M33 har angett finska som det språk som han har lärt sig först. K29 och K33 anser att de har lärt sig både finska och svenska samtidigt. Endast M28 har lärt sig svenska som sitt första språk. Varje gång informanterna har svarat både finska och svenska på någon fråga, har vi ansett att kriteriet. Ursprungskriteriet fylls alltså av alla utom M33.

Kompetenskriteriet besvaras av fråga nummer tio i enkäten. M28 och K29 har ansett att de behärskar svenskan bäst, medan K33 och M33 anser att de behärskar finskan bäst. Detta innebär alltså att endast K29 och M28 fyller kompetenskriteriet. Detta är ändå endast ett subjektivt omdöme. Eventuellt behärskar informanterna de båda språken lika bra, men har valt att kryssa för endast ett av alternativen. Härav kan man dra slutsatsen att en enkät inte ger tillräckligt med information på den här punkten.

Eftersom vi anser att själva användningen av språket är det allra viktigaste har vi ställt fem frågor om det. Frågorna gäller skolspråk, utbildningsspråk, arbetsspråk, hemspråk och fritidsspråk. På grundval av enkäten kan vi konstatera att ingen av informanterna använder endast svenska eller endast finska i vardagen. Varje informant har besvarat åtminstone tre av frågorna så, att de antingen använder enbart svenska eller svenska såväl som finska i de situationer som enkäten frågar efter. Sista kriteriet gäller *attityd*. Alla våra informanter identifierar sig starkt med det svenska språket. M28 och K29 anger enbart svenska som sitt modersmål, medan K33 och M33 identifierar sig både med svenska och finska.

4 ASPEKTOLOGI

4.1 Överkategorin aspektologi

För att kunna ge en definition på aspekt och lexikalisk aspekt måste vi först förklara vad som menas med aspektologi. Aspektologi kan ses som en överrubrik för aspekt och lexikalisk aspekt. Aspektologi är ett av lingvistikens delområden. Aspektologin fokuserar sig på hur handlingen och platsen eller rummet relateras till tiden. Även språkets form och betydelse är meningsfulla. Även om det finns gott om källlitteratur om detta grammatiska område är ämnet fortfarande omtvistat. (Andersson 1977:79; Hakulinen m.fl. 2004:1430–1432.)

4.2 Aspekt

Alla naturliga språk vi känner har en egenskap att uttrycka tid och rum. Det är stora skillnader i hur olika språk behandlar dessa två. Alla finita verb innehåller temporal information som uttrycker tempus, aspekt eller både och. Att uttrycka tid är inte obligatoriskt, men rum kan man inte utesluta. (Klein 1994:1.) Att alla finita verb innehåller temporal information kan ändå ifrågasättas, eftersom det inte framkommer direkt av alla finita verb. Till exempel imperativ- och konjunktivformer är ofta temporalt sett oklara.

Med aspekt avses olika perspektiv, som den talande kan ta in i sina yttranden. I själva verket är aspekt satsens egenskap. Aspekt är inte så klart bundet till någon specifik form så som tempus, vilket betecknar tid eller temporalitet. Däremot betecknar aspekt den inre temporal ordning eller struktur som handlingen inom verbet bär. Aspekt kan uttryckas på olika sätt. Det viktigaste är verbets morfologi, adverbial och specifika partiklar. (Klein 1999:21–26.) Till exempel i finskan bär objektet den aspektuella informationen.

Aspekt är mycket nära relaterat med oppositionen mellan perfektiv och imperfektiv aspekt. Oppositionen mellan perfektiv och imperfektiv är ändå bara en oppositionen av många. Till exempel i engelskan råder det en opposition mellan progressiv och icke-progressiv form. Perfektivitet och imperfektivitet hör till den grammatiska aspekten. I svenskan finns få redskap att uttrycka perfektivitet och imperfektivitet grammatiskt.

Den talandes ställning till situationen är delad i två delar. Första halvan gäller nutid och andra halvan icke-nu. Om talaren sätter sig in i mitten av den pågående handlingen gäller det imperfektiv aspekt. Om talaren i sin tur är utanför handlingen, gäller det perfektiv aspekt. (Thorell 1973:119). Då det gäller imperfektiv aspekt är handlingen oavslutad, medan den i perfektiv aspekt är avslutad. Imperfektiva verbfraser kan uttrycka duration som de två följande exemplen demonstrerar. I sats nummer två är det fråga om habituell handling. I exemplen 1–3 uttrycks imperfektivitet och perfektivitet inte med hjälp av grammatisk aspekt.

(1) Jag var trött hela dagen.

(2) Han körde bil i trettio år.

Som exempel på perfektiva fraser kan ges följande:

(3) Han dog i natt.

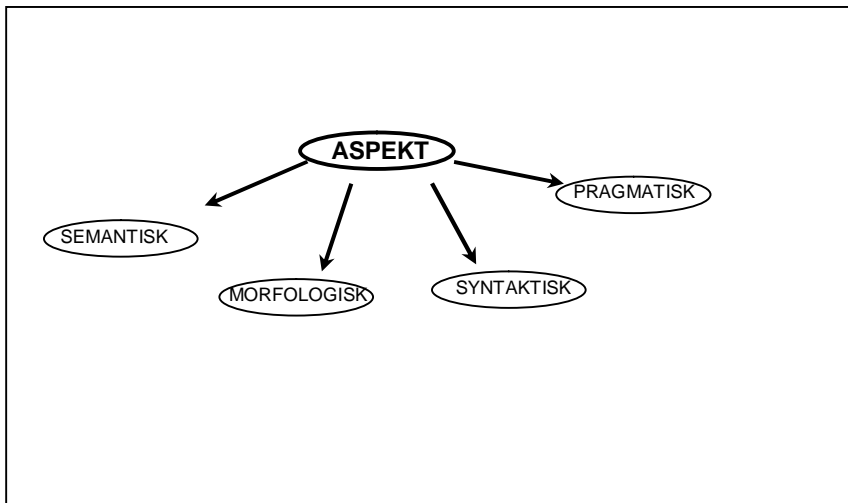
(Comrie 1976:17.)

Imperfektiva fraser kan även kallas för irresultativa eller durativa verbfraser. Resultativa verbfraser syftar på perfektiva fraser. Ändå bör man akta sig för termbruket, eftersom olika forskare har definierat de olika termerna något avvikande. (Andersson 1977:78). Enligt Erik Andersson finns det i svenskan tydliga skillnader i bruket av *i*- och *på*-durationer. Med dessa menar han tidsadverbial med prepositionerna *i* och *på*. *I*-durationer används med imperfektiva verbfraser och *på*-durationer används då det är fråga om perfektiva verbfraser. Tidsadverbialerna bär en stor betydelse inom aspekt eftersom de strukturerar handlingar så att de kan relateras till tiden. Se följande exempel:

- (4) Pelle joggade i tjugo minuter.
 (5) Pelle sprang hem på fem minuter.
 (Andersson 1977:95.)

4.2.1 Aspekt i svenskan

Generellt taget kan aspekten delas i fyra undergrupper (se figur 1): semantisk aspekt, morfologisk aspekt, syntaktisk aspekt och pragmatisk aspekt. Denna kategorisering av aspekt härstammar från Kangasmaa-Minn (1993), som har koncentrerat sin forskning på fenno-ugriska språk. Av dessa delområden kan alla utom den morfologiska aspekten användas för att uttrycka aspektualitet i svenskan. I det följande definierar vi dessa fyra undergrupper.

Figur 1 Finskans aspekt uppdelat i fyra kategorier (Kangasmaa-Minn 1993:15).

Den semantiska aspekten, som även kallas den lexikaliska aspekten, är oskiljbart förknippad med predikatets betydelse. Predikatet kan vara ateliskt, såväl som teliskt till sin betydelse. Som exempel på en atelisk sats kan nämnas sats nummer 6. Telicitet uttrycks i sats nummer 7 med hjälp av bisatsen som kan uppfattas som slutpunkt.

(6) Jag lever.

(7) Flickan slutade gråta när hon fick en ballong.

(Kangasmaa-Minn 1993:16.)

Den morfologiska aspekten, som inte finns i svenskan men till exempel i finskan och ryskan, kräver att aspekten är en egen grammatisk kategori i språket. Inom den morfologiska aspekten kan stam verbet vara imperfektivt eller perfektivt, men även affixen påverkar och förändrar verbets stambetydelse. Följande exempel från finskan belyser detta: *seisoa* (att stå) kan tolkas som imperfektivt, medan *seisahtaa* (att stanna upp en stund) är perfektivt, som alltså i finskan formas med hjälp av avledningsverb. (Kangasmaa-Minn 1993:16.)

Den syntaktiska aspekten innefattar till exempel objektsformerna i finskan:

(8) Luin kirjan.

(9) Luin kirjaa.

På svenska betyder satserna 8 och 9: *jag läste boken till slut* och *jag läste en bok*. I svenskan måste skillnaden mellan perfektiv och imperfektiv göras med hjälp av partikelverb. (Kangasmaa-Minn 1993:16–17.)

Den fjärde gruppen innefattar den pragmatiska aspekten. Med pragmatik avses att varje språkbrukare inte bara har kunskap om själva språket utan även kunskap om den verklighet som han beskriver.

(10) Varje gäst drack två koppar kaffe.

Sats 10 är exempel på vad som avses med pragmatisk kunskap. I detta exempel menar talaren inte att alla gäster skulle ha druckit samma två koppar kaffe, utan att varje gäst har druckit var

sin kopp kaffe och till och med blivit bjuden på en kopp till. Inom den pragmatiska aspekten kan olika situationer och modala och sociala skäl förändra den pragmatiska aspekten från ett till ett annat. (Jørgensen & Svensson 1986:78; Andersson 1977:374–375.)

Även om man kanske kan dela aspekten i flera olika delar är det ändå meningsfullt att hålla i minnet att de olika aspekten inte fungerar oberoende av varandra utan snarare i ett tätt samarbete med varandra. Den pragmatiska kunskapen är ändå ganska svår att skilja från den enbart lingvistiska kunskapen. Som ytterligare exempel på den pragmatiska aspekten kan ges:

(11) Marken täcktes av snö.

Sats 11 kan tolkas som en imperfektiv process. Detta exempel förvandlas enligt Kangasmaa-Minn till en perfektiv sats i exempel 12. (Kangasmaa-Minn 1993:17.)

(12) Det började storma och marken täcktes av snö.

Vissa svenska verb har en lexikalisk betydelse redan i sig. Sådana verb är till exempel *börja*, *sluta* och *fortsätta*. I svenskan är tolkningen starkt knuten till kontexten där verbet förekommer, eftersom det inte finns något entydigt grammatiskt uttryck för olika aspekter. Verbets lexikaliska aspekt och tempus påverkar klart aspekten. (Jørgensen & Svensson 1986:78–79.) De ovannämnda verben kan anses som perifrastiska strukturer. Sådana verb innefattar en aspektuell och grammatisk egenskap som även påverkar huvud verbet.

Forskningen kring aspektualitet behandlar ofta sådana begrepp som *förändring*, det vill säga tillstånd och aktivitet, *gräns* vilket definierar om en handling är *telisk* eller *atelisk*, och *duration* som karakteriserar handlingen som punktuell eller durativ. I exemplen 13 och 14 nedan talar begreppen tillstånd och aktivitet för sig själv. Ändå kan vi poängtera att eventuella förändringar i tillstånd sker mycket långsamt, medan aktivitet enbart bygger på förändring. Teliska verb innehåller en slutpunkt, i motsats till ateliska verb. I exempel 15 är slutpunkten *en tavla*. I exempel 16 saknas slutpunkten helt. Durativa verb (exempel 18) uttrycker kontinuerlig förändring och momentana verb uttrycker punktuell eller snabb förändring. Detta

demonstreras med hjälp av exempel 17. (Comrie 1976:1. –2.)

- (13) Lisa är sjuk. (tillstånd)
- (14) Lisa sjunger. (aktivitet)
- (15) Anna målade en tavla. (telisk)
- (16) Anna målar. (atelisk)
- (17) Han somnade tidigt. (punktuell)
- (18) Han lever. (durativ)

I många språk finns en grammatisk aspekt, till exempel i slaviska språk, arabiskan och kinesiskan. På grund av detta kan talare av ryska ganska lätt skilja på perfektiv och imperfektiv aspekt. (Comrie 1976: 1–2.) Som några exempel från ryskan kan här nämnas:

- (19) *On pročital.* (perfektiv)
- (20) *On čital.* (imperfektiv).

Båda satserna betyder egentligen detsamma och kan översättas med 'han läste' eller 'he read'. Med hjälp av engelskan kan man dock göra en lite större skillnad mellan dessa två. *On pročital* syftar på en handling som är avslutad. Dessutom måste meningen innehålla ett objekt. *On čital* kan på engelskan uttryckas på två olika sätt 'he was reading' eller 'he used to read'. I svenskan är den grammatiska aspekten inte av så stor betydelse som till exempel i ryskan. (Comrie 1976:1–2.)

Det är också viktigt att definiera begreppen *telicitet* (telic i engelskan) och *atelicitet* (atelic i engelskan). Både telicitet och atelicitet är egenskaper som vissa predikat har och vilkas betydelse i satssammanhang innehåller informationen om ett inre mål existerar eller inte. Telicitet kan definieras genom att en telisk handling innehåller ett inre mål. Med detta avses att när handlingen är slutförd kan man inte mera fortsätta handlingen. Slutpunkten måste inte nödvändigtvis nås, men i teliska handlingar måste den ändå nämnas. Slutpunkten måste inte alltid nämnas skilt, utan somliga verb innehåller en slutpunkt i sig, till exempel verbet *dö*. (Comrie 1976:44.)

(21) Lisa gjorde ett misstag.

Atelicitet uppför sig annorlunda. Handlingen har inte någon specifik slutpunkt, utan det är möjligt att sluta när som helst och fortsätta handlingen ifall man vill. (Comrie 1976:44.)

Följande exempel demonstrerar detta.

(22) Mamma skrattar.

4.3 Lexikalisk aspekt

Den lexikaliska aspekten kallas också för aktionsart. I denna avhandling kommer vi inte att använda termen aktionsart eftersom det har flera definitioner eller betydelser inom lingvistik. För att undvika missförstånd har vi valt att använda termen lexikalisk aspekt.

Det finns flera aktionalitetsteorier, av vilka Vendlers uppdelningsteori är en av det mest centrala. I vår avhandling har vi bekantat oss med Vendlers teori. Enligt Kaisa Alanen är verbens lexikaliska aspekt idealiserade, prototypiska situationer (Alanen 1999:17).

I följande avsnitt presenteras Vendlers redogörelse angående taxonomi som är fokuserad på det engelska språksystemet (Andersson 1977:83–89).

A. Activities

(23) He was pushing the cart for an hour.

B. Accomplishments

(24) He was drawing a circle.

C. States

(25) I loved her for three years.

D. Achievements

(26) I reached the top at noon sharp.

Av dessa kategorier är verben i fallen accomplishments och achievements teliska, medan verben i fallen activities och states är ateliska. Vendler definierar vissa syntaktiska regler för dessa fyra kategorier. Med stjärna markeras här att satsen inte ofta används eller att den är totalt oacceptabel. Kategorierna A och B tar progressiv form. Kategorin A tar *for*-durationer, men inte så ofta *in*-durationer. Som exempel på *for*-duration kan ges följande:

(27) He was dancing for an hour.

(28)* He was dancing in an hour.

Kategorin B tar hellre *in*-durationer än *for*-durationer.

(29) He walked to work in twenty minutes.

(30) *He walked to work for twenty minutes.

Kategorin C tar inte progressiv form, men fungerar väl med *for*-durationer som i satsen:

(31) I liked George for one week, but then I met Sam.

(32) *I was liking him.

Kategorin D tar inte progressiv form, men inte heller *for*-durationer. Denna kategori tar endast tidpunktsadverbialer som refererar enbart till specifika ögonblick.

(33) He arrived at six o'clock.

(34) * For how long did he arrive?

Engelskans och svenskans nominalsystem är parallella så att svenskans activity-verbfraser är lika engelskans uncountable-verbfraser (som inte går att räkna). Accomplishment-verbfraser är igen parallella med engelskans countable-verbfraser (som går att räkna). I det följande demonstreras detta med hjälp av exempel.

(35) He was pushing a cart for an hour.

(* One push, two pushes)

(36) He was drawing a circle.

(One drawing, two drawings.)

(Andersson 1977:83–89.)

Erik Anderssons inställning till Vendlers kategorisering är ändå något kritikladdad. Han är inte den ende. Många forskare har gjort sina egna förändringar i Vendlers kategorier. Carlota Smith har även lagt till en grupp i kategorierna. Denna kategori har hon kallat *punctual atelic*. Handlingen är momentan och innehåller inte någon slutpunkt. (Havu 2007; Smith 1991:passim.) Som exempel kan ges:

(37) Bless you, he said when she sneezed. (punctual atelic)

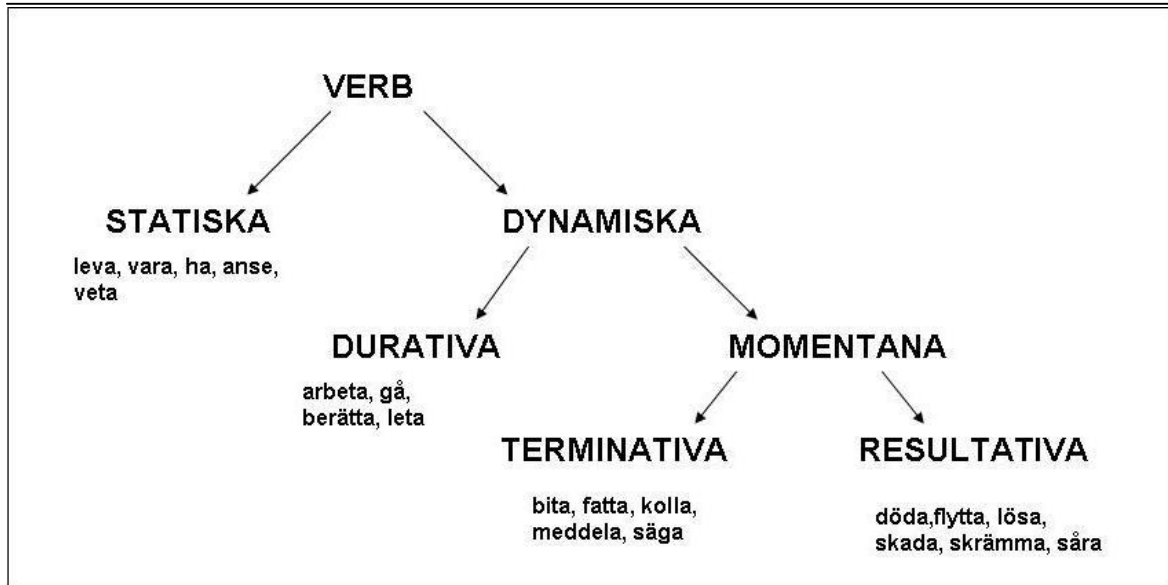
(38) Don't jump. (punctual atelic)

I den litteratur som vi har haft tillgång till har olika forskare haft väldigt olika synpunkter på aspekt och lexikalisk aspekt. Även om man gör en skillnad mellan dessa två, kan gränsen mellan dem anses vag. Somliga ser ingen skillnad mellan aspekt och lexikalisk aspekt, medan andra uppfattar dem som skilda fenomen. Orsaken bakom detta kan vara att det finns språk som inte har en grammatisk kategori för aspekt eller där det inte spelar en så stor roll. Ett sådant språk är till exempel svenskan.

4.3.1 Lexikaliska aspekten inom svenskan

Nils Jörgensen och Jan Svensson delar svenska verb i två huvudgrupper: *statiska* och *dynamiska* verb (se figur 2). Statiska verb betecknar tillstånd, medan dynamiska verb betecknar förändring. De dynamiska verben är ytterligare indelade i två undergrupper: *durativa* och *momentana* verb. Med durativa verb avses verb som uttrycker kontinuerlig förändring och med momentana verb som uttrycker punktuell eller snabb förändring. Ytterligare är de momentana verben indelade i två undergrupper: *terminativa* och *resultativa* verb. Terminativa verb koncentrerar sig enbart på själva verbskeendet, medan resultativa verb säger något om resultatet som verbet har orsakat. (Jörgensen & Svensson 1986:32–33.)

Vi tycker att figur 2 fungerar som ett ypperligt exempel på den begreppsliga villervallan. Fastän indelningen som Jörgensen och Svensson har gjort först kan verka väldigt klargörande, är forbindelningen faktiskt inte så tydlig. Åtminstone för oss har det varit svårt att göra en tydlig skillnad mellan till exempel verben *säga* och *berätta*. Forskarna i fråga har kategoriserat *säga* som ett *terminativt verb*, medan *berätta* hör till gruppen *durativa verb*. Enligt Jörgensen och Svensson är verbet *säga* terminativt, vilket hör till överkategorin *momentana verb*. Detta innebär alltså att *säga* sker under en väldigt kort tidsperiod. *Berätta* anses ta längre tid. Skillnaden mellan dessa två är enligt oss väldigt liten och det är faktiskt utmanande att kategorisera dem i olika grupper. Vi medger ändå att figuren ger lite försmak om hur man kan dela in verben i olika grupper och hjälper eventuellt att ge något slags helhetsbild.

Figur 2 Den lexikaliska aspekten inom svenskan

Verben i svenskan har ingen morfologisk, det vill säga grammatisk markering för den lexikaliska aspekten, men den lexikaliska aspekten påverkar användningen av olika verb. I användningen av verben finns det alltså tydliga skillnader beroende på vilken av de ovannämnda grupperna det ifrågavarande verbet tillhör. Bara dynamiska verb kan användas i progressiv form, se följande exempel (Jørgensen & Svensson 1986:32–33.):

(39) Han höll på att arbeta.

(40) * Han höll på att ha hus.

Om man använder konstruktionen *hålla på att* med momentana verb blir betydelsen en annan, nämligen *vara nära att*. I följande exempel är *somna* ett momentant och teliskt verb. I sådana fall syftar den progressiva formen på tiden före händelsen.

(41) Han höll på att somna.

Flera dynamiska verb kan bestämmas med hjälp av sättsadverbial, vilket inte är möjligt med de statiska verben. Följande exempel förtydligar detta:

(42) Han kör snabbt.

(43) * Han har snabbt en bil.

(Jørgensen & Svensson 1986:32–33.)

4.4 Fundamentala element i det svenska verbssystemet

Verbfrasens huvudord är alltid ett verb. Förutom verbet består frasen oftast av objekt och dessutom kan verbfrasen kompletteras med egentliga subjekt, predikativ och adverbial. Dessa kallas för bestämmingar. Verbfrasen ger otaliga möjligheter till olika strukturer. Oftast är det också verbfrasen som har tyngdpunkten i yttranden. (SAG III 1999:253.)

Verbet har två former, presens och preteritum. Med presens kan man ange samtidighet med nutid, till exempel sats 44. Med preteritum, som även lite ålderdomligt kallas för imperfekt, avses samtidighet med dåtid, det vill säga det förflutna, till exempel sats 45. (Thorell 1973:105; SAG III 1999:253.)

(44) Nu läser jag en bok.

(45) Igår läste jag en bok.

Beroende på om huvudordet är finit eller infinit fungerar verbfrasen på olika sätt. Karakteristiskt för finitform är att huvudordet står i presens, preteritum eller imperativ. Då fungerar verbfrasen som predikatsled i satsen. Ett annat för verbet karakteristiskt drag är infinitformen. Det innefattar infinitiv- och supinumformen. Infinitivformen bildas vanligen med partikeln *att*, som kallas för infinitivmärket, till exempel sats 46. Med hjälp av supinumformen bildas perfekt och pluskvamperfekt. Supinumformen slutar alltid på *-t*, till exempel satserna 47 och 48. (Thorell 1973:105; SAG III 1999:253.)

(46) Att läsa boken tar lång tid.

(47) Jag har läst boken.

(48) Jag hade läst boken.

Perfekt och pluskvamperfekt kallas för sammansatta tempusformer. (Thorell 1973:105; SAG III 1999:253.)

Fastän vi inte direkt behandlar *modus* i vår undersökning vill vi ändå här kort redogöra för begreppet, eftersom det vanligen betraktas som en av verbets viktiga kategorier. Modus uttrycker talarens inställning till handlingen som verbet uttrycker. Talaren kan med hjälp av modusformerna, indikativ, konjunktiv och imperativ, uttrycka verklighet, överklighet och möjlighet. Som exempel på indikativformen kan ges följande satser. (Thorell 1973:128–129.)

(49) Nu har jag läst boken.

(50) Här har jag en tidning.

Konjunktivformen kan demonstreras med hjälp av:

(51) Skulle jag vara snart i skolan.

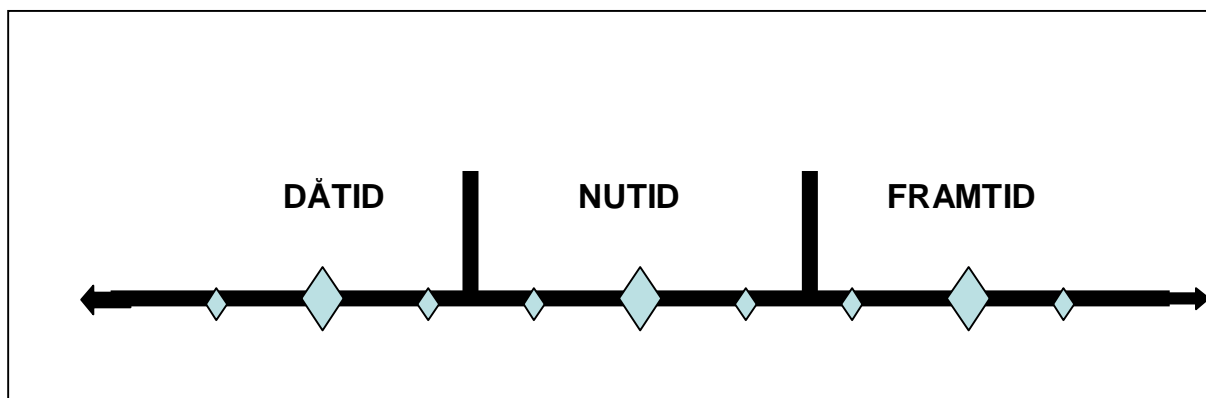
(52) Kunde jag bara läsa snabbare!

Några exempel på imperativformer är:

(53) Akta dig!

(54) Se upp!

Tempus är det som man mera vardagligt uppfattar som tid. Eftersom tiden spelar en viktig och betydelsefull roll i allt som vi säger, är det meningsfullt att betrakta tempus och tid närmare i detta sammanhang. Att betrakta tiden som en lång och oändlig linje, på vilken man kan röra sig till vilket håll som helst, gör det lättare att konkretisera tidsrelationer. Tiden kan betraktas från tre olika synvinklar: dåtid, nutid och framtid. (Thorell 1973:120.)

Figur 3 Tidslinjen

Den som talar befinner sig alltid på nupunkten. Nutid utgör utgångstiden för alla yttranden, eftersom man inte kan resa tillbaka eller framåt i tiden och yttra sig där (se figur 3 ovan). Talmomentet kan även kallas för deiktisk central. En händelse kan således presenteras som samtidig, föregående eller efterföljande, det vill säga futural, i förhållande till nutid. Från yttrandets tid, alltså nutiden, kan man reflektera tillbaka till en viss tidpunkt, dåtiden, och erinra sig situationer som har hänt antingen före, efter eller samtidigt med denna tidpunkt. Samma gäller framtiden. Man kan tänka sig en tidpunkt i framtiden och situationer som kommer att hända före, efter eller samtidigt med denna tidpunkt. (Thorell 1973:120–121.)

4.4.1 Tempusharmoni i svenskan

I svenskan, så som i många andra språk, råder tempusharmoni. Det är något som man måste följa för att kunna konstruera grammatiskt korrekta satser. Med tempusharmoni menas att man i satsens olika delar måste ha tempus som passar ihop. Man kan ändå avvika från tempusharmonin ifall man talar om generella sanningar eller fortfarande sanna fenomen:

(55) Mamman förklarade att Karlavagnen har sju stjärnor.

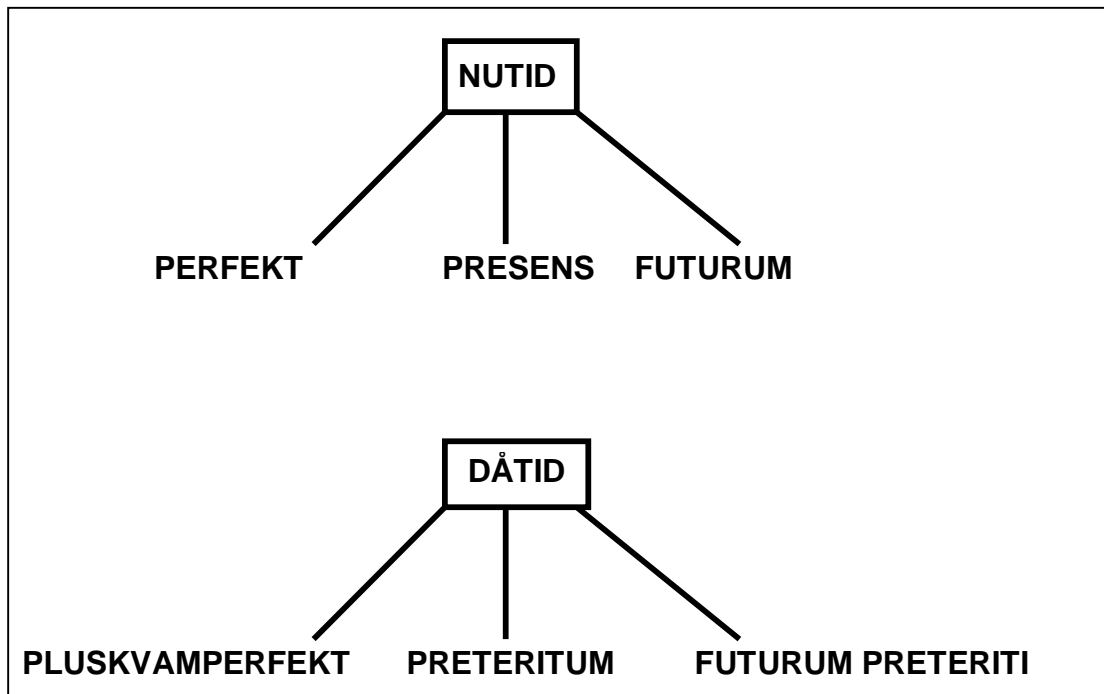
(56) Håkan sade att Lisa kommer idag.

Vanligen kan man alltså inte ha till exempel presens och preteritum i olika satser av samma mening. Med stjärna markeras att satsen är fel.

(57) *Jag sitter på stolen och läste en bok.

Normalt kan man kombinera presens, perfekt och futurum i en text som indikerar nutid, utan att kompromissa tempusharmoni. I dåtid är motsvarande acceptabla tempusformer preteritum, pluskvamperfekt och futurum preteriti, som demonstreras i figur 4 nedan. (Saari & Nyström 1979:31–32; Fiilin m.fl.1997:132.)

Figur 4 Svenskans tempusharmoni

4.4.2 Tidens problematik i anknytning till aspektologi

Ett verb som innehåller tempus har två funktioner. För det första beskriver verbet situationen och för det andra placerar verbet händelsen i tiden genom att relatera den till talmomentet. Här krävs det ändå oftast även ett tidsadverbial. Händelsen kan alltså förekomma antingen före, samtidigt eller efter talmomentet. Detta fenomen behandlas mer ingående till exempel i Hans Reichenbachs teori. Enligt Reichenbach kan man dela satsens tid i tre olika tidpunkter. (Stutterheim, Carroll & Klein 2003:100.) Dessa presenteras nedan.

S – the point of speech, talögonblicket (egen översättning)

E – the point of event, händelsetidpunkten (egen översättning)

R – the point of reference, referenstidpunkten (egen översättning)

Reichenbach har ursprungligen använt detta system för engelskan, men därefter har det även använts i flera andra språk. Fastän de flesta forskare håller med Reichenbach i att denna uppdelning fungerar rätt bra, skiljer sig åsikterna ändå angående en detalj. Reichenbach talar om 'punkt', men de flesta andra forskare talar hellre om intervaller som uppfattas som en längre tid. Oftast tar en händelse längre än ett ögonblick och därför förefaller det konstigt att tala om 'punkt'. Reichenbachs teori kan således inte anses helt vattentät. Problem uppkommer också till exempel då vi tänker på historiskt presens, då händelsen (E) inte sker vid tiden för yttrandet (S) som i exempel 56. Dessutom finns det stora problem när man analyserar satser i pluskvamperfekt. Reichenbachs teori är inte ursprungligen avsedd för analyseringen av språk. (Stutterheim, Carroll & Klein 2003:100–101.)

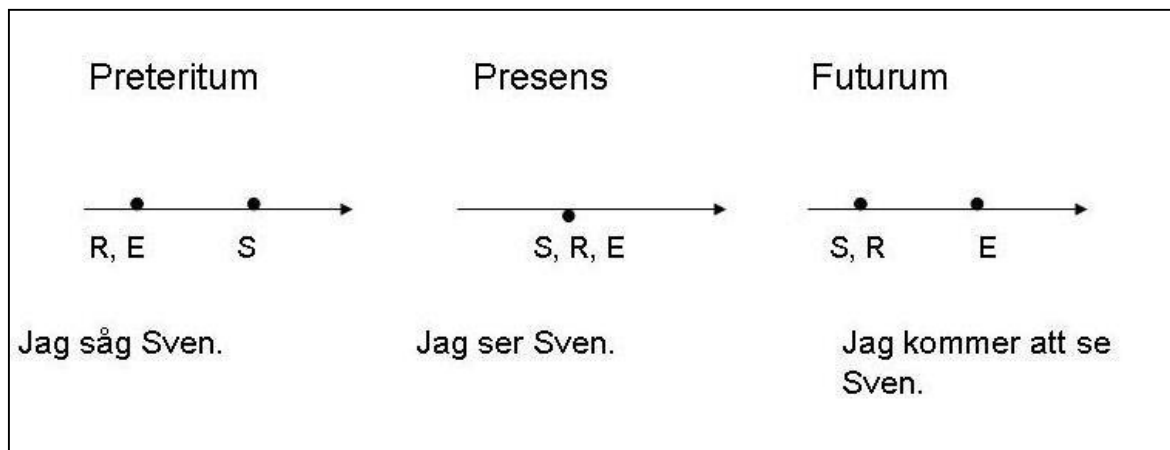
(58) Columbus avseglar till Amerika.

Reichenbach är inte den enda som har kommit fram med tredelningen av tidsparametern.

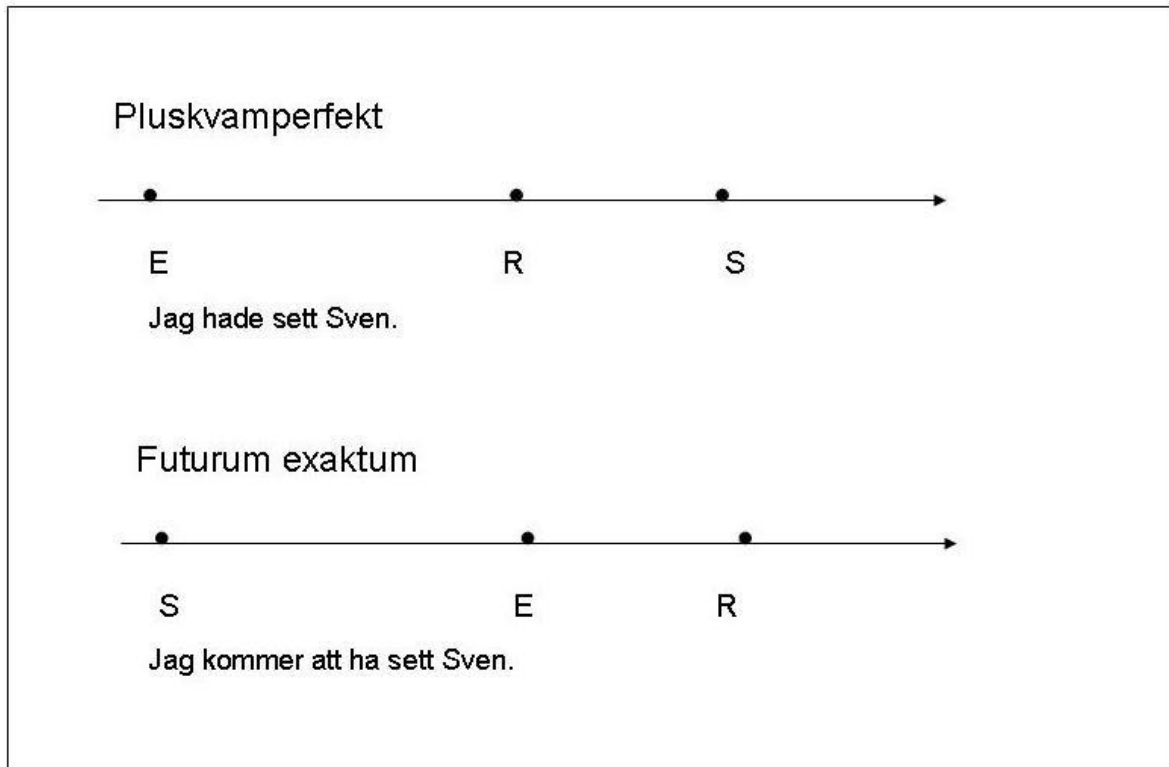
Klein har gjort en liknande indelning, men istället för att använda S, E och R talar han om time of utterance (TU), time of situation (TSIT) och topic time (TT). Klein uppfattar dessa mer som intervaller än punkter. Relationerna mellan dem kan vara följande. Tempus handlar om relationen mellan TT och TU. Aspekt i sin tur handlar om relationen mellan TT och TSIT, där någon situation är kopplad till TT. Vi har redan konstaterat att Klein behandlar dessa som intervaller, men det är möjligt att en större intervall i själva verket kan vara uppdelad i mindre intervaller. Sådana mindre intervaller förekommer endast i fråga om TSIT.

(Stutterheim, Carroll & Klein 2003:103–106, Klein 1994:6–7.)

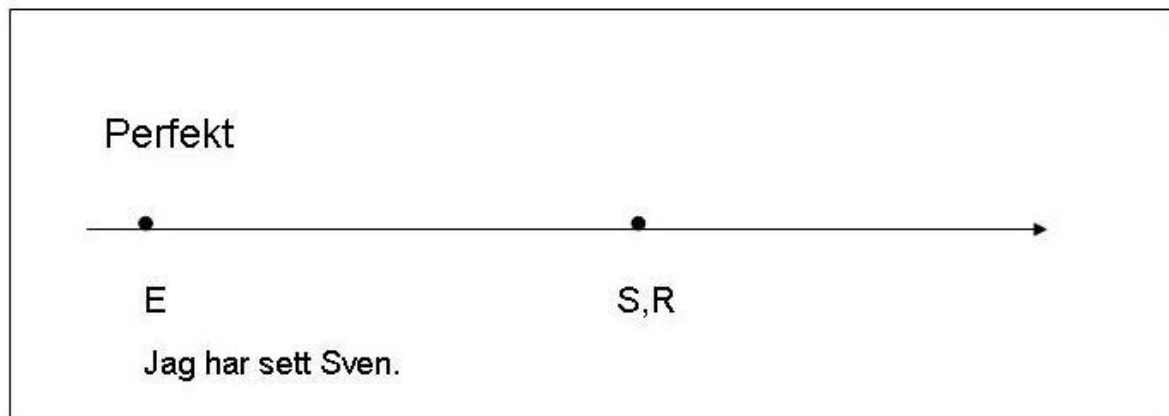
Vi har ovan presenterat Hans Reichenbachs teori och hur han har definierat S, E och R. I figurerna 5 till 7 visas hur S, E och R behandlas i de olika tempusformerna. Av exemplen ses att R verkar vara onödig i de enkla tempusformerna, eftersom R alltid sammanfaller med någon annan tidpunkt. I pluskvamperfekt och futurum exaktum är R betydelsefull och står för sig själv. (Reichenbach 1947:passim.)

Figur 5 Positionen för E, R och S i preteritum, presens och futurum.

Figur 6 Positionen för E, R och S i pluskvamperfekt och futurum exaktum

Figur 7 Positionen för E, R och S i perfekt

5 TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR

5.1 Forskningsöversikt

Som bakgrundsmaterial har vi använt litteratur av olika slag. Största delen är litteratur angående universella grammatiska fenomen som vi har bekantat oss närmare och mer ingående med. Resten består av litteratur gällande liknande undersökningar, som huvudsakligen är publicerade av forskare i Heidelberg. Emanuel Bylunds pågående undersökning behandlar vi i avsnitt 5.3. En del undersökningsresultat som vi har fått bekanta oss med är inte ännu publicerade. Vi har även fått mycket stöd av att liknande undersökningar görs samtidigt inom några andra språk, till exempel finska, vid Tammerfors universitet.

Kaisa Alanen har i sin licentiatavhandling behandlat upprepningar i det svenska språket och hon har försökt definiera upprepade situationer som semantiska kategorier. Hon har delat in upprepade situationer i iterativa, frekventativa och habituella kategorier. Hon konstaterar att svenskan är ett neutralt språk aspektuellt sett, och därför utgör det bra material för jämförelser med andra språk som även innehåller grammatiskt aspektuella kategorier. Med neutral avses här att samma yttrande kan bära både singular och plural betydelse. Det är också möjligt att samma yttrande kan uppfattas på flera olika sätt, beroende på kontexten. I svenskan kan man inte använda grammatiska morfem för att beskriva upprepade situationer. Däremot kan man med hjälp av plurala satsdelar som objekt och adverbial uttrycka upprepning i svenskan. Upprepningar kan enligt Alanen starkt förknippas med aspektualitet. Se följande exempel som får en iterativ tolkning på grund av plurala satsdelar:

(59) De träffades på olika hotell.

(60) Pelle stekte ofta köttbullar.

(Alanen 1999:80, 94, 177.)

I avhandlingens teoridel behandlar vi flera begrepp som har blivit definierade av mycket kända forskare. Dessutom finns det andra välkända forskare, vilkas teorier vi inte här behandlar närmare. Vi vill ändå nämna några forskare inom detta forskningsområde, inte minst därför att de erbjuder ytterligare referenslitteratur för den som är intresserad. Några nämnvärda verk är till exempel Bernard Comries *Tense* och *Aspect an introduction to the study of verbal aspect and related problems*, Zeno Vendler och Pier Marco Bertinetto.

När man bekantar sig med aspektologin stöter man säkert på dessa namn. Dessa forskare har varit mycket produktiva inom ämnet och speciellt Vendlers kategorier som redan tidigare har blivit presenterade utgör basen för flera andra teorier. Med tanke på det svenska språket vill vi nämna några viktiga forskare, nämligen Östen Dahl och Christer Platzack.

5.2 Tyska och engelska forskningsresultat

Som vi redan tidigare nämnt, kommer allt undersökningsmaterial ursprungligen från Heidelbergs universitet i Tyskland. I Heidelberg har forskarna gjort flera undersökningar med *The Quest*, som utgör en del av testbatteriet i vår undersökning. Detta testbatteri har använts i flera olika språk och idag finns det redan resultat och jämförelsematerial från flera olika länder. Vi har ändå valt att redogöra endast för tyska och engelska resultat, på grund av att de representerar två mycket olika sätt att beskriva händelser. Resultat av undersökningar med videosekvenser i andra länder, med svenskan som undantag, kan vi inte behandla då vi inte har fått tillräckligt noggranna uppgifter om dem.

Forskningen har i huvudsak koncentrerats på universitetsstuderande som talar tyska eller engelska. Forskarna har visat *The Quest* på flera olika sätt. Ibland har informanterna fått tala online och ibland offline. Med online avses att informanterna får tala simultant under själva filmen, medan offline innebär att de får tala först under pausen. Forskarna har också varierat antalet gånger som de har visat kortfilmen. En del har fått se *The Quest* bara en gång medan en del har fått se den två gånger. (Stutterheim, Carroll & Klein 2003:109.) Fastän variationen mellan de olika undersökningarna säkert har gett forskarna mycket information, gör det

jämförelsen mellan våra resultat och tidigare resultat mycket svår. Detta beror på att vi inte har fått tillräckligt noggranna uppgifter om vilka undersökningssätt och resultat som hör ihop.

Forskarna har hittat några avvikelser mellan tysk- och engelskspråkigas sätt att berätta om undersökningsmaterialet. De engelskspråkiga informanterna berättar om handlingarna med hjälp av en deiktisk strategi (se närmare kapitel 5.2.1). Vanligen återberättar de händelserna med konstruktionen *now I see*. De engelsktalande informanterna använder inte mycket tidsadverb, som till exempel *then*, för att ange tid för handlingarna. Detta gör att handlingarna i återberättanden inte följer varandra, utan är enskilda handlingar utan sammankopplingar. Slutpunkter saknas ofta i de engelskspråkigas yttranden. Engelskspråkiga nämner ofta flera underordnade handlingar för en huvudhandling. (Stutterheim, Carroll & Klein 2003:109–110.) I exemplen nedan kan man lägga märke till att tidsadverben faktiskt saknas och att handlingarna inte tidsmässigt är anknutna till varandra:

Exempel från engelskan

- (61) He starts trying to scoop the water up
- (62) but the water is being absorbed into the surface
- (63) and he cannot get any water from that

Tyskspråkiga i sin tur använder en anaforisk strategi, vilket betyder att informanterna syftar tillbaka till tidigare handlingar. I samband med detta använder man ofta tidsadverb, till exempel *dann* och *so*. Dessa behandlas närmare i följande avsnitt. Tyskspråkiga nämner ofta slutpunkter och de ser handlingarna som avslutade. Karakteristiskt för tyskspråkiga är också att de i början av sina yttranden nämner någon tid som de sedan förknippar handlingarna till. I det följande demonstreras några exempel från tyskan, där tidsadverben spelar en stor roll.

Exempel från tyskan

(64) und wacht *dann* so langsam auf
och vaknar sedan långsamt

(65) und schaut sich um
och tittar sig omkring

(66) und sieht *dann* die Flasche vor sich liegen
och ser sedan flaskan liggande framför sig
(Stutterheim, Carroll & Klein 2003:109–113.)

5.2.1 Perspektivsvariationer i tidigare undersökningar

Det finns tre olika möjligheter att uttrycka perspektiv enligt Stutterheim, Carroll och Klein. Vi har kallat dem kategori I, II och III och presenterar dem nedan.

Kategori I

Informanten kan behandla situationen i filmen (time of situation, TSIT), som om den hade hänt på riktigt. Ifrågavarande perspektivtagandet kallas för *deictic*. Själva uttryckstiden kallas här för *temporal anchor* (TA). Varierande *topic times* (TT) kommer före TA, och står vanligtvis i preteritum, till exempel

(67) He dug a hole.

Aspekten förändras i fall det så kallade tidsfönstret är väldigt litet, det vill säga att enbart en del av handlingen är synlig. I sådana fall kan talaren koncentrera sig på en specifik del av

handlingen och använda en annan form, till exempel

(68) He started to dig a hole.

Kategori II

I kategori II uppfattar informanten händelserna i filmen som fiktiva. Då måste man välja ett annat TA än i kategori I. I kategori II är TA själva upplevelsen av filmen. Det är ändå nära anknutet till uttryckstiden, eftersom upplevelsen måste återaktiveras innan yttrandet. TA kan i det här fallet kallas för *the experiencer's now*, det vill säga 'upplevarens nutid'. Aspekten beror även på hur stort tidsfönstret är i TT. Om hela handlingen är synlig väljer man presens (exempel 69). I fall bara en del av handlingen är synlig väljer man i stället progressiv form (exempel 70) eller något annat mera komplicerat uttryckssätt:

(69) He sits there and looks up.

(70) He stops digging.

Kategori III

I kategori III är TA tiden för själva yttrandet. Handlingarna behandlas på ett fiktivt sätt. Perspektivtagandet är anaforiskt. TT har en mycket stor betydelse. Alla filmens handlingar följer varandra och är i anknytning till TT. Yttrandena är vanligtvis i presens och innehåller mindre inre handlingar som kan uttryckas med hjälp av ord så som *then* och *next*.

(71) ... then he gets slowly up...

(72) ...and then there is suddenly thunder...

(Stutterheim, Carroll & Klein 2003:108–113.)

5.3 Pågående undersökning i svenskan

Emanuel Bylund har i sitt avhandlingsprojekt använt liknande material som i Heidelberg, men i undersökningen har han koncentrerat sig på informanter som talar spanska eller svenska. Det centrala syftet med undersökningen är att forska i begreppsbildning och perspektivtagning. Bylund har fyra pågående undersökningar. I den första forskar han kring tvärspråkliga skillnader mellan spanska och svenska. Som material har han använt the Quest, 45 videosekvenser och utdrag ur filmen Moderna tider. I den andra forskar han kring tvåspråkiga med L1-spanska och L2-svenska som bor i Sverige. Med L1 menas att informanterna har spanska som första språk och L2 betyder att de har lärt sig svenska som andraspråk. I denna studie har han använt 45 videosekvenser och utdrag ur Moderna tider som material. I den tredje studien koncentrerar han sig på L1-svenska inlärare av L2-spanska, och i den fjärde studien använder han kortfilmen the Quest och två bedömningstest som material och undersöker behärsningen av de aspektuella distinktionerna, preteritum-imperfekt. Dessa studier är ännu i stort sett oavslutade. För tillfället har Bylund endast preliminärt analyserat en del av testbatteriet. Moderna tider och videosekvenserna har han analyserat delvis, men the Quest har han ännu inte tagit itu med. Resultaten som Bylund hittills har nått är än så länge ganska kortfattade och erbjuder oss endast lite försmak av det som vi möjligen kan förvänta oss.

Vi har till vårt förfogande fått av Bylund tio videosekvenser, som är preliminärt analyserade. Dessutom har han tillställt oss översikter över alla de 45 videosekvenser som han har använt, i sina egna kategorier. Kategorierna som är vidare indelade i undergrupper presenteras nedan.

Kategori I

Alla grupper i kategori I innehåller rörelse. Vi skulle förtydliga det så att alla händelser innehåller rörelse från ett ställe till ett annat.

Grupp 1

Grupp 1 innehåller aktiviteter som är starkt målorienterade. I dessa aktiviteter nås en slutpunkt.

(73) En fiskmå som flyger till en gren.

Grupp 2

Grupp 2 innehåller aktiviteter som är medelmåttigt målorienterade. De innehåller en möjlig synbar slutpunkt för handlingen, men ändå visas det inte klart om slutpunkten nås eller inte.

(74) En hästvagn som är på väg till en by.

Grupp 3

Grupp 3 innehåller aktiviteter som inte har en klart synbar slutpunkt.

(75) Dykare

I videosekvensen syns dykare och någonting mörkt som eventuellt kan uppfattas som en grotta under vattnet. Det förblir ändå oklart om det är en grotta eller inte och dessutom är det även oklart om dykarna är på väg in i grottan eller inte.

Kategori II

Kategori II är motsatsen till kategori I. Händelserna sker utan större rörelse mellan olika ställen.

Grupp 1

I grupp 1 är slutpunkten en produkt. Med det avser Bylund att slutpunkten är något konkret, till exempel en målning.

(76) En man som gör en skulptur.

Grupp 2

Grupp två innehåller aktiviteter som helt saknar slutpunkt.

(77) En man som flugfiskar.

Denna kategorisering är enligt oss mycket användbar åtminstone i den mån att vi delvis har kunnat använda den i vår analys. Vi har naturligtvis själva delat upp videosekvenserna i kategorier, men kategorierna är inte exakt likadana som de Bylund har använt. Vi vet hur många videosekvenser Bylund har inkluderat i varje grupp, men eftersom videosekvenserna inte är exakt desamma, erbjuder Bylunds slutsatser endast lite vägledning för oss. Vår kategorisering presenteras närmare i avsnitt 6.4. Det enda som vi anser något bristfälligt i denna kategorisering är exemplet i kategori I grupp 3. Enligt Bylund är det möjligt att dykarna ser en grotta under vattnet. Detta anser vi vara en något onödig spekulat. Alltid finns det ju den möjligheten att det skulle finnas någonting någonstans. Det vill säga att möjligheten för slutpunkt alltid finns närvarande, ifall man använder lite fantasi. Fantasi kan vi inte ändå kategorisera som en vetenskaplig metod. Därför har det varit enklast för oss att koncentrera oss endast på fakta. Vi måste förstås hålla i minnet att Bylunds undersökning inte är riktigt färdig och därför förefinns möjligheten att han ännu kommer att göra förändringar i sin analys. En annan detalj handlar om ordvalet i en videosekvens. I videosekvensen i fråga syns det två tranor på en åker, men Bylund har gett videosekvensen namnet *Häger*. Detta påverkar ju inte själva innehållet av analysen och kan förstås betraktas som ett mänskligt fel, men det vore ju önskvärt att sådana fel, större eller mindre, inte skulle förekomma. Vi vill ändå konstatera att dessa namn som Bylund har använt är preliminära. (Bylund 2007a, Bylund 2007b.)

Sammanfattningsvis kan vi säga att Bylunds preliminära resultat innehåller till exempel följande drag: Talaren föredrar att utelämna vissa skeenden, det vill säga några synbara detaljer utelämnas. Dessutom har svenskarna en generell tendens att nämna slutpunkten i sina yttranden. Svenskarna använder också en strategi där skeendet x och y följer varandra i motsats till att deras temporala ordning skulle vara sekundär. Svenskarna markerar noggrant

händelsernas eller skeendenas ordning med hjälp av adverb, som till exempel *sedan*. I svenskan är den grammatiska aspekten inte av så stor betydelse och dessutom saknar svenskan en progressiv form. Därför måste svenskarna använda serier av verb så att konstruktionerna innehåller till exempel något av följande: *sitta, stå, ligga* och *hålla på* kombinerat med ett huvudverb, så som *Lisa håller på att sjunga*. (Bylund 2007a.)

6 ANALYS AV VIDEOSEKVENSERNA

6.1 Analysens struktur

I detta kapitel behandlar vi den information eller de data som vi har fått genom inspelningarna. Fastän videosekvenserna och The Quest har visats efter varandra för informanterna, har vi ändå valt att behandla dem skilt. Videosekvenserna och The Quest skiljer sig drastiskt i fråga om texttyp, och därför anser vi att det är nödvändigt att behandla dem var för sig. Ytterligare har vi granskat innehållet i yttrandena lite avvikande angående dessa två.

Vi diskuterar först de olika grammatiska fenomen och strukturer som vi har stött på i vissa informanternas yttranden. Dessa gäller till exempel tempusbruket. Vidare kommer vi att behandla finlandssvenska drag i yttrandena och diskutera skillnaderna och likheterna mellan de fyra informanternas yttranden. Till slut jämför vi kort resultaten med resultat från tidigare undersökningar. Vår analys kompletteras med tabeller och procenträkningar. I samband med dessa kan det förstås förekomma mänskliga fel. Andra eventuella problemfall eller fel behandlas närmare i samband med de resultat som förknippas med dem.

Genom hela analysdelen har vi först koncentrerat oss på de enskilda informanternas resultat

och sedan jämfört dem med varandra. Jämförelsen har vi gjort för att kunna hitta eventuella avvikelser i informanternas yttranden. Skillnader kan förekomma till exempel mellan könen eller i behärskandet av det svenska språket.

6.2 Skillnader mellan könen i anknytning till yttrandena

Eftersom vi har haft 45 videosekvenser i vårt undersökningsmaterial, betyder det att vi också har fått 45 yttranden av var och en av de fyra informanter som vi har analyserat. Sammanlagt har vi alltså haft 180 yttranden som undersökningsmaterial, som består av 2166 ord. Yttrandena mellan de olika informanterna har naturligtvis varit olika långa, och antalet ord som varje enskild informant har använt varierar mycket. M28 har använt minst ord av alla informanterna, nämligen 460 ord. Näst minst antal ord har använts av M33, som har använt 484 ord. Kvinnorna har använt flera ord. K33 har använt 599 ord och K29 har använt 623 ord. Det som antalet använda ord visar oss är att kvinnorna i vår undersökning har uttryckt sig med flera ord än männen. Detta är en intressant observation, eftersom vi inte hade tänkt att det skulle finnas sådana skillnader mellan könen. Ändå tycks detta fenomen vara tämligen konsekvent i vårt material. Att kvinnorna har använt flera ord kan bero på att de ofta har berättat mera om omgivningen eller om andra mindre detaljer i videosekvenserna, medan männen mest har koncentrerat sig på den centrala handlingen. Fastän vi inte kan vara säkra på det, anser vi ändå att de kvinnliga informanterna har varit mera spända än männen. Detta kan också anses som en orsak till att antalet ord har blivit så många. Här presenterar vi två exempel, som tydligt demonstrerar detta.

(78) En pojke som plockar bär av något slag, verkar vara vinbär eller något annat, från en vinbärsbuske, från vinbuske, inte vinbärsbuske, utan vinranka. (K29)

(79) En ung pojke plockar vindruvor med sax. (M28)

Här kan man se att M28 har klart och tydligt sagt det som är väsentligt i just denna videosekvens, medan K29 har använt betydligt fler ord, eftersom hon har börjat fundera på vilka frukter eller bär det egentligen är fråga om. På det sättet har själva handlingen kommit i bakgrunden för allt annat. Det är också möjligt att kvinnorna i själva verket har försökt få yttrandena så klara som möjligt för åhöraren. Eftersom de har ansträngt sig så mycket för att förklara alla detaljerna, har yttrandena ibland blivit lite dåligt konstruerade, med tanke på själva handlingen. Vi måste här förstås konstatera att informanterna inte har vetat vad vi skulle forska i och vilken satsdel som skulle vara objektet för vår analys. Därför har kvinnorna kanske velat vara på den säkra sidan och har yttrat sig med fler ord än vanligt. Våra tankar om de kvinnliga informanterna bekräftas också delvis av Per Linell, som i sin bok skriver om hur kvinnor ofta upplever innehållet i olika språksammanhang mera personligt än män. Han fortsätter med att det även är karakteristiskt för kvinnor att mer värdera olika saker än män. (Linell 1990:261.)

6.3 Tempusbruket i videosekvenserna

När vi studerat resultatet av vår analys kan vi som en genomgående observation konstatera, att alla fyra informanterna har yttrat sig tämligen lika angående tempus. Mestadels kan man säga att alla yttranden har varit dominerade av presensformen från början till slut. Ändå har ingen av informanterna hållit sig enbart till presens. Detta har överraskat oss. Vi har föreställt oss att åtminstone någon skulle hålla sig konsekvent till presens, eftersom vi tycker att det skulle vara en naturlig tidsform i sammanhanget. Återberättandet av handlingen har skett samtidigt med själva tittandet på videosekvenserna. Det vill säga att informanten har talat under själva sekvenserna och i vissa fall har han eller hon även fortsatt efter att sekvensen tagit slut. Eftersom återberättandet gjordes simultant väntade vi oss yttranden i presens. Vi har också antagit att återberättandet fortsätter i samma tempus, fastän videosekvensen inte längre syns på datorskärmen. Det har alltså varit en överraskning för oss att när videosekvensen tar slut, slutar också bruket av presens. I detta fall kan vi alltså konstatera att informanterna har brutit mot tempusharmonin.

Tyvärr har vi inte varit beredda på ett byte mellan tempus i videosekvenserna. I fall vi skulle ha förväntat oss sådana skiften, skulle vi ha kunnat undersöka närmare kring videosekvensernas längd och dess inflytande på tempus. Vi antar att bytet mellan tempus från presens till preteritum har skett då videosekvensen har tagit slut och informanterna har fortsatt att berätta under pausen. Då skulle det vara förståeligt att informanterna har bytt från presens till preteritum, eftersom handlingen då är slutförd och kan betraktas som en händelse i det förflutna. Vi har kommit till denna slutsats, eftersom vi under inspelningarna har lagt märke till några sådana tempusbyten. Vi har även lagt märke till att tempusformen byts från presens till preteritum då informanten talar om eller syftar på sig själv, som i följande exempel:

(80) En pojke plockar äppel, tror jag att det var, eller några andra frukter från ett träd. (M33)

Vi måste också konstatera att vi inte kan vara säkra på om det har funnits fall där videosekvensen har tagit slut, men där informanten ändå har fortsatt att berätta i presens. Eftersom vi inte har beaktat detta fenomen före inspelningarna, är det nu omöjligt att granska data för sådana fall. I det presenterar vi två exempel som innehåller tempusbyte:

(81) En plåtburk rullar ner, rullade ner på golvet. (M33)

(82) En buss kör längs med en å, buss eller tåg som körde. (K29)

I detta sammanhang lär det vara på sin plats att ta upp den betydelse som själva situationen där yttrandena görs bär. Som man kan se i exempel 78 är yttrandena inte alltid så klara eller välstrukturerade som man skulle kunna anta. Detta beror på att de har tagits ut ur sin ursprungliga kontext. I en provsituation där både informanten och intervjuaren är närvarande finns det även andra metoder genom vilka man kan göra sig förstådd. Man kan använda till exempel mimik och gester som kompletterar det som man har sagt. Sådant försvinner dock direkt efter provsituationen och går inte att datera. Talsituationen i sådana sammanhang är alltid spontan. Informanten har inte alltid tid att strukturera sina svar så att de skulle bli tydliga. Därför blir yttrandena ofta tämligen korta och ibland även svårbegripliga. (Linell 1990:232.) Vi vill särskilt betona att svårbegripligheten framförallt beror på att yttrandena efteråt har blivit nerskrivna, det vill säga transkriberade. Under själva talmomentet märker

man knappast att yttrandena skulle vara dåligt konstruerade, eftersom miner och gester gör att yttrandena kan uppfattas klart och tydligt. När man talar är det ju vanligt att upprepa vissa ord och det är inte heller ovanligt att man mitt i allt ändrar synvinkel på det som man tänker säga. När sådana särdrag blir transkriberade kan de se mycket oklara ut.

Vi har räknat ett procentvärde för alla de tempusformer som vi har fått fram i videosekvenserna. Det har ändå inte varit så entydigt hur man kan kategorisera de olika verben. Vi har delat verben i presens, preteritum, perfekt, pluskvamperfekt, infinitiv och futurum. Som vi redan tidigare har nämnt har presens varit den dominerande tempusformen i informanternas yttranden. Det har också varit svårt att dra en gräns mellan de olika delarna som oskiljbart hör till samma verbkonstruktion. Det är alltså tämligen svårt att bestämma om satsfragment som *börjar skriva*, *kan gå* eller *har klättrat upp* är en och samma konstruktion eller om de ska kategoriseras som enskilda ord. Vi har valt att behandla dem som sammansatta konstruktioner, det vill säga att *har klättrat upp* anses vara en enda perfektform och *börjar skriva* betraktas som en presensform. Vi har räknat hur många av de olika formerna alla yttranden sammanlagt innehåller. Vi har även räknat hur många gånger formerna förekommer i de enskilda informanternas yttranden. Presens är som sagt mycket dominerande, faktiskt i så stor utsträckning att presens förekommer i 89,2 procent av alla verb eller verbkonstruktioner sammanlagt. En mening kan dock, som i följande exempel, bestå av en eller flera verbkonstruktioner, som räknas var för sig.

(83) Två musikanter som spelar, en har en, jag tror det var en basfiol eller motsvarande och den annan någon sorts blåsinstrument, de spelar på gatan alltså, gatumusikant. (K29)

Sammanlagt innehåller yttrandena i videosekvenserna 315 verbkonstruktioner. Preteritum förekommer i 8,3 procent av verbkonstruktionerna. Perfekt, kanske lite överraskande, förekommer endast i 0,3 procent av alla verb och verbkonstruktioner. Futurum förekommer endast tre gånger, bara 1,0 procent. Infinitiv förekommer i 1,3 procent av yttrandena. Vi kan alltså konstatera att tempusharmonin har blivit bruten flera gånger. Ingen av informanterna har lyckats hålla tempusharmonin hela provsituationen ut.

I det följande presenterar vi i form av en tabell hur många verb varje enskild informant har använt, hur ofta slutpunkter förekommer i deras yttranden och antalet presensformer. Alla informanter har använt sig ungefär lika mycket av slutpunkter. Vi kan därför inte påvisa några större skillnader. Alla utom en informant har oftare utelämnat slutpunkten än nämnt den, men inte heller den informant som har använt sig mera av slutpunkter avviker annars från de andra informanterna. SP+ betyder här att slutpunkten har blivit nämnt och SP- att slutpunkten inte har blivit nämnt.

I detta sammanhang vill vi poängtera att summan av procentantalen varierar lite i våra uträkningar. Detta beror på att vi har avrundat procentantalen med en decimals noggrannhet. Vi har inte ansett att det är skäl att avrunda talen noggrannare, eftersom syftet med talen endast är att underlätta uppfattningen om själva texten. Summan av procentantalen avviker därför lite från idealsumman som borde vara 100,0 procent.

	SP +	SP -	Antalet	
			verbkonstruktioner	Presensformer
M28	20=44,4 %	25=55,6%	68	65
M33	24= 53,3%	21=46,7%	74	62
K29	19 =42,2%	26=57,8%	92	83
K33	19=42,2%	26=57,8%	81	71
Σ	82= 45,6%	98=54,4%	315	281

Tabell 1 Antalet slutpunkter och verbkonstruktioner i videosekvenserna samt använda presensformer hos de olika informanterna.

	Antalet verb	Procentantal
Presens	281	89,2 %
Preteritum	26	8,3%
Perfekt	1	0,3 %
Pluskv. perf.	0	0,0 %
Infinitiv	4	1,3 %
Futurum	3	1,0 %
Σ	315	100,1 %

Tabell 2 Antalet tempusformer i videosekvenserna.

6.4 Användning av slutpunkter i videosekvenserna

Granskningen av slutpunkterna i våra informanternas yttranden är ett av de centralaste forskningsområdena i vår undersökning. Slutpunkterna spelar en stor roll i vår undersökning, eftersom olika språk tenderar använda slutpunkter väldigt varierande. Med detta menar vi, att det för vissa språk är karakteristiskt att nämna slutpunkter, medan användare av andra språk berättar om händelser enbart som pågående handlingar. Som vi har antagit har även våra informanter nämnt flera slutpunkter, men inte i den mängd som vi ursprungligen har trott.

För att kunna analysera de yttranden som våra informanter har erbjudit oss har vi först fått bestämma oss för vad vi egentligen letar efter i videosekvenserna. Med detta menar vi, att vi själva har försökt kontrollera om slutpunkten finns med i videosekvenserna eller inte. Vi har ursprungligen kategoriserat videosekvenserna i två grupper. Den ursprungliga kategoriseringen har vi gjort så att den skulle vara jämförbar med en finsk pilotundersökning. Bakgrunden till detta är att vi har kommit överens med den finska forskaren om vilka

sekvenser som innehåller slutpunkt och vilka som inte gör det. Den gemensamma kategoriseringen underlättar även analysen. Första gruppen som vi har markerat med 0. 0-gruppen innehåller alla de sekvenser som är pågående och ateliska. Grupp 1 är telisk och vi förväntar oss att informanterna nämner slutpunkten när videosekvensen hör till den kategorin.

Den kategorisering som vi ursprungligen hade tänkt använda i analysen av yttrandena baserar sig på Emanuel Bylunds kategorier. Vi märkte ändå mycket snabbt att den kategoriseringen är en aning för invecklad. Vi bestämde oss därför för att märka ut om det finns slutpunkt i yttrandena eller inte. Fastän vi har utelämnat flera av Bylunds kategorier har vi även upptäckt flera undergrupper i informanternas yttranden. Dem behandlar vi i det följande. I bilaga 2, där vi har rapporterat om yttrandenas slutsatser angående videosekvenserna, har vi dock endast skrivit ut om slutpunkt nämns eller inte.

Det skulle ha varit lätt att stöda sig på Bylunds kategorisering, men eftersom vi stötte på flera problem med hans kategorisering bestämde vi oss för att göra en egen indelning, som ändå delvis baserar sig på Bylunds kategorier. För det första har vi totalt utelämnat motionen eller rörelsen. Detta beror på att vi har ansett att det faktiskt är svårt att säga om handlingen innehåller rörelse eller inte. Det centrala problemet är Bylunds definition på motion. Han definierar motion som rörelse från ett ställe till ett annat. Enligt vår åsikt innehåller emellertid även följande exempel motion, trots att det inte är en rörelse från stället A till stället B:

(84) Det är två pojkar som åker sina surfbrädor eller surfar, nej den ena syns där närmast en stund. (K33)

(85) En man sågar ett träd som sedan faller. (K33)

I exempel 85 kan man observera att mannen egentligen inte rör på sig, men handlingen som innefattar att trädet faller innehåller rörelse. Motsvarande exempel är alltså tämligen svåra att kategorisera enligt Bylunds kategorier. Bylunds kategorisering används i vår avhandling i den mån att även vi har en kategori för oavslutade handlingar, och dessutom har vi delat slutpunkterna i tre olika kategorier. En kategori innehåller yttranden där slutpunkten är en

produkt, en annan kategori innehåller vanliga slutpunkter som inte nås, och den tredje kategorin innehåller vanliga slutpunkter som nås. Vi har totalt uteslutit de av Bylunds huvudkategorier som antingen innehåller motion eller handlingar som sker utan större rörelse.

För analyseringen av videosekvenserna är det obligatoriskt att fundera ut kategorier som videosekvenserna kan delas in i med tanke på slutpunkterna. Indelningen har inte varit så enkel att göra, eftersom vi ofta har träffat på yttranden som inte riktigt passar in i någon av grupperna. Därför har vi varit tvungna att bilda flera kategorier, så att inte något av yttrandena skulle falla mellan två grupper. Vi har bildat sammanlagt fyra grupper, i vilka slutpunkten antingen nämns eller inte. Kategorierna anger även telicitet och atelicitet. I det följande presenterar vi de olika kategorierna.

Kategori 1 innehåller de yttranden i vilka handlingen är pågående. Pågående handlingar är ateliska och i dem nämns aldrig handlingens slutpunkt. Som exempel på pågående handling ges:

(86) Pojkarna spelar pingis. (M33)

(87) Får betar hundfloka. (M28)

Kategori 1 innehåller inte så många problemfall, eftersom definitionen är rätt entydig. Det är tämligen lätt att se om en handling inte innehåller någon specifik slutpunkt och därför har denna kategori kanske varit den enklaste att analysera. Kategori 1 är också vanligast av alla. Frekvensen visar att av alla yttranden sammanlagt hör 54,4 procent till kategori 1. Både män och kvinnor har använt kategori 1 ungefär lika mycket.

Kategori 1 innefattar även yttranden i förfluten tidsform, som är ateliska och som inte innehåller slutpunkt. Sådana yttranden finns det inte så mycket av, endast 6,1 procent. Detta beror på att yttranden som kategoriseras till kategori 1 innebär att de antingen måste vara enbart i preteritum eller innehålla tempusbyte från presens till preteritum. Här kan man dock nämna att även kategorin där slutpunkten är en produkt har innehållit satser med preteritum. Med produkt avses här att slutpunkten är någonting konkret som till exempel en färdig tavla

eller ett dike. Se följande exempel:

(88) En man som målade väldigt koncentrerat. (M28)

(89) En man, och är det nu en åsna och en ... han stod på en kärra, åsnan drog den där kärran, eller kanske det var en häst. (K33)

Exempel 88 saknar slutpunkt som i detta fall skulle vara tavlan, alltså en produkt. Videosekvensen visar överhuvudtaget inte tavlan och därför hör detta yttrande till just denna kategori.

Kategori 2 innehåller alla de yttranden där handlingen är pågående eller avslutad, men där slutpunkten egentligen är en produkt. Denna kategori har vi ursprungligen inte haft med, men vi har insett att en klar och tydlig kategorisering inte är möjlig utan den kategorin. Insikten har fått bekräftelse av att till och med 7,2 procent av alla yttranden hör hit, och det tycker vi är beaktansvärt. I denna kategori finns såväl yttranden där slutpunkten nås som yttranden där slutpunkten enbart nämns men inte nås, vilket framgår av följande exempel:

(90) En grävmaskin som gräver ett dike på en åker. (K29)

(91) En kvinna målar på väggen antagligen. En konstnär som målade en tavla. (M33)

I exempel 91 kan man även märka att informanten byter tempus mitt i allt. Sådana fall har ibland varit svåra att analysera, eftersom handlingen sker delvis i presens och delvis i preteritum. Skiftet mellan tempus orsakar alltså vissa problem, men i sådana fall har vi valt att lägga större vikt på senare delen av yttrandet.

Kategori 3 består av yttranden som har en synbar slutpunkt som ändå inte nås. Slutpunkten kan inte här vara en produkt. 12,2 procent av alla yttranden hör till denna kategori. Denna kategori har vi ansett svårast av alla, eftersom det är ganska svårt att avgöra om slutpunkten har blivit totalt eller enbart delvis nådd. Svåra fall är till exempel sådana fall där aktören närmar sig slutpunkten. Följande demonstrerar detta:

(92) Det är två människor som rider uppför en backe någonstans ute i ... (K33)

(93) En motorbåt åker genom en bro, bron är öppen... (M28)

Exempel 93 har visat sig vara ganska svår att analysera, eftersom det är knepigt att definiera vad som egentligen är slutpunkten i videosekvensen. I detta fall har vi bestämt oss för att slutpunkten inte är helt nådd, på grund av ordet *genom* som har orsakat oss mycket problem. I yttranden där ordet *genom* används uteblir slutpunkten oftast totalt. Ifall informanten skulle säga *En motorbåt åkte genom en bro* skulle analyseringen vara mycket entydigare, eftersom handlingen är klart slutförd och båten inte längre är under bron utan redan har åkt en bit vidare. Inte heller exempel 90 är lätt, eftersom det även där är tämligen svårt att säkert veta vad slutpunkten är. Vi har ändå bestämt att toppen på backen är slutpunkten. Eftersom videosekvensernas handlingar avviker från varandra, oftast i mycket små detaljer, har vi varit tvungna att noggrant analysera varje enskilt yttrande. Fastän somliga yttranden kan förefalla mycket likadana, måste man ändå vara på alerten för att inte generalisera handlingarna allt för mycket.

Till *kategori 4* hör alla yttranden som innehåller en klar slutpunkt som nås. Slutpunkten har blivit nådd i 26,1 procent av fallen. Ändå anser vi att procentmängden är tämligen liten och vi har blivit överraskade av detta. Den här kategorin har ändå varit lätt att analysera, eftersom slutpunkterna oftast visar sig mycket klart. Exempel:

(94) Två män en svart och en vit bär på en tung kista verkar det vara och lägger den i bakluckan på en paketbil. (M28)

(95) Ett barn som klättrar på en byrå och hoppar ner på en madrass och tycker visst att det är roligt. (K29)

Slutpunkterna är viktiga för vår undersökning, eftersom det är just slutpunkterna som berättar hur svenskarna i Tammerfors uttrycker sig i verkligheten. Emanuel Bylund har i sin pågående undersökning funnit att slutpunkterna är vanliga i svenskarnas yttranden. Emellertid får vi här

konstatera att Bylund vid det här laget endast har analyserat tio videosekvenser. I vår undersökning har vi märkt att slutpunkterna och pågående uttryckssätt fördelar sig ganska jämnt. Vi har redan nämnt att 45,4 procent av alla yttranden är pågående, men slutpunkterna avviker inte mycket från detta. Sammanlagt har slutpunkten nämnts i 45,6 procent av alla yttranden.

I följande tabell 3 illustrerar vi hur ofta slutpunkten nämns i finlandssvenskan (FS), sverigesvenskan (SS), respektive spanskan (SP). *Slutpunkt +* används då slutpunkten i yttranden nämns, medan *slutpunkt -* används då slutpunkten inte nämns. Denna tabell omfattar de tio videosekvenser som Bylund har analyserat i sverigesvenskan och spanskan, men dessutom har vi kompletterat tabellen med den information som vi har fått ur finlandssvenskan. I bilaga 3 behandlas skillnaderna närmare.

	FS	SS	SP
SLUTPUNKT +	35 % = 14	76 % = 114	24 % = 36
SLUTPUNKT -	65% = 26	24 % = 36	76 % = 114
Antalet yttranden Σ	40	150	150

Tabell 3 Antalet slutpunkter i finlandssvenskan, sverigesvenskan och spanskan.

Som det framgår av tabellen ovan kan man märka att finlandssvenskan i själva verket ligger närmare spanskan än sverigesvenskan angående slutpunkter. Detta är onekligen överraskande, eftersom man skulle kunna anta att sverigesvenskan och finlandssvenskan skulle ligga nära varandra. På grund av att svenskan och därmed också finlandssvenskan är ett germanskt språk har det väckt en viss förvåning hos oss att spanskan, som är ett romanskt språk, faktiskt ligger närmare finlandssvenskan i detta avseende.

På grund av att den ovannämnda analysen av slutpunkter endast omfattar tio videosekvenser skulle det kunna vara möjligt att resultaten av alla videosekvenser skulle peka i olika riktningar. I vårt material har 180 yttranden av 45 videosekvenser innehållit 82 slutpunkter, vilket motsvaras av 45,6 procent. Om Bylunds resultat av hela materialet skulle förändras drastiskt, till exempel så att det skulle nämnas färre slutpunkter, skulle finlandssvenskan och sverigesvenskan stå närmare varandra. Eftersom motsvarande videosekvenser ännu inte har blivit analyserade inom finskan, är det omöjligt att veta om finskan har något inflytande på våra informanternas användning av slutpunkter. Efter att den finska undersökningen blir färdig, kan man dock fundera vidare på påverkan från finskan på finlandssvenskan.

Skillnader mellan sverigesvenskan och finlandssvenskan är svåra att peka ut vid det här laget. Bylund har som sagt analyserat endast tio videosekvenser, vilket inte kan anses som en tillräcklig mängd för en omfattande jämförelse mellan två varieteter av svenskan. Bylund har sammanlagt analyserat 150 yttranden och i dessa har han funnit en slutpunkt i 75,3 procent. Vi kan alltså konstatera att det tydligt framstår att vi faktiskt handskas med en varietet av det svenska språket. I motsvarande tio videosekvenser har våra informanter nämnt en slutpunkt i endast 35,0 procent av sekvenserna. Detta procentantal är avsevärt lägre än det som Bylunds resultat indikerar. Vi måste förstås komma ihåg att vi har haft mycket färre informanter, men ändå kan resultatet uppfattas som mycket avvikande.

Eftersom vi har så få informanter är en informants statistiska inverkan på resultatet av en videosekvens 25,0 procent i vår undersökning, vilket är betydligt mera än vad Bylund har haft. Motsvarande procentantal i Bylunds undersökning har varit 6,7 procent både i svenskan och i spanskan. Denna statistiska påverkan i vår undersökning har vi räknat genom att dividera en informant med antalet av alla informanter, det vill säga fyra. Resultatet av det är 25,0 procent. Motsvarande räkning i Bylunds undersökning är ett dividerat med femton vilket resulterar i 6,7 procent.

Ifall någon informant har gjort ett "fel" i sitt svar, påverkar det drastiskt resultaten i vår undersökning. Med fel avser vi inte här det som generellt menas med ordet fel. Vi kan ju inte påstå att någon har gjort ett fel, eftersom språket som informanterna har använt är det språk

som de naturligt använder i vardagen. Felen är alltså inte nödvändigtvis grammatiska fel i det här sammanhanget, utan det kan vara fråga om ett personligt sätt att använda till exempel slutpunkter.

Undersökningens resultat kan påverkas av att alla informanter är från Tammerfors och dessutom representerar samma generation. Undersökningen kan därför naturligtvis inte ge en representativ helhetsbild av finlandssvenskan i allmänhet, men inte heller av tammerforssvenskan på grund av att informanterna är så få. Vi har ändå gjort ett medvetet val. Då vi kan konstatera att M28 endast har bott 1–5 år i Tammerfors tenderar hans bidrag i undersökningen till att visa att svenskan på andra orter i Finland inte nödvändigtvis avviker särskilt mycket från tammerforssvenskan. Även om vår undersökning inte är speciellt omfattande hoppas vi ändå att den kan tjäna som en liten introduktion till bruket av finlandssvenskan. Resultaten i vår undersökning har klart påvisat en tämligen stor skillnad mellan finlandssvenskan och sverigesvenskan. Därav kan man dra den slutsatsen att representanter för de olika språken beskriver världen på mycket olika sätt. Som enkäten som informanterna har fyllt i avslöjar, använder våra informanter svenska i mycket olika situationer och dessutom skiljer sig också frekvensen av bruket. Ändå har vi inte kunnat se några skillnader i informanternas språkbruk i samband med vår undersökning, och till exempel användningen av slutpunkter är mycket likadan hos alla fyra. Vi kan alltså inte dra några slutsatser om att personens hemspråk skulle påverka resultaten. Det har varit mycket överraskande att våra resultat avviker så mycket från Bylunds resultat, fastän det är fråga om samma språk. Inte ens de informanter som endast talar svenska hemma har närmat sig Bylunds resultat. Här kan vi alltså konstatera att finlandssvenskan faktiskt är en regional varietet och avviker från sverigesvenskan åtminstone i hur man uppfattar och återberättar olika sekvenser.

6.5 Finlandssvenska drag i videosekvenserna

Eftersom undersökningen har gjorts bland finlandssvenskar, anser vi det viktigt att granska språket beträffande eventuella finlandismer och fennicismer. Till vår förvåning har vi kommit fram till att varken videosekvenserna eller *The Quest* innehåller särskilt många finlandismer. En fennicism yttras endast en gång och då förklarar informanten efteråt vad han menar med det finska ordet.

(96) Gammal tant mjölkar ko *perinteisesti*, alltså på ett traditionellt sätt, sitter på en stol på bakgården. (M28)

Perinteisesti kan alltså betraktas som en fennicism. Vi är förvånade över att fennicismerna inte dominerar informanternas språk mera. Vanligen brukar man ju höra finska ord dyka upp lite här och där då finlandssvenskar talar svenska. Kanske informanterna helt medvetet har försökt använda ett så rent språk som möjligt, och därför lämnat bort alla onödiga finska ord i sina yttranden. Det är förstås omöjligt för oss att veta om så är fallet i vår undersökning.

Förutom att fennicismerna lyser med sin frånvaro, kan man inte heller stöta på så många finlandismer. Finlandismer är svenska ord som bara används i Finland. Finlandismerna utgör en del av det finlandssvenska språket och är ord som finlandssvenskarna använder hela tiden. Ifall man brukar använda mycket finlandismer, är det svårt att lämna bort dem, fastän man skulle akta sig för dem medvetet. Vi kan konstatera att våra informanter använder ett språk ganska fritt från finlandismer. Ett exempel på finlandssvenska har vi ändå tagit med.

(97) Två män en svart och en vit bär på en tung kista verkar det vara och lägger den i bakluckan på en *paketbil*. (M28)

Paketbil är ett finlandssvenskt ord men vi kan ändå inte utesluta möjligheten att det även

skulle förekomma även i Sverige. Ett motsvarande ord i Sverige är *lätt lastbil* eller till och med *skåpbil*. (Stenmark 1983:115).

Fastän vi inte har hittat så många finlandismer eller fennicismmer i vår text har vi ändå hittat några konstigheter i yttrandena. Även dessa presenteras i detta kapitel fastän de inte entydigt hör under rubriken finlandssvenska.

(98) Två svalor, jag tror det var svalor i alla fall, någon sorts stora fåglar som äter på en åker. (K29)

(99) En pojke som plockar bär av något slag, verkar vara vinbär eller något annat från en vinbärsbuske, från vinbuske, inte vinbärsbuske, utan vinranka. (K29)

(100) Det är någon som går över gatan med, skuffar alltså ett barn framför sig, en kärra, en barnvagn. (K33)

Alla exemplen innehåller lite konstiga ordval. Till att börja med kan vi se lite närmare på exempel 98. I videosekvensen som yttrandet syftar på, kan man se två tranor som går runt sitt bo. Här har informanten ändå talat om svalor. Hon är inte alldeles säker på ordvalet, vilket bekräftas av att hon funderar på vilka stora fåglar det är fråga om. Svalor är ju inte stora alls, utan kan snarast anses vara småfåglar. Detta problem med ordval kan vara resultatet av funktionell differentiering, eller mycket enkelt orsakas av spänningen i provsituationen. Funktionell differentiering innebär att man använder olika språk i olika situationer. Det är möjligt att denna informant är van vid att tala om fåglar på finska. Ändå kan denna teori ifrågasättas, eftersom informanten har haft svenska som sitt skolspråk. Också i exempel 99 har informanten haft problem med ordvalet. För det första är det möjligt att hon inte har kunnat identifiera vad det egentligen är fråga om. Kanske har hon först trott att det är fråga om vinbär istället för vindruvor. För det andra är det fullständigt möjligt att hon har blandat *vinbärsbuske* med *vinranka*. Till slut kommer hon underfund med det rätta ordvalet och detta indikerar att hon vet vilken frukt det är fråga om. I exempel 100 är det i stort sett fråga om samma fenomen. Först har informanten talat om en *kärra*, men efter att han har märkt att det

kanske inte är det bästa ordvalet har han korrigerat det till *barnvagn*.

6.6 Lokalitet, källa och mål i videosekvenserna

Förutom tempus och slutpunkter har vi undersökt lokalitet i informanternas yttranden. Dessutom har vi koncentrerat oss på källa och mål. Vi anser dessa element vara mycket användbara i jämförelsen mellan sverigesvenskan och finlandssvenskan. De talar om vilka komponenter informanterna tar med när de konstruerar sina yttranden. Det som här kallas för lokalitet är egentligen den information som talaren ger om platsen för skeendet. Fastän lokalitet i själva verket endast anger övrig information om händelsen och därför kan kännas onödig, kan informationen om platsen vara ytterst viktig, om man tänker på att åhöraren verkligen ska förstå vad talaren egentligen menar. Det är inte irrelevant om det är fråga om Tammerfors eller Paris, och utan lokalitet kan budet förbli oklart. I denna undersökning har vi velat ta upp lokalitet, för att våra informanter ofta har uppgett lokaliteten i sina yttranden. I instruktionerna som informanterna har fått före provsituationen har de inte på något vis blivit uppmanade att ange lokalitet, men ändå har de gjort det. Detta antyder att våra informanter har velat vara noggranna i sina yttranden och de har bemödat sig om att inte ge för generella svar. I följande exempel är lokaliteten kursiverad.

(101) Två musikanter en med bas och en med saxofon står och spelar *på en torg*. (M28)

I följande exempel demonstrerar vi både källa och mål. Källan är skriven med kursiv och mål är understreckat.

(102) Fågeln flyger iväg *från vattnet* och landar på en påle. (K29)

Orsaken till att vi här vill diskutera källa och mål är att målet tycks stå i nära samband med slutpunkten. Så gott som nästan alla yttranden som innehåller slutpunkt, innehåller även mål.

Några undantag har vi ändå hittat. Första undantaget är egentligen en grupp yttranden, som alla har en slutpunkt som bättre kan definieras som en produkt. Denna grupp saknar också totalt mål. Se följande exempel, där alltså *ett dike* är en produkt.

(103) Grävmaskin gräver ett dike med en grävskopa. (M33)

Ett ytterligare undantag är ett enda yttrande, där målet saknas. Orsaken till att målet saknas kan vara att även slutpunkten är något vag. Slutpunkten här kan alltså anses vara det att pappret rullas in i skrivmaskinen, men det är också möjligt att själva skrivprocessens slut anses som slutpunkt. I så fall nås inte slutpunkten här, vilket kan resultera i att målet saknas. Yttrandet lyder:

(104) En äldre man ska börja skriva med en traditionell skrivmaskin, rullar in pappret. (M33)

Ett liknande samband mellan slutpunkt och lokalitet eller slutpunkt och källa har vi inte kunnat hitta i vårt material, utan alla möjliga andra slags kombinationer förekommer.

Tabellen nedan är en översikt över hur ofta lokalitet, källa, mål och slutpunkt har nämnts i videosekvenserna.

	Lokalitet	Källa	Mål	Slutpunkt
M28	25	3	16	20
M33	27	1	19	24
K29	29	4	18	19
K33	18	4	16	19
Σ	99	12	69	82

Tabell 4 Antalet uttryck som betecknar lokalitet, källa, mål och slutpunkt i videosekvenserna

I våra informanternas yttranden nämns allra oftast lokalitet. Några större skillnader i bruket av lokalitet tycks det inte finnas mellan informanterna. Källa nämns ytterst sällan, vilket vi hade förväntat oss. Även här har informanterna varit ense om användningen. Mål och slutpunkt går nästan hand i hand. I så gott som alla satser som innehåller mål är också slutpunkten nämnd. Även bruket av mål och slutpunkt visar att det inte finns betydande skillnader mellan de olika informanterna och därmed kan vi generalisera fenomenet till finlandssvenskan. Som slutsats kan vi nämna att lokalitet ingår i nästan hälften av yttrandena. Slutpunkt och mål kommer snart efter på andra plats.

I detta samband lär det vara viktigt att även behandla problematiken av lokalitet. Problemen har speciellt gällt videosekvenserna, fastän även *The Quest* har innehållit vissa problemfall. Problemen kommer ändå att behandlas enbart i samband med videosekvenserna. Fastän lokalitet egentligen inte är något svårbegripligt begrepp, är det inte alltid så lätt att definiera vad som kan och vad som inte kan anses som lokalitet. I bilaga 2 har vi i varje yttrande märkt ut vad som enligt oss är lokalitet och motsvarande vad vi anser vara källa och mål. Oftast är det förstås lätt att direkt peka ut vilket element i en sats som är lokalitet, men det har visat sig att det finns mer än tillräckligt med problemfall. Här följer ett exempel:

(105) En båt som åker *över en lite större å*. (K33)

I det ovannämnda exemplet orsakar prepositionen *över* problem. Motsvarande prepositioner som har orsakat problem i samband med lokalitet är *genom*, *längs med* och *under*. I detta exempel anser vi att lokalitet inte nämns, på grund av prepositionen *över*. Även konstruktioner som innehåller ovannämnda prepositioner anser vi vara sådana som inte innehåller lokalitet. Vi har varit tvungna att göra ett medvetet val mellan vad som vi karakteriserar som lokalitet och vad som inte kan räknas med i denna grupp.

6. 7 Speciella verbkonstruktioner med tanke på aspekt

I vår undersökning har vi använt termen pågående handling som markör för en handling som inte är avslutad. E sådan handling kunde man även kalla *imperfektiv handling*. En pågående handling kan även syfta på en progressiv handling, men då behöver uttrycket innehålla en progressiv form, vilket i svenskan markeras med *hålla på (att)*. I det material som vi har samlat in har den progressiva formen inte varit frekvent. *Hålla på (att)* har framkommit endast två gånger, vilket talar om för oss att progressiv form inte är en särskilt vanlig form i svenskan. Konstruktionen *hålla på (att)* kombineras nästan alltid med ett durativt verb. Ifall *hålla på (att)* kombineras med ett momentant verb, förändras betydelsen till *vara nära att*. (Jørgensen & Svensson 1986:79.) Nedan finns två exempel, där det första är taget ur vårt material och det andra är konstruerat av oss. I exempel 106 har *håller på att* kombinerats med ett durativt verb och därför är meningen progressiv. Exempel 107 är ett exempel där *håller på att* kombinerats med ett momentant verb, och därför betyder *håller på att* i denna mening att han var nära att snubbla:

(106) Någon sorts finsnickare eller indian *håller på att* hugga en totempåle av ett stycke trä.
(M28)

(107) Han *höll på att* snubbla, men återfick balansen.

Exempel 106 är särskilt intressant på grund av att *hugga* är ett verb som har iterativ innebörd. Med iterativ menas att handlingen upprepas flera gånger. Då man hugger någonting, är det sällan endast en gång man till exempel slår yxan i en träbit, utan man gör det flera gånger efter varandra. Fastän verbet *hugga* självt är iterativt, har denna informant velat betona progressiviteten och därför har han även använt konstruktionen *hålla på att*.

Vi har tidigare konstaterat att vissa verb innehåller aspektuell innebörd redan i sin lexikaliska betydelse. Sådana ord är till exempel *börja*, *sluta* och *fortsätta*. I vårt material har vi inte

funnit särskilt många verb som skulle ha aspektuell innebörd. Av alla de verb som har förekommit i yttrandena om videosekvenserna bär endast fyra aspektuell innebörd.

(108) Det är en pojke som slänger sig i vatten med en lian och kommer upp ifrån vattnet, börjar simma mot stranden. (K33)

Progressiv aspekt kan även uttryckas med *pseudokoordination*. Pseudokoordination innebär att det finns två verb efter varandra som kombineras av konjunktionen *och*. Fastän konstruktionen inte är så vanlig, åtminstone inte i vårt material, har vi ändå velat nämna den, eftersom det är ett sätt att uttrycka pågående handling. I följande exempel har informanten uttryckt sig med hjälp av pseudokoordination, som är här kursiverat. (Linell 1990:56.)

(109) En man *står och fiskar* vid stranden av en å. (M28)

En pågående handling kan också uttryckas med *ute och + huvudverb*. Här betyder *ute* alltså inte att vara utomhus, utan *ute* syftar på duration. Vi har hittat exempel på en konstruktion i vårt material:

(110) En kille är ute och surfar på en mellanstor våg. (M33)

Av exemplen ovan kan man dra slutsatsen att informanterna inte har känt något behov att betona att handlingen som de beskriver är pågående. Även om betonande faktorer inte ingår i yttrandena, har det ändå klart kommit fram att handlingarna är pågående. Vidare skulle man kunna anta att svenskspråkiga inte över huvudtaget använder mycket progressiv form, utan uttrycker sig på annat vis.

7 ANALYS AV KORTFILMEN THE QUEST

7.1 Skillnader mellan könen i relation till längden på yttrandena

Längden på yttrandena som informanterna har resterat varierar ganska drastiskt. M33 har uttryckt sig allra kortast och han har kunnat beskriva allt som händer i kortfilmen med endast 393 ord. Tadelningen mellan kvinnor och män är inte lika klar här som i videosekvenserna. K29 har använt näst minst ord, det vill säga 635 ord, vilket bekräftar att även kvinnor kan uttrycka sig kort. M28 har använt betydligt fler ord, nämligen 809 ord. K 33 har använt flest ord av alla fyra, 1055 ord. Skillnaden mellan den kortaste och längsta beskrivningen är alltså 662 ord, vilket faktiskt utgör en stor skillnad.

Som vi tidigare förklarat är *The Quest* indelad i fem olika världar. Enligt vår åsikt varierar svårighetsgraden ganska mycket mellan de olika världarna. Vi har ursprungligen tänkt oss att de två sista världarna är de svåraste, eftersom de rör sig om maskiner och andra industrirelaterade saker som kan vara obekanta för informanten. Det är förstås möjligt att någon är mycket intresserad av sådant och känner till fenomenen, men för många kan det vara väldigt svårt att namnge de olika maskinerna, vilket man kan se i *The Quest*.

Svårighetsgraden har fått en viss bekräftelse i och med att vi har kunnat räkna hur många ord varje informant har använt i de skilda världarna. Av längderna har vi kunnat dra den slutsatsen att det faktiskt är de tre sista världarna som är de svåraste. När informanterna har berättat om den första världen, som kallas ökenvärlden, har de i genomsnitt använt 77,5 ord. Motsvarande antal i den andra världen, det vill säga i pappersvärlden, har varit 69,0 ord. I den tredje världen, stenvärlden, har medelvärdet för använda ord varit 177,5 ord. Fjärde världen, som kallas för maskinvärlden, har beskrivits med hjälp av 169,8 ord. Industrivärlden, som är

den sista av de fem världarna har tydligen varit allra svårast, eftersom de använda yttrandena har gått upp till 223,8. Förutom att de tre sista världarna kan anses svåra, är det också möjligt att den höga ordfrekvensen beror på att det händer ganska mycket i de tre världarna. Många händelser kräver också många ord för att noggrant kunna beskrivas.

Informanterna har också beskrivit handlingarna mycket olika. De båda männen har gått rakt på sak och genast tagit upp själva den centrala handlingen. I motsats till männen har kvinnorna börjat med att beskriva omgivningen mycket noggrant. Detta sker i flera meningar:

(111) Ja, alltså det börjar med en bild från öken

O alltså, en stor öken.

O sen en...det verkar vara stenar

och en flaska mellan stenarna.

Alltså, inte ser man först om det är en människa eller en människofigur, man tänker bara den här flaskan och stenar mitt i sanden. (K33)

7.2 Tempusbruket i kortfilmen *The Quest*

Tempusbruket i *The Quest* är ganska entydig. För det mesta har informanterna använt presensformen i sina yttranden. Presens har tydligen varit det naturligaste sättet att berätta om handlingarna i kortfilmen. Eftersom inspelningarna har gjorts offline, det vill säga att filmen har stoppats efter varje värld, har vi antagit att den naturligaste tempusformen eventuellt skulle vara preteritum, men ändå har informanterna valt presens. På grund av att informanterna har yttrat sig under pausen, efter att de har sett filmsnutten, skulle man kunna anta att de skulle använda preteritum snarare än presens. Vi har räknat hur ofta informanterna har använt presens, preteritum, perfekt, pluskvamperfekt, futurum och infinitiv. I fall en konstruktion innehåller flera verb har den använda tempusformen bara räknats en gång. Ett

exempel på en sådan konstruktion är till exempel *börjar gräva*. I detta exempel har tempusformen räknats som presens, enligt *börjar*. Konstruktionen *har hittat* består av ett hjälpverb och ett huvudverb, och i detta fall räknas tempusformen som perfekt. Infinitivsatser har räknats som en skild grupp, så att i satser där infinitiv står ensamma har de räknats som infinitiv. I konstruktioner där infinitiv står efter något annat verb har de kategoriserats efter det första verbet. I det följande presenterar vi spridningen angående tempusbruket.

Av de använda tempusformerna dominerar presens klart. Informanterna har sammanlagt använt 381 gånger presens i de verbkonstruktioner som förekommer i The Quest. Detta motsvarar 90,3 procent. Den näst mest använda tempusformen är preteritum, vilket endast utgör 3,6 procent av tempusformerna. Perfekt används 9 gånger, vilket motsvarar 2,1 procent. Detta berättar för oss att tempusharmonin åtminstone i någon mån bryts. Skillnaden är förstas inte så stor mellan preteritum och perfekt och därför kan vi inte dra några större slutsatser om användningen av tempusharmoni. Även andra tempusformer används i samband med The Quest. Användningen av de olika tempusformerna presenteras i tabellen nedan.

	Antal fall	Procentantal
Presens	381	90,3%
Preteritum	15	3,6 %
Perfekt	9	2,1 %
Pl. perfekt	2	0,5 %
Futurum	8	1,9 %
Infinitiv	7	1,7 %
Σ	422	100,1 %

Tabell 5 Antalet verbformer i The Quest

För tempusskiftet i The Quest har vi inte funnit någon klar orsak. I videosekvenserna har ju informanterna bytt tempus då datorskärmen har blivit blå, men i The Quest är denna förklaring inte möjlig, eftersom hela återberättningen har skett offline. Vi har ändå märkt att då informanterna säger något om sig själva, tenderar tempusformen att skifta från nutid till

dåtid, som i följande exempel:

(112) ...men han blöder inte men ändå kollar hur handen fungerar eller någonting som jag inte *lade* märke till. (K29)

7.3 Användningen av slutpunkter i The Quest

Innan vi kan redogöra för användningen av slutpunkter i The Quest måste vi konstatera att texttypen i The Quest på ett grundläggande sätt avviker från texttypen i videosekvenserna. I videosekvenserna är konstruktionerna mestadels väldigt lika mellan de olika informanterna, eftersom handlingen i videosekvenserna är någonting som försiggår under en kort tid. Eftersom handlingarna i videosekvenserna även återberättas samtidigt som handlingen fortfarande syns på datorskärmen, koncentrerar sig informanterna på själva handlingen. Även konstruktionen av handlingarna är ganska enkel. Om handlingen som syns på datorskärmen visar att en kvinna mjölkar en ko, är det självklart att informanterna säger till exempel:

(113) Gammal tant mjölkar ko perinteisesti, alltså på ett traditionellt sätt, sitter på en stol på bakgården. (M28)

I The Quest är texten som informanterna har producerat en helt annan än i videosekvenserna. Här har informanterna gått rakt på sak, det vill säga de har återberättat själva handlingen i filmen så gott det går. Det gäller i huvudsak de två manliga informanterna. M33 har konstruerat en mycket kort text i jämförelse med de andra informanterna, men i avseende på det kan man säga att han har lyckats väldigt bra i att få med allt det väsentliga. Skillnaden mot den text som K33 har konstruerat är stor, eftersom K33 har berättat om handlingarna men även om mycket annat. Att finna slutpunkter i återberättanden om The Quest har därför varit ytterst knepigt. Skillnaderna mellan slutpunkterna i texten är också stora. Att finna klara slutpunkter i texterna har varit väldigt svårt, eftersom konstruktionerna avviker så mycket från varandra. Det som en informant har koncentrerat sig på kan vara någonting som en annan inte

har tänkt att är värt att nämna.

De olika konstruktionerna som informanterna har använt i The Quest är inte lika entydiga att analysera som konstruktionerna i videosekvenserna. Som exempel demonstreras:

(114) och så skakar han sand från andra öra. (K33)

(115) eller han ser igenom det där gallret. (K33)

I analyseringen av slutpunkterna i The Quest har det varit mycket svårt att dra gränsen mellan vad som kan anses som slutpunkt och vad som anses som endast oavslutad handling. I analysen har vi bestämt oss för att beakta endast sådana handlingar som faktiskt är avslutade. Vi anser att till exempel följande exempel innehåller oavslutade handlingar:

(116) ...så börjar de där väggarna runt honom liksom gå ihop och försöker han hoppa bort därifrån. (K33)

I exempel 116 kan man se två möjliga slutpunkter. Den första är att *väggarna går ihop* och den andra är att *han hoppar bort*. Här måste vi ändå konstatera att satsen enligt vår kategorisering inte innehåller någon slutpunkt alls. Detta beror på att handlingarna i satsen ännu är oavslutade. Väggarna har ännu inte gått ihop och han har ännu inte heller hoppat bort. Det är kanske lättare att förstå vad vi egentligen menar då vi endast har valt att analysera satser där handlingen faktiskt är avslutad. I The Quest förekommer många ord som *börja*, *sluta* och *fortsätta*, vilka i sig ändrar satserna så att de kan anses som oavslutade eller avslutade. Av dessa anser vi att bara *sluta* kombinerat med något annat verb innehåller avslutad handling.

I The Quest varierar antalet slutpunkter mellan de olika återberättandena mellan 26 och 53. Det vill säga att skillnaden mellan den som har använt minst slutpunkter och den som har använt flest slutpunkter är cirka hälften. K33 har nämnt en slutpunkt 53 gånger, vilket utgör 34,9 procent av alla verbkonstruktioner. Den andra kvinnliga informanten, K29, har använt slutpunkt endast 27 gånger, vilket motsvaras av 27,0 procent. M28 har använt slutpunkt 37

gångar, som motsvarar 30,6 procent. Motsvarande antal hos M33 är 26 benämningar för slutpunkt eller 53,1 procent. Ensamma säger siffrorna inte så väldigt mycket, men i relation till antalet använda verb hos varje informant får vi en bättre helhetsbild. Mest slutpunkter har använts av M33 och minst slutpunkter har använts av K29. Skillnaden mellan dem är rätt påfallande. Här kan man dra den slutsatsen, dock åter igen mycket försiktigt, att K29 som använder minst anaforiska tidsadverb av våra informanter, också oftast har lämnat handlingarna oavslutade i sina yttranden. Våra slutsatser rapporteras med hjälp av en mängd siffror. Eftersom det kan vara lite förvirrande har vi gjort en tabell som tydligare presenterar sammanhangen (se tabell 6).

Informanterna har sammanlagt uttryckt sig med hjälp av 422 verbkonstruktioner. De har nämnt slutpunkter sammanlagt 143 gånger. För procentmängden av den sammanlagda användningen av slutpunkter i förhållande till verb ger vi som svar 33,9 procent. Procentmängd är inte påfallande stor. I jämförelse med videosekvenserna pekar resultaten åter igen mot samma håll. Detta skulle betyda att man inte i svenskan, eller åtminstone inte i finlandssvenskan använder så många slutpunkter. Förstås måste man komma ihåg att kriterierna för slutpunkterna har varit lite olika än i videosekvenserna. Orsaken till att kriterierna avviker från varandra är att det är omöjligt att följa samma kriterier med en alldeles olik texttyp.

Vi måste förstås återigen konstatera att våra informanter är få och därför kan vi inte göra några större generaliseringar. Dessutom kan vi ifrågasätta om det alls är meningsfullt att undersöka slutpunkter i The Quest, eftersom vi inte har resultat angående slutpunkter i The Quest från andra länder. Det kan hända att även de andra undersökningarnas slutpunktsantal i The Quest skulle vara låg, eftersom informanterna inte direkt betonar slutpunkter i The Quest lika starkt som de gör i videosekvenserna. I videosekvenserna har vi ju räknat antalet slutpunkter i varje videosekvens. I The Quest är det omöjligt att undersöka hur många slutpunkter varje mening innehåller. Detta beror på att gränsen mellan olika meningar är svår att peka ut. Eftersom informanterna talar i en följd under inspelningarna, är det svårt att

definiera var man skall sätta punkt och kommatecken. Vi har kommit till den slutsatsen att det är meningsfullt att jämföra antalet slutpunkter med antalet verb. Då har vi kunnat få procentantal som förmodligen ger en klarare bild om hur ofta slutpunkter har använts i informanternas yttranden angående The Quest. Procenttalen är ändå bara vägledande.

	Antal slutpunkter	Antal verb	Antal ord
M28	37=30,6%	121	809
M33	26=53,1%	49	393
K29	27=27,0%	100	635
K33	53=34,9%	152	1055
Σ	143=33,9%	422	2892

Tabell 6 Antalet slutpunkter i the Quest

7.4 Lokalitet, källa och mål i The Quest

Liksom med videosekvenserna har vi också i samband med analysen av The Quest fäst uppmärksamhet vid lokalitet, källa och mål. Även i The Quest har våra informanter ofta uppgett lokalitet. Lokaliteten skulle eventuellt kunna nämnas även oftare. Hos varje informant är det klart att lokaliteten nämns mera sällan än målet. Några större skillnader mellan informanterna har vi dock inte kunnat konstatera. K33 har oftast av alla informanterna nämnt lokaliteten, nämligen 19 gånger, men det kan anses naturligt, eftersom hon överlag har beskrivit kortfilmen med flest ord. M33 och M28 har uppgett lokalitet nästan lika ofta, det vill säga 10 och 12 gånger. Deras återberättelser skiljer sig ändå med 416 ord, vilket betyder att M28 har berättat om The Quest lite längre. Utgående härav kan vi alltså komma till den slutsatsen att M33 har procentuellt uppgett lokalitet något oftare. K29 har nämnt lokalitet 8 gånger, vilket är alltså minst av informanterna. Ändå kan vi konstatera att hennes användning av lokaliteten inte avviker drastiskt från de andras.

Av lokalitet, mål och källa har mål blivit uttryckt flest gånger hos alla informanter. M28 har uttryckt mål oftast eller 38 gånger. I relation till hela hans produktion på 809 ord är han den som även har det högsta procenttalet, vilket är 4,7 procent. M33 har nämnt mål 16 gånger, vilket utgör 4,1 procent. På tabellen 7 nedan ses att han har nämnt mål näst mest. Detta kan anses överraskande, eftersom hans återberättning består av minsta antalet ord. Tabell 7 nedan visar att det inte finns några större skillnader i användningen av mål bland våra informanter.

Angående källa finns det inte heller större variationer mellan de enskilda informanterna. Utom M28 har alla nämnt källa bara några få gånger, det vill säga 2 till 6 gånger. Skillnaden mot M28, som har använt källa 13 gånger är ändå inte nämnvärd, se tabell 7.

Som sammandrag av lokalitet, källa och mål kan vi säga att bruket av dem är ytterst litet i relation till hela texten. Av dessa tre används mål oftast. Trots att vi förväntat oss lite högre frekvens i samband med lokalitet, men måste alltså konstatera att lokalitet här används tämligen sällan. Skillnaderna mellan procenttalen för lokalitet, källa och mål är så pass små att vi inte kan se skillnader mellan de enskilda informanterna. Slutsatsen är alltså att bruket är minimalt. I analysen av videosekvenserna har vi kunnat konstatera att slutpunkterna starkt hänger ihop med målet. Detta bekräftas ytterligare i undersökningen av *The Quest*, eftersom samma fenomen också förekommer här.

Tabell 7 visar hur ofta informanterna har använt lokalitet, källa och mål. Först har vi angett hur många gånger till exempel lokalitet förekommer i texten och därefter har vi angett motsvarande procenttal. Procenttalet har vi räknat i relation till mängden använda ord. Procentsumman av alla informanters andelar är även relaterad till antalet använda ord och kan därför verka väldigt låg. Detta demonstreras ingående i bilagorna 4, 5, 6 och 7, som består av informanternas transkriberade yttranden. I varje informants text har vi märkt ut lokalitet, källa och mål.

	Lokalitet	Källa	Mål	Ord
M28	12=1,5%	13=1,6%	38=4,7%	809
M33	10=2,5%	6=1,5%	16=4,1%	393
K29	8=1,3%	2=0,3%	12=1,9%	635
K33	19=1,8%	6=0,6%	34=3,2%	1055
Σ	49=1,7%	27=0,9%	100=3,5%	2892

Tabell 7 Användningen av lokalitet, källa och mål och antalet använda ord i The Quest

7.5 Uppdelning av The Quest

I analysen av The Quest har det varit speciellt tråkigt att inte kunna jämföra våra resultat med andra länders resultat. I detta fall har vi inte ens haft Emanuel Bylunds resultat som jämförelsematerial. Detta gör att våra observationer inte har någon jämförelsebas och att resultaten är svårare att bedöma. Samtidigt förblir analyseringen av resultaten en bit ytlig.

Olika språk tenderar att uttrycka handlingar på olika sätt. Representanter för vissa språk berättar lättare om handlingar med hjälp av flera underordnade handlingar och flera detaljer. Fastän vi inte har fått resultat angående The Quest av Emanuel Bylund, har vi ändå fått lite data om hur hans resultat angående filmen Moderna tider ser ut. Bylund har jämfört uttryckssättet mellan spanskan och svenskan. Enligt honom är användare av spanskan vana vid att återge situationer i små skeenden. Svenskarna brukar utelämna vissa skeenden och har preferens för så kallade makroskeenden. I det följande presenterar vi exempel, där skillnaderna mellan spanskan och svenskan syns tydligt. Exempelen är tagna från Bylunds material (2007a). Till vänster är exemplen skrivna på spanska med en svensk översättning och till höger finns motsvarande exempel från det svenska materialet.

Skillnaden mellan spanskan och svenskan syns rätt tydligt. Svenskarna har använt mycket färre beskrivningar av händelser, jämfört med talare av spanska. Talare av spanska har beskrivit handlingarna mycket noggrant med flera detaljer, medan svenskarna har nöjt sig

med att endast beskriva huvudpunkterna.

Spanska	Svenska
Se están alistando para hacer la prueba. De står och förbereder sig för försöket. y arrancar la máquina de comida och satte i gång maskinen. el primero levanta un plato de sopa den första lyfter upp en sopptallrik y se la pasa automáticamente a Chaplin och den förs automatiskt till Chaplin y luego viene un pequeño filtro och så kommer en liten servett y le limpia la cara och torkar honom om ansiktet. pasa a girar el nuevo plato den byter till en ny tallrik y el plato sube tallriken åker upp y ahora le pasan un pequeño bocado de comida och nu ger de honom en liten munsbit y él lo está mascando sin usar las manos och han tuggar den utan att använda händerna y la máquina le va pasando la comida och maskinen fortsätter ge honom mat	Sen så börjar de dra i några spakar och så blir den lille arbetaren matad av maskinen först får han soppa sen så blir han torkad runt munnen och så snurrar maskinen

Figur 8 Moderna tider. En jämförelse mellan spanskan och svenskan

En liknande tendens att beskriva handlingar kort kan ses i de finlandssvenska informanternas texter. Det är framförallt i de tre första världarna som informanterna har nöjt sig med att endast nämna det väsentligaste. I detta samband talar vi inte om till exempel beskrivning av

omgivningen, utan närmast om centrala handlingar. I de två sista världarna har informanterna varit lite pratsammare, men det kan bero på att det händer mera i dessa världar. Även om de tre första världarna innehåller flera händelser som informanterna skulle kunna beskriva, har de valt att utelämna en hel del. Informanterna har ändå inte bestämt sig för att utelämna samma händelser, utan det som de har valt att beskriva avviker från varandra. K29 har till exempel ansett det vara onödigt att berätta om hur lerfiguren hamnar på en stenpelare i stenvärlden och hur han kommer ner därifrån. Detta kan anses som en mycket central händelse i denna värld. M33 har berättat mycket kort om industrivärlden och har utelämnat det faktum att lerfiguren faller ner i industrivärlden med huvudet före. Denna handling är mycket central och innehåller flera delhandlingar. Lerfiguren får till exempel sand i örat och är tvungen att skaka bort det. Dessutom börjar lerfiguren torka upp så pass mycket att det hela tiden lossnar mer sand från honom. M33 har utelämnat alla dessa delhandlingar.

Våra fynd indikerar att finlandssvenskarna uttrycker sig kort och koncist. Detaljer som inte nödvändigtvis är viktiga utesluts lätt. På det sättet kan man uttrycka sig fortare och kortare. Att finlandssvenskan ligger så nära sverigesvenskan kommer dock inte som någon överraskning. Fastän resultaten påvisar att uttryckssättet hellre är kort än komplicerat, betyder det inte att ingen skulle använda mera komplicerade konstruktioner även i sverigesvenskan eller i finlandssvenskan. Sättet man uttrycker sig på är dock individuellt.

7.6 Skeendenas temporala struktur i *The Quest*

Det finns flera möjligheter att uttrycka perspektiv, se avsnitt 5.2.1. Representanter för exempel spanska har enligt Bylund berättat om handlingarna som mera separata i jämförelse med svenskarna. De har inte så starkt betonat att handlingarna sker efter varandra och i deras yttranden är skeendena bara enstaka handlingar. Detta framgår väl av figur 8, där Bylund har jämfört skillnaderna mellan spanskan och svenskan. Talare av spanska har oftast sammankopplat satserna med hjälp av *och* eller helt utan konjunktioner. Dessutom använder de sig av en så kallad *nu*-strategi, vilket innebär att de börjar satserna med ordet *nu*. I motsats

till talare av spanska har sverigesvenska talare använt många uttryck som betonar tid. Satserna börjar oftast med konstruktioner som *sen så*, *och så*. Detta betyder alltså att sverigesvenskar betonar att handlingarna i filmen sker efter varandra. Handlingarnas temporala ordning tycks vara väldigt viktig för talare av sverigesvenska (Bylund 2007a.)

Precis som sverigesvenskar har finlandssvenskarna i vårt material använt en strategi där skeendenas temporala relation är viktig. Med detta menar vi att våra informanter har berättat om handlingarna i *The Quest* så som de följer varann. Vi presenterar ett utdrag ur *The Quest*.

Ja han hoppa ju **då** ner under marken senaste kapitel
och där under marken **så** kom han in i en värld
 som egentligen är en stor fabrik med olika maskiner överallt
och till slut hittar han **då** en liten lucka
 där han ser vattnet och havet och
men hinner **då** inte få ihop en så stor lucka
 att han skulle själv komma in dit,
 utan han blir krossad av en maskin
och så rinner den här gestalten in i det här lilla hålet ner dit till havet
och e och **till slut så** sluts cirkeln
 att han regnar ner från himlen **igen** till samma gestalt
 som han var **då i början** där i öknen med den där tomma vattenflaskan. (M33)

Figur 9 Temporal struktur i *The Quest* hos M33

M33 har tidsmässigt strukturerat sitt tal väldigt bra, se figur 9. Han har använt mycket ord och konstruktioner som betonar tid, till exempel *och så*, *och till slut*, *då*, *i början* och *igen*. Andra konstruktioner som våra informanter har använt för att beskriva tid i *The Quest* är till exempel *sedan*, *förrän*, *innan* och *den här gången*. I vårt material har de manliga och kvinnliga informanterna angett tid på ett mycket liknande sätt. Några större avvikelser mellan informanterna finns alltså inte. En observation har vi ändå gjort angående yttranden av K29.

Hon har strukturerat sitt tal på två olika sätt i *The Quest*. Huvudsakligen betonar hon händelsernas temporala ordning, men ibland använder hon sig av liknande konstruktioner som de som talar spanska. Då hon beskriver handlingarnas temporalitet använder hon i jämförelse med de andra informanterna mest ordet *nu*.

Sammanfattningsvis kan vi beskriva strategin som används inom finlandssvenskan som likadan som i sverigesvenskan. Detta tydliggörs av Bylunds redogörelse angående strategin. Bylund (2007a) har definierat den sverigesvenska strategin som ”skeende x [sedan] skeende y”. Samma strategi följs alltså även av våra informanter. Vi antar att resultaten gäller finlandssvenskan även mera generellt.

8 SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION

8.1 Sammanfattande redogörelse för särdrag i finlandssvenskan

Språklig relativism är ett tema som har erbjudit oss en utmanande undersökning. Vårt syfte har varit att få fram information om hur finlandssvenska talare använder språket när de berättar om handlingarna i videosekvenserna och i kortfilmen *The Quest*. Vi har forskat i hur aspekt påverkar finlandssvenskarnas sätt att konstruera språket. Vi har haft tre hypoteser, som alla har blivit besvarade. Hypotes 1 har inneburit att informanterna använder en anaforisk strategi i sina yttranden. Hypotes 2 består av påståendet att slutpunkter nämns frekvent. Dessutom har vi förväntat oss att informanterna använder presens i videosekvenserna och preteritum i *The Quest*. I hypotes 3 har vi förväntat oss att informanternas yttranden angående *The Quest* är kortfattade och att de utelämnar en del handlingar. Hypoteserna 1 och 3 har visat sig vara korrekta, men resultaten angående hypotes 2 har inte motsvarat hypotesen.

Slutpunkter har inte blivit nämnda i över 50 procent av fallen och därför måste vi dra slutsatsen att slutpunkter inte används lika frekvent som i sverigesvenskan. Även bruket av tempus avviker från vårt antagande, det vill säga att informanterna mestadels använder presens i både videosekvenserna och i The Quest. Dessutom bryter informanterna mot tempusharmonin flera gånger.

Fastän vår undersökning inte är särskilt representativ har vi ändå enhetliga resultat både i videosekvenserna och i kortfilmen The Quest. Det faktum att vi endast har haft fyra informanter betyder dock inte att vi inte skulle få samma resultat med flera informanter. Problemet är ändå att vi inte kan veta om resultaten skulle vara desamma med flera informanter. Vi kan endast spekulera kring resultaten. Ändå har vi inte kommit på någon orsak varför resultaten skulle avvika från våra. Alla våra resultat pekar mot samma håll, och det kan åtminstone inte anses som en slump. Dessutom är resultaten mycket lika de resultat som Emanuel Bylund har kommit fram till i sin undersökning. Vi måste förstås komma ihåg att han inte ännu har gjort en utförlig analys av hela sitt material, men vi har åtminstone fått någon jämförelsebas av den analys som han redan har gjort.

En undersökning som vår har inte tidigare gjorts i Finland, men liknande undersökningar har startats om flera olika språk i flera olika länder. Sammanfattningsvis har vi velat framställa en tabell där man kan se hur frekvent användningen av slutpunkter egentligen är i de olika språken. Här demonstreras användningen inte med hjälp av siffror, utan här anges endast om användningen av slutpunkter i förhållande till språkets grammatikaliserade aspekt är hög eller låg. Det kan visserligen vara lite svårt att veta vad som menas med hög och låg, eftersom det inte har definierats någonstans närmare. Vi måste alltså nöja oss med en helhetsbild om bruket av slutpunkter. Vi har själva funnit att bruket kan anses som lågt då slutpunkter används i mindre än 50 procent av fallen. I motsvarande grad kan bruket anses högt då slutpunkter förekommer i mera än 50 procent av fallen. Följande uppgifter är lånade av Emanuel Bylund (2007a), förutom uppgifterna om finlandssvenskan som vi har lagt till själva.

	GA	SP
Engelska	+	låg
Spanska	+	låg
Arababiska	+	låg
Italienska	+	låg
Franska	±	låg
Nederländska	±	låg
Svenska	-	hög
Tyska	-	hög
Norska	-	hög
Finlandssvenska	-	låg

Tabell 8 Förhållandet mellan grammatikaliserad aspekt och användning av slutpunkter.

Som det av tabellen ovan framgår saknar finlandssvenskan grammatikaliserad aspekt. I de språk som saknar grammatikaliserad aspekt är det karakteristiskt att tämligen ofta nämna slutpunkter. Våra resultat avviker ändå från denna linje. Fastän finlandssvenskan saknar grammatikaliserad aspekt är frekvensen av slutpunkter låg, det vill säga under 50 procent. Någon orsak till detta har vi inte kunnat finna. Det är emellertid fullt möjligt att den inflytelse som finskan har på finlandssvenskan påverkar språket så att slutpunkter lätt uteblir. Andra möjliga orsaker är att resultaten från de andra länderna är snäva och analyseringssättet även kan avvika från det sätt som vi har använt. Detta är dock enbart spekulation. I det här sammanhanget är det mer meningsfullt att koncentrera sig på videosekvenserna. Sammanlagt har slutpunkten nämnts i endast 45,6 procent av alla videosekvenserna. Mängden är ännu mindre om vi bara håller oss till de tio sekvenser som vi har kunnat jämföra med Bylund; då rör det sig om 35,0 procent.

Tempusbruket i både videosekvenserna och i *The Quest* är någonting som har överraskat oss. Vi hade utgått från att tempus i videosekvenserna skulle vara presens, och preteritum i kortfilmen *The Quest*. Men våra informanter har valt att använda både presens och preteritum i videosekvenserna. Ännu mera förvånande har varit att informanterna har använt presens i *The Quest*, fastän de har återberättat händelserna offline.

Det som verkar vara karakteristiskt för talare av svenska, det vill säga både sverigesvenska och finlandssvenska, är att yttrandena är något kortfattade. Om man jämför med svaren eller yttrandena som till exempel informanterna har gett, berättar de tyska eller engelska informanterna mycket utförligare om handlingarna i *The Quest*. Såväl våra informanter som också Bylunds svenskspråkiga informanter har utelämnat vissa handlingar som de inte har ansett vara viktiga. Fastän Bylunds testbatteri har bestått av en annan film, *Moderna tider*, anser vi inte att det spelar någon roll i det här sammanhanget.

Talare av finlandssvenskan har i *The Quest* använt sig av en strategi som innebär att handlingarna ses som avslutade och att den temporala ordningen i handlingarna ofta betonas starkt. Detta görs med hjälp av olika tidsadverb som till exempel *då*, *sedan* och *och så*. I detta sammanhang ser det ut som om slutpunkten inte nämns oftare än i videosekvenserna. Ändå måste vi här betona att kriterierna för slutpunkter har varit olika i videosekvenserna och i kortfilmen *The Quest*.

Med vår undersökning har vi velat få ett svar på om finlandssvenskan är ett språk skilt från sverigesvenskan eller om det helt enkelt kan anses som en variant av det svenska språket. Det är ändå klart att eftersom vi endast har koncentrerat oss på ett delområde inom språket är det omöjligt att ge ett uttömmande svar på frågan. Underökningen påvisar ändå att flera av våra resultat är mycket lika de resultat som vi har fått oss till del från Sverige. Endast användningen av slutpunkter är avvikande. Vi kan spekulera att finlandssvenskan är en variant av det svenska språket och vi tycker att det åtminstone inte är problemfritt att påstå något annat, till exempel att finlandssvenskan är ett skilt språk. Vår undersökning inkluderar också eventuella felkällor vilkas påverkan vi inte kan utesluta och därför kan vi inte dra några större slutsatser.

8.2 Avslutande diskussion

Temat språklig relativism har varit ett ytterst intressant ämne att forska i. Fastän ämnet till att börja med har känts obekant och svårt, har vi kunnat hitta mycket material som behandlar språklig relativism och alla dess delområden. Källlitteraturen om ämnet består till största delen av utländska verk men det skulle också vara intressant att kunna läsa mer om ämnet på svenska. Däremot har vi haft tillgång till svenskspråkig litteratur som behandlar den svenska grammatiken.

Fastän vi endast har haft fyra informanter, förefaller det som om vi att vi har kunnat komma till slutsatser som säkert stämmer även mera generellt. Eftersom informanterna har yttrat sig väldigt lika varandra, kan vi knappast uppfatta detta som en slump. Själva undersökningssituationen har också varit väldigt intressant. Ingenting av oss har förut varit med om någonting liknande och därför har det varit intressant att ordna en provsituation och vara med om undersökningen från början till slut. Då vi har kunnat utföra provet utan några problem, är vi båda ense om att just denna undersökningsmetod är väldigt effektiv och bra när man samlar in material.

Som vi redan flera gånger har konstaterat är vår undersökning inte särskilt omfattande, mest på grund av att det är fråga om en begränsad pro gradu-avhandling. Vi hoppas ändå att detta ämne i fortsättningen skulle intressera också andra studenter eller forskare, eftersom det utgör ett ypperligt tema för vidare undersökningar. Vårt försök har ändå varit att få till stånd en avhandling som behandlar ämnet utförligt och introducerar läsaren i ett nytt ämne. Det som har reflekterat vår undersökning lite negativt är att vi inte har kunnat få omfattande resultat från de andra länder där undersökningen har genomförts. För det första skulle det ha varit väldigt viktigt att veta hur deras provsituationer exakt har sett ut och för det andra skulle det ha varit väldigt intressant att jämföra våra resultat med deras. Nu har vi varit tvungna att jämföra resultaten väldigt ytligt, eftersom exaktare resultat som skulle innehålla siffror och andra viktiga uppgifter saknas totalt. Vi väntar också ivrigt på resultat från finskan, som kanske ger oss vidare information om hur finskan påverkar finlandssvenskan.

Avslutningsvis vill vi ännu konstatera att denna skrivprocess faktiskt har varit en mycket givande inlärningsprocess för oss. Det har överraskat oss båda hur mycket vi egentligen har lärt oss av arbetet med den. Förutom att vi har lärt oss mycket om ämnet, har vi även lärt oss en hel del om underökningsmetoder och pararbete. Fastän finlandssvenskan annars är ett tämligen utforskat ämne, finns det ändå mycket som vi inte vet om denna fina variant av det svenska språket. Vi ser fram emot att i fortsättningen få läsa mera om språklig relativism inom finlandssvenskan och utesluter inte heller möjligheten att vi även själva skulle gå vidare i studierna av detta utmanande och fascinerande ämne.

KÄLLOR

Alanen, Kaisa, 1999: *Iterativa, frekventativa och habituella situationer: studier över upprepningarnas semantik och hur upprepning uttrycks i svenskan*. Otryckt licentiatavhandling i nordiska språk vid Tammerfors universitet.

Alasuutari, Pertti, 1994: *Laadullinen tutkimus*. 2. uppl. Tampere.

Andersson, Erik, 1977: *Verbfrasens struktur i svenskan: en studie i aspekt, tempus, tidsadverbial och semantisk räckvidd*. Meddelanden från stiftelsens för Åbo Akademi forskningsinstitut, nr 18.

Bylund, Emanuel, 2007a: Skriftlig e-post. *Språklig relativism*. 5.6.2007.

Bylund, Emanuel. 2007b. Skriftlig e-post. *Desde estocolmo*. 8.6.2007.

Carroll, Mary, Stutterheim, Christiane & Nüse Ralf, 2004: *The language and thought debate: a psycholinguistic approach*. Berlin.

Comrie, Bernard, 1978: *Aspect. An introduction to the study of verbal aspect and related problems*. Cambridge.

Comrie, Bernard, 1985: *Tense*. Cambridge : Cambridge.

Dahl, Östen, 1977: *Logic, pragmatics and grammar*. Lund.

Fiilin, Ullamaija, Hakala, Kristina, Hämelin Raija & Nikko, Tuija, 1997: *Det har du rätt i! Ruotsin kielioppia ja harjoituksia aikuisopiskelijoille*. 3. uppl. Helsinki.

Hakulinen, Auli, Vilkuna, Maria, Korhonen, Riitta, Koivisto Vesa, Heinonen Tarja Riitta & Alho, Irja 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki.

Havu, Jukka, 2007: Skriftlig e-post 1.6.2007.

Holopainen, Martti & Pulkkinen, Pekka, 2003: *Tilastolliset menetelmät*. Vantaa: WSOY.

af Hällström, Charlotta & Reuter, Mikael, 2000: *Finlandssvensk ordbok*.. Helsingfors.

af Hällström, Charlotta 2006: *Definitioner på några termer som används i språkvårdslitteratur*. (Hämtat 1.7.2007. Publicerat i Kotus 1/2000).

<http://www.kotus.fi/index.phtml?l=sv&s=635>

Karlsson, Fred, 1998: *Yleinen kielitiede*. Helsinki: Yliopistopaino.

Kangasmaa-Minn, Eeva, 1993: Aspektista ja sen sukulaisilmiöistä suomalais-ugrilaisissa kielissä. I: Ylivakkuri, Valma (red.), *Studia comparativa linguarum orbis maris baltici I. Tutkimuksia syntaksin ja pragmasyntaksin alalta*. Turku: Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja 43. S.15–17.

Kiviniemi, Kari, 2001: Laadullinen tutkimus prosessina. I: Aaltola, Juhani & Valli, Raine (red.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Jyväskylä. S.68.

Klein, Wolfgang , 1999: *Time in language*. London.

Linell, Per, 1990: *Människans språk. En orientering om språk, tänkande och kommunikation*. Lund.

Metsämuuronen, Jari, 2006: Laadullisen tutkimus vs. määrällinen tutkimus, Laadullisen tutkimuksen perusteet. I: Metsämuuronen, Jari (red.), *Laadullisen tutkimuksen käsikirja*.

Helsinki. S.88.

Mäkelä, Klaus, 1990: Kvalitatiivisen analyysin arviointiperusteet. I: Mäkelä, Klaus, *Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta*. Helsinki. S.42–53.

Nationalencyklopedin band 6. 1991. Höganäs.

Nationalencyklopedin band 17. 1995. Höganäs.

Nikula, Kristina, 2002 (utan titel). I: Björklund, Siv, Koskela, Merja & Nordman, Marianne (red.), *Språk som formar världen. Festskrift till Christer Laurén på 60-årsdagen*. Siv Björklund, Merja Koskela, Marianne Nordman. Vasa: Vasa universitet. S.202–204.

Perttula, Juha, 1998: The possibilities and impossibilities of qualitative research orientations. I: Ahtee, Maija & Pehkonen, Erkki (red.), *Research methods in mathematics and science education summer seminar of the Graduate School for Mathematics, Physics, and Chemistry Teachers, Helsinki 23.-26.6.1997*. Helsinki:Helsingin yliopisto. S.73–75.

Reichenbach, Hans, 1947: *Elements of symbolic logic*. New York.

SAG III. 1999: Svenska akademiens grammatik. Telemann, Ulf, Hellberg, Staffan & Andersson, Erik, 1999: *Svenska Akademiens grammatik III Fraser*. Stockholm.

Saari, Mirja & Nyström, Ingegerd, 1979: *Kurs i svensk grammatik I*. Helsinki.

Skutnabb-Kangas, Tove, 1981: *Tvåspråkighet*. Lund.

Smith, Carlota, 1991: *The parameter of aspect*. Dordrecht.

Statistikcentralen 2007, avdelning för rådgivning och information, 2007: muntl. Telefonsamtal 23.5. 2007.

Statistikcentralen 2006. *Tampere*. (Hämtat 6.8.2007)

<http://www.stat.fi/tup/kunnat/kuntatiedot/837.html>

Stenmark, Harry, 1983: *Finlandssvenska ord och uttryck*. 3. uppl. Stockholm.

Stutterheim, Christiane, Carroll, Mary & Klein, Wolfgang, 2003: Two ways of construing complex temporal structures. I: Lenz, Friedrich, *Deictic Conceptualization of Space, Time and Person*. Berlin. S.97–113.

Svenska Akademiens grammatik. Se SAG.

Svenska Finlands Folkting, 2006: *Svenskt i Finland*. Helsingfors.

Thorell, Olof, 1973: *Svensk grammatik*. Stockholm.

Tuomi, Jouni & Sarajarvi, Anneli, 2002: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Jyväskylä.

BILAGOR

Bilaga 1: Frågeformulär

Med denna enkät vill vi samla in information om dig som ställer upp som informant i vår undersökning. Vi är intresserade av några bakgrundsfakta som är nödvändiga för analyseringen av informationen. Du behöver inte bekymra dig om att din personlighet skulle avslöjas eftersom undersökningen utförs anonymt. Var god och fyll i enkäten. Kryssa för det alternativ som passar dig bäst eller skriv kort ut svaret på det angivna utrymmet.

1. Kön

- Man
 Kvinna

2. Ålder

_____ år

3. Vilket språk har du lärt dig först?

- Finska
 Svenska
 Finska och svenska samtidigt
 Något annat språk, vilket? _____

4. Hemspråk (Det språk som du talar hemma.)

- Svenska
- Finska
- Både svenska och finska
- Något annat språk, vilket? _____

5. Fritidsspråk (Det språk som du använder på fritiden och till exempel med vänner.)

- Svenska
- Finska
- Både svenska och finska
- Något annat språk, vilket? _____

6. Skolspråk (Grundskolan)

- Svenska
- Finska
- Jag har gått i skolan på bägge språken.
- Något annat språk, vilket? _____

7. Utbildningsspråk (Gymnasium, yrkesskola och fortsatta studier)

- Svenska
- Finska
- Jag har studerat på bägge språken.
- Något annat språk, vilket? _____
- Har inte studerat efter grundskolan.

8. Arbetspråk

- Huvudsakligen svenska
- Huvudsakligen finska
- Jag använder dagligen bägge språken.
- Något annat språk, vilket? _____
- Arbetar inte för tillfället.

9. Vilket språk anser du vara ditt modersmål?

- Svenska
- Finska
- Både svenska och finska
- Något annat språk, vilket? _____

10. Vilket språk behärskar du bäst?

- Svenska
- Finska
- Både svenska och finska
- Något annat språk, vilket? _____

11. Hur många år har du bott i Tammerfors?

- 1-5 år
- 5-10 år
- 10-15 år
- 15-20 år
- 20-25 år
- 25-30 år
- 30-35 år
- över 35 år

Tack för att du är med i undersökningen!

Bilaga 2: Videosekvenserna

N	Klippens namn	Informanternas yttranden	K	SP +/-	P +	T
1	Ping-pong		0			
		Det är två pojkar som spelar pingis. K33		-		2P
		Spelar bordtennis, två jappar i någon stor sal. K29		-		P
		Pojkarna spelar pingis. M33		-		P
		Två pojkar spelar pingis i en stor hall. M28		-		P
2	Mjölka		0			
		Det är en äldre tant som mjölkar en ko K33		-		2P
		En tant som, vad heter det, mjölkar en ko ute på åkern eller någonstans. K29		-		2P
		Farmor mjölkar kossa på bakgården. M33		-		P
		Gammal tant mjölkar ko perinteisesti, alltså på ett traditionellt sätt, sitter på en stol på bakgården. M28		-		2P
3	Fåret		0			
		Det är en lamm som äter gräs, eller närmast en blomma åt han. K33		-		2P/I
		Ett litet lamm som betar och äter blommor. K29		-		2P
		på sommaren på en äng. M33		-		P
		Får betar hundfloka. M28		-		P
5	Hopp i vattnet		1			
		Det är en pojke som slänger sig <u>i vattnet</u> med en lian och kommer upp <u>ifrån vattnet</u> börjar simma sig <u>mot stranden.</u> K33		++		4P
		En pojke, med en lian, självgjord replian hoppar <u>ner</u> och <u>sen.</u> K29		++		P
		En pojke svinger sig med en lian <u>till vattnet</u> på sommaren på en sjö eller å någonstans. M33		++		P
		En ung pojke hoppar med en lian <u>ut till vattnet</u> <u>ut i en å.</u> M28		++		P
6	Skörda vin		1			
		Det är igen en pojke som klipper vindruvor och slänger <u>de i en, i ett ämbar.</u> K33		++		2P
		En pojke som blockar bär av något slag, verkar vara vinbär eller något annat, <i>från en vinbärsbuske, från vinbuske, inte vinbärsbuske, utan vinranka.</i> K29		-		2P
		En pojke plockar äppel, tror jag att det var, eller några andra frukter <i>från ett träd.</i> M33		-		P/I
		En ung pojke plockar vindruvor med sax. M28		-		P

8	Skriva maskin		1			
		Det är en äldre man som sitter vid sitt skrivbord och sätter i ett papper i <u>en skrivmaskin</u> , en gammaldags, orange skrivmaskin. K33		++		3P
		En gammal man som sitter på sitt kontor tar papper i <u>printern</u> , nej, börjar skriva med sin gammal skrivmaskin. K29		++		3P
		En äldre man ska börja skriva med en traditionell skrivmaskin, rullar in pappret. M33		++		F/P
		En gammal man sitter vid sitt skrivbord och sätter papper i <u>skrivmaskinen</u> och börjar antagligen att skriva. M28		++		3P
10	Dykande änder		0			
		En fågel som det var två fåglar som dök efter fiske antagligen. K33		-		2I
		En anka, eller nu heter det väl and, en manlig och kvinnlig sådan fiskar eller gräver efter mat <u>från bottnet</u> , dyker så att rumpan sticker upp. K29		-		5P
		Två gräsänder äter i vattnet . Dyker halvt ner efter föda. M33		-		2P
		En and äter gräs <u>från bottnen</u> , två änder äter, de ser ut som bojar som går upp och ner. M28		-		4P
13	Häst och vagn		1			
		En man, och är det nu en åsna och en.. han stod på en kärra , åsnan drog den där kärran, eller kanske det var en häst. K33		-		P/3I
		En gammal bondgård , häst och vagn med, en man som sitter på flaket K29		-		P
		En man kommer in med häst och vagn i <u>en by</u> . M33		++		P
		En gubbe åker häst och kärra, står i kärran bakom. M28		-		2P
14	Surf		0			
		Det är två pojkar som åker sina surfbräda eller surfar nej den ena syns där närmast en stund. K33		-		4P
		Surfing, brädsurfing ute på havet i vågor , två killar som gjorde det och en som var i huvudrollen. K29		-		2I
		En kille är ute och surfar på en mellanstor våg . M33		-		2P
		En ung man vågsurfar duktigt. M28		-		P
15	Posta brev		1			
		Ett brev och den är någon sätter ett brev <u>in i brevlådan</u> . K33		++		2P
		Någon postar ett brev, sätter den <u>in i postlådan</u> . K29		++		2P
		Skickar ett brev i <u>postlådan</u> . Traditionellt sätt att skriva, kommunicera. M33		++		P/ 2inf
		En mänska sätter post i <u>postlådan</u> . M28		++		P
16	Barnvagn		1			
		Det är någon som går över gatan med skuffar alltså ett barn framför sig, en kärra, en barnvagn. K33		-		2P
		Någon går över en väg med barnvagn som jag antar att det är, och ett barn. K29		-		3P
		Mamma går iväg med barnvagn och barnet. M33		-		P
		Någon går över gatan och skuffar en vagn <u>mot busshållplats</u> . M28		+		2P

17	Simma till nästet		1			
		Här kommer igen en fågel <u>till sitt bo</u> kanske i vattnet . K33		++		P
		En liten fågelunge som är på väg <u>till sitt bo</u> . Fågelunge som simmar i vass , med ett bo gjord av vass, omkring simmar han. K29		+		3P
		En fågelunge hittar sitt bo i vattnet , men verkar som mamma inte är hemma . M33		++		3P
		Ett konstigt djur, en utter eller någonting simmar i vassen . M28		-		P
18	Madrass hopp		1			
		En pojke som kliver på skåpet och hoppar <u>ner på sin madrass på golvet</u> . K33		++		2P
		Ett barn som klättrar på en byrå och hoppar <u>ner på en madrass</u> och tycker visst att det är roligt. K29		++		4P
		En liten pojke klättrar på en byrå och hoppar <u>ner på madrassen i sängkammaren</u> . M33		++		2P
		En liten pojke klättrar <u>upp på en byrå bredvid sin säng</u> och hoppar <u>ner på en madrass</u> och skrattar. M28		++		3P
21	Lasta bilen		1			
		Det är två män som bär en metalllåda och sätter <u>in den i backlucka av en bil</u> . K33		++		2P
		Två män bär en låda, sätter den <u>in i en bil</u> , det verkar vara någon sorts värdetransport. K29		++		3P
		Två män bär <u>in en låda i lastbilen</u> , tung låda, behövs två för att få i den. M33		++		2P/ inf
		Två män en svart och en vit bär en tung kista, verkar det vara och lägger den <u>i bakluckan på en paketbil</u> . M28		++		3P
22	Skulptera		0			
		Det är en kvinna som håller på att hacka sten med hammaren. K33		-		P
		En snickare som snickrar en, gör någon sorts skapelse av träd. K29		+	+	2P
		En snickare täljer på ett något stort föremål av trä. M33		+	+	P
		Någon sorts finsnickare eller indian håller på att hugga en totempåle av ett stycke träd. M28		+	+	P
23	Tranor		1			
		Det är någon sån där stora fåglar som söker efter mat. K33		-		P
		Två svalor, jag tror det var svalor i alla fall, någon sorts stora fåglar som äter på en åker . K29		-		P/I
		En utländsk fågelart, som jag inte kände igen, vadade i vassen . M33		-		2I
		Två fåglar äter i någon sorts sumpmark . M28		-		P
25	Flugfiske		0			
		Det är man som fiskar vid en liten å . K33		-		P
		En man fiskar, flugfiske, det ser ut som en engelsk bäck som han då fiskar i . K29		-		3P
		En fiskare som fiskade i en bäck . M33		-		I
		En man står och fiskar vid stranden av en å . M28		-		2P

27	Ett grönt tåg		1			
		Ett tåg som åker vidare längs med spåret. K33		-		P
		Ett tåg, som åker iväg, det är järnvägs korsningar just där och tåget kör vidare. K29		-		P
		Ett tåg som åker iväg. M33		-		3P
		Ett tåg går ett korsningsområde längs med en räls, sakta. M28		-		P
29	Måla		0			
		En kvinna eller kanske det var en man med lite längre håll som målar någon målning alltså. K33		+	+	I/P
		En kvinna som målar eller ritar en tavla. K29		+	+	2P
		En kvinna målar på väggen, antagligen. En konstnär som målade en tavla. M33		+	+	P/I
		En man som målade väldigt koncentrerat. M28		-		I
30	Färja		1			
		En båt som åker över en lite större å. K33		-		P
		Det är någon sorts, kanske Italien, djupare, fjord liknande, där de har en, där är en båt, turistbåt åker. K29		-		4P
		En vattenbuss åker längs med en flod, säkert någonstans i Mellaneuropa . M33		-		P
		Flodfartyg åker tvärs över en flod. M28		-		P
32	Kasta boll mot kana		1			
		Nu är det ett barn som slänger en boll. K33		-		2P
		En gård med ett barn som kastar boll. K29		-		P
		En pojke leker med en klot på bakgården , kastar iväg den. M33		-		2P
		Ett barn slänger boll på en gård . M28		-		P
35	Hästar mot tak		1			
		Det är hästar eller någon ponny nu ute på en åker . K33		-		P
		Hästar i hage bakom finns äldre byggnader och någon sorts inhägnad eller stall där de kan gå in för skydd. K29		+		2P
		Tre hästar är ute på ängen och äter gräs. M33		-		2P
		Tre hästar går omkring i en hage och betar. M28		-		P
37	Grävmaskin		0			
		En stor grävskopa som gräver ett stort dike eller. K33		+	+	P
		En grävmaskin som gräver ett dike på en åker . K29		+	+	P
		Grävmaskin gräver ett dike med en grävskopa. M33		+	+	P
		Grävmaskin gräver dike eller täcker ett dike. M28		+	+	2P

39	Jeep i öken		1			
		En sådan öppen bil jeptyp som åker någonstans i öken . K33		-		P
		En bil, öppen bus, kör någonstans i öken , kanske i Afrika . K29		-		P
		En liten buss som kör på ett ökenområde . Ingen väg. M33		-		P
		Bil åker genom öken ökenlandskap. M28		-		P
40	Hund i växthus		1			
		En hund går <u>in i ett växthus</u> , en stor lurvig hund. K33		++		P
		Hunden springer <u>in i ett växthus i någon trädgård</u> . K29		++		P
		En hund går <u>in i ett växthus</u> , verkar vara roligt för han viftar på svansen. M33		++		3P
		En hund springer <u>in i ett växthus</u> . M28		++		P
41	Fälla träd		1			
		En man sågar ett träd som sen faller. K33		++		2P
		En timmerman sågar träd eller fäller träd. K29		-		2P
		En skogshuggare fäller ett träd, en gran, med motorsåg. M33		++		P
		Skogshuggare fäller träd, går sidan när trädet faller. M28		++		3P
42	Paddla kanot		1			
		Det är någon som paddlar genom en å någonstans . K33		-		P
		En kanal, en kanot och någonting annat kör <u>in i kanalen</u> . K29		++		P
		Två kanoter paddlar <u>in i en kanal eller sluss</u> . M33		++		P
		En kanot och en kajak åkte genom en sluss. M28		++		I
43	Tåg längs kanal		1			
		Ett tåg som åker längs en sån där eller det där det var taget längre ifrån. K33		-		P/I
		En buss kör längs med en å, buss eller tåg som körde. K29		-		P/I
		Ett tåg åker bredvid en flod in genom skogen . M33		+		P
		Tåg går på rälsen bredvid längs med en å . M28		-		P
46	Cykla mot butik		1			
		Det är en kvinna som cyklar på en gård framför några affärer . K33		-		P
		Någon som cyklar ute vid något centralställe . K29		-		P
		En kvinna cyklar på en byväg och verkar som att hon ska <u>in till affären</u> . M33		+		2P/F
		En kvinna cyklar framför en parkeringsplats , kanske på väg <u>till butiken</u> . M28		+		P

52	Shoppingsvagn		1			
		Parkeringsplats , någon sån där supermarketen och en kvinna som kommer med en kärra. K33		-		P
		En shoppingcenter med bilar, shoppingvagnar, en tant skjuter en shoppingvagn. K29		-		P
		Parkeringsplats utanför en affär , en kund som kommer <u>ut</u> med vagnen och skulle <u>till sin bil</u> . M33		+		P/F
		En människa skuffar en kundvagn på en parkeringsplats utanför en butik . M28		-		P
54	Dykare		1			
		Det är någon som dyker på en sån större havsbotten , det var tre dykare. K33		-		P/I
		Dykare vid korallrev , jag tror det var två stycken djuphavsdykare. K29		-		P/I
		Två dykare dyker, klart vatten, på ett korallrev . M33		-		P
		Dykare dyker på en korallrev , som verkar ganska dött. M28		-		2P
58	Träansikte		0			
		Det är någon som gör något av träd något sådan fint mästerverk. K33		+	+	P
		Åter igen en snickare som hugger ett träd eller gör något annat av en trädbit. K29		-		2P
		En konstnär som täljer en huvud antagligen, av trä. M33		+	+	P
		En finsnickare eller skulptör gjorde någon sorts träskulptur med en stenjärn. M28		+	+	I
59	Båt under bro		1			
		Det är igen någon som åker med en båt igenom eller under en bro som är upplyft. K33		+		2P
		Åter igen det är någon sorts sluss. K29		-		P
		En liten båt körde <u>in i en kanal</u> . M33		++		I
		En motorbåt åker genom en bro, bron är öppen. M28		+		2P
60	Fiskmås		1			
		Det är en mås som stiger <u>från vattnet upp på en sådan påle</u> . K33		++		P
		Fåglet flyger <u>iväg från vattnet</u> och landar <u>på en påle</u> . K29		++		2P
		En mås simmar och flyger <u>upp på en pelare i vattnet</u> , stannar där och tittar sig omkring. M33		++		4P
		En mås flyger <u>upp från vattnet på en påle</u> genast bredvid . M28		++		P
61	Nunnor		1			
		Det är två nunnor som går längs med en sådan stig eller en någon asfaltstig, någonstans ute i landsbygden . K33		-		P
		Två nunnor går ute på landet , jag antar att det var nunnor, <u>mot något äldre hus</u> , i Frankrike . K29		+		P/I
		Två nunnor går på en byväg som går igenom en åker. Diskuterar med varann. M33		-		3P
		Två nunnor går längs med en väg någonstans ute på landsorten . M28		-		P

64	Hackspett		1			
		En hackspett som hoppar uppför ett träd bredvid boet, där troligen bor. K33		-		2P
		Ett hackspett klättrar <u>upp</u> i trädet <u>mot sitt hål</u> . K29		+		P
		En hackspett undersöker en trädstam, men hackar inte på den i alla fall. M33		-		2P
		En hackspett, hon letar mat på ett träd . M28		-		P
65	Burk faller från bord		1			
		En mugg faller <i>från bord nedför golvet</i> . K33		++		P
		En burkramlar <u>ner från ett bord på golvet</u> , och en man kom <u>in</u> och kollar på det. K29		++		2P/I
		En plåtburk rullar <u>ner</u> , rullade <u>ner på golvet</u> . M33		++		P/I
		En konserverburk rullar <u>ner från ett bord</u> . M28		++		P
38	Gatumusikanter		0			
		Det är gatuspelare som spelar cello och någon annan sorts saxofon eller någon sånt. K33		-		2P
		Två musikanter som spelar, en har en, jag tror det var en basfiol eller motsvarande och den annan någon sorts blåsinstrument, de spelar på gatan alltså, gatumusikant. K29		-		3P/I
		Gatumusikanter spelar bas och saxofon på gatan . M33		-		P
		Två musikanter en med en bas och en med saxofon står och spelar på en torg . M28		-		2P
70	Klättra		1			
		Här är det två eller en som klättrar <u>upp</u> ett bergsvägg andra sitter däruppe . K33		+		2P
		Bergsklättrare två stycken, en klättrar och andra gör stöd däruppe eller hjälper till, han har klättrat <u>upp</u> redan. K29		+		3P/PF
		Två bergsklättrare klättrar <u>upp på ett berg</u> . M33		+		P
		Två bergsklättrare en som säkrar linan uppe och en som klättrar och kommer just <u>upp på toppen</u> . M28		+		3P
72	Bil på majsält		1			
		En bil åker en som är en mycket smal väg bredvid någonting är det majs eller... K33		-		3P
		En bil vid ett majsält , den verkligen går genom majsälten. K29		-		P
		En liten bil kör genom en majsåker <u>mot ett litet hus</u> . M33		+		P
		En liten Fiat kör på en smal landsväg sakta, ser ut som ett majsält på båda sidorna. M28		-		2P
79	Andungar		1			
		Det är såna små fåglar, tippor som klättrar <u>upp från vattnet upp i sitt bo</u> . K33		++		P
		Igen en liten ankunge eller andunge som klättrar <u>upp</u> , simmar <u>bland vass, till vassboet</u> . K29		++		P
		Två små fågelungar klättrar <u>upp till sitt bo i en vass</u> . M33		++		P
		Två små ankungar klättrar <u>upp i boet bland vassen</u> . M28		++		P

80	Simma		0		
		Det är en sådan bredare, större å där två människor simmar. K33		-	P
		Två människor badar i vatten , lagun brunt vatten i, men det är en sorts lagun. K29		-	2P
		Två personer simmar i en flod med grumligt vatten, en fin sommardag. M33		-	P
		Någonting simmar i en sjö eller å . M28		-	P
57	Ridning		1		
		Det är två människor som rider <u>uppför en backe</u> . K33		+	2P
		Två hästar galopperar på en äng . K29		-	P
		Två personer rider på en åker . M33		-	P
		Två ryttare rider <u>uppför en kulle</u> . M28		+	P
55	Biljard		0		
		Det är en man som spelar biljard och en servitör som serverar öl eller något annat att dricka. K33		-	2P/ inf
		En bar där nån spelar biljard eller pol, en spelar, en tittar och en sådan servitör serverar dryck. K29		-	4P
		En killar spelar biljard och en servitör serverar öl åt resten av sällskapet i en pub . M33		-	2P
		En man spelar biljard och en servitör serverar samtidig öl. M28		-	2P
67	Man och stege		1		
		Det är en man som klättrar <u>upp ett stege uppför ett jättegammalt byggnad</u> . K33		+	P
		En man som i en gammal byggnad klättrar <u>upp en stege</u> . K29		+	P
		En man klättrar <u>upp för en stege</u> , på en gammal stenbyggnad av något slag . M33		+	P
		En bonde klättrar <u>upp för en stege</u> . M28		+	P

Förkortningar i tabellen:

N: Klippens ordningsnummer

K: Kategori 0-1

0: Pågående handling

1: Slutpunkt som troligen nämns

SP: Slutpunkt

SP+: Slutpunkt finns

SP-: Ingen slutpunkt

SP++: Slutpunkt som nås

P+: Slutpunkt är en produkt

T: Tempus och antalet tempusformer

P: Presens

I: Preteritum

PF: Perfekt

inf: Infinitiv

F: Futurum

Markeringar med fetstil: lokalitet

Markeringar med kursiv: källa

Markeringar med understreckning: mål

Bilaga 3: Jämförelse mellan finlandssvenskan, sverigesvenskan och spanskan

En kvinna går med sin kundvagn till bilen			
	FS	SS	SP
SP +	1	10	5
SP –	3	5	10
En kvinna cyklar med ett barn eller till en butik			
	FS	SS	SP
SP +	2	12	2
SP –	2	3	13
En kvinna går över gatan eller går till busshållsplatsen			
	FS	SS	SP
SP +	1	12	1
SP –	3	3	14
En man åker med häst och vagn eller mot en by			
	FS	SS	SP
SP +	1	12	7
SP –	3	3	8
Två kajaker åker genom en kanal eller till en sluss			
	FS	SS	SP
SP +	3	12	3
SP –	1	3	12
En bil åker på ett majsält eller till ett hus			
	FS	SS	SP
SP +	1	10	2
SP –	3	5	13

Två nunnor går längs en väg eller till ett kloster			
	FS	SS	SP
SP +	1	10	4
SP –	3	5	11
En båt korsar en flod eller lägger till vid hamnen			
	FS	SS	SP
SP +	0	12	2
SP –	4	3	13
Några hästar går och betar eller går mot stallet			
	FS	SS	SP
SP +	1	12	5
SP –	3	3	10
En båt åker under en bro eller in i en stad			
	FS	SS	SP
SP +	3	12	5
SP –	1	3	10

Materialet om sverigesvenskan och spanskan är av Emanuel Bylund (Bylund 2007b). Material angående finlandssvenskan baserar sig på våra egna resultat.

Bilaga 4: The Quest/K33

Förkortningar:

SP+: slutpunkt finns

P: presens

I: preteritum

PF: perfekt

PL: pluskvamperfekt

FUT: futurum

inf: infinitiv

Markeringar med fetstil: lokation

Markeringar med kursiv: källa

Markeringar med understreckning: mål

Ja, alltså det börjar med en bild *från ökn*en. **P**

O alltså, en stor öken.

Och sen en... det verkar vara stenar **P**

och en flaska **mellan stenarna**.

Alltså, inte ser man först om det är en människa eller en människofigur, **P**

man tänker bara den här flaskan och stenar **mitt i sanden**. **P**

Och sen börjar de där stenarna röra på sig **P**

och det blir en människofigur **P, SP+**

som har tagit denna flaska **PF, SP+**

men flaskan är tom **P**

och så stiger denna sandmänniskofiguren upp **P, SP+**

och tittar omkring sig **P**

och hör sådan droppande vatten **P**
 och börjar söka efter det där vattnet, **P**
 gräver sanden **P**
 och gräver så mycket att sedan till slut faller ner eller genom den där sanden, **2P, SP+**
 flaskan blir nog kvar. **P**

Jå, alltså nu faller den här sandfiguren ner på, **P, SP+**
 på, jag vet inte riktigt vad den nu är för. **P**
 Ett ställe med sådana stora pappersark
 som gör golvet mjukt. **P**
 Och och det flyger omkring sådana stora pappersark. **P**
 Och han försöker flytta sig undan dem **P**
 och han lyckas inte **P**
 och börjar gå, **P**
 och det kommer flygande still några stora pappersark **P**
 som då faller honom till slut **P, SP+**
 och när han stiger upp, **P, SP+**
 hör han igen droppande vatten **P**
 och ser att det droppar alldeles **bredvid honom, 2P**
 där är vått **på de där pappersarken, P**
 och så går han dit **P, SP+**
 och lyfter händerna upp för att få tag i lite vatten **P,SP+**
 men det slutar droppa just då. **P, SP+**
 Så börjar han gräva, **P**
 och försöker liksom samla ihop det där vattnet, **P**
 gör det, **P**
 så blir det igen hål,**P, SP+**
 hål **i det här mjuka golvet** och papperna
 och sen faller han igenom det.**P, SP+**

Jo, den här gången alltså,

i början allt är grått, grå himmel **P**
 och sådana där stora stenar, sten
 och det faller hela tiden nya stenar **P**
 och kommer upp såna stora stenpelare **P**
 och så faller den här gubben
 eller vad den är genom,
dit ner, dit, SP+
mitt i allt,
 och sedan, sedan börjar han gå **omkring där, P**
 och man blir nästan träffad av en sten, **P**
 som kommer flygande **P**
 och så börjar han gå **omkring där P**
 och och det kommer alltså *nerifrån* sådana stora stenar, **P**
 som hamnar upp i sådana där stora stenpelare, P,SP+
 och och ju han blir träffad av en sådan sten, **P, SP+**
 stenflisa eller sådan bit **i handen**
 och han bara drar bort den **P, SP+**
 och verkar vara överraskad **P**
 att det inte blir någon skada, **P**
 att handen fungerar **P**
 och sedan hamnar han upp i en stenpelare P, SP+
 och tittar sig **omkring där P**
 och ser igen droppande vatten igen **där lite längre borta P**
 och blir glad och vill förstås ner därifrån 2P
 och börjar kliva ner därifrån P, SP+
 och lyckas med det, **P, SP+**
 han hamnar på den där nedersta stenen P, SP+
 som sedan går sönder **P, SP+**
 och han ramlar på marken P, SP+
 och sen går han mot det där vattnet P
 som igen droppar *någonstans ifrån P*

men slutar sedan droppa innan han är **där P, SP+**
och så försöker han, **P**

eller det förstod jag inte alls **I**
där var det hade droppat tidigare **PL, SP+**
men sen försökte han liksom **I**

mellan de där två stenarna

söka efter det där vattnet.

Så börjar han liksom, **P**

tar en sten **P**

och börjar hacka, **P**

mellan de där två stenarna

och så blir det igen ett stort hål **P, SP+**

och så faller han igen. **P, SP+**

Ju, han hamnar igen i en sådan, **P, SP+**

sådan, fabriksvärld med eldröd himmel och,

och sådana metallplattor

eller maskiner som sätter **P**

som sätter sådana metallplattor på plats, **P**

han, han hamnar, **P**

när han kommer fallande dit ner, **P, SP+**

så hamnar han huvud före **P, SP+**

och hans huvud blir alldeles platt **P, SP+**

och, så skakar han sand *från andra öra* **P**

och samtidigt kommer en sådan såg **P**

som sågar en bit av hans fot, **P, SP+**

han försöker **där nere**, **P**

försöker fixa den där foten med sanden, **P**

men det blir inte fast **P**

och, så går han iväg lite så där ostadigt **omkring där P**

och det kommer hela tiden upp maskiner **P, SP+**

och sågar och sånt,
 och de här metallplattorna, maskinerna sätter eller sätter, **2P**
 metallplattorna fastnas antingen med spikar **P, SP+**
 eller så ljuts de fast **P, SP+**
 och så går eller springer han **omkring där 2P**
 och snubblar **P, SP+**
 och faller på en sådan galler, **P, SP+**
 gallerfönster,
 eller han ser igenom det där gallret **P**
 och det blir ett sådant gallermärke på hans mage av det **P, SP+**
 och när han tittar dit ner, **P**
 ser han vatten dit nere **P**
 och hör sådan droppande ljud **P**
 och försöker få upp det där **P**
 eller loss det där gallret,
 men lyckas inte **P**
 och ser han **P**
 att en sådan maskin försöker täcka ett hål **P**
 med sådan metallplatta
 och så funderar han **där** en stund **P**
 och försöker sedan att försöka hinna dit **P**
 innan den där plattan är på plats **P, SP+**
 och hoppar igenom hålet **P, SP+**
 eller igenom det där lilla hålet
 som ännu är kvar **P**

Öö, han hoppar igenom den där luckan **P, SP+**
 eller det där hålet som finns kvar **P**
 och han är **ner i en sådan jättemörk, P**
 mörk värld
 eller **i en sal med maskiner**

eller en sådan maskinvärld
 och tittar sig **omkring där P**
 och avblir sammanskuffad av någon sorts maskin **P, SP+**
 som ljuts någonting **där P**
 och så får han eller blir liksom nerskuffad av den **2P, SP+**
 och han tar tag i en sådan kedja, **P, SP+**
 eller kätting,
 eller en kedja tror jag, **P**
 en sådan där cykelkedja
 och hänger längs med den en stund **P**
 och så hoppar han ner och och nåja **P, SP+**
 ser sig omkring **där P**
 och den där söker efter det där vattnet troligen **P**
 och ser det där vattnet **där P**
 och det är liksom sådana små, **P**
 det syns genom det där golvet på något sätt. **P**
 Och han hoppar ner dit **P, SP+**
 och så börjar dem där, **P**
 väggarna runt honom liksom gå ihop **P**
 och försöker han hoppa bort därifrån **P**
 men han kommer inte någonstans. **P**
 Så tar han en sån där spik eller sådan där, **P, SP+**
 som han försöker göra hål i det här golvet **P**
 och lyckas göra några hål **P, SP+**
 men hinner inte riktigt **P**
 och väggarna kommer ihop hela tiden **P**
 och tar rosk med sig **P**
 och försöker göra det där hålet större, **P**
 men så blir han pressad av de här väggarna **P, SP+**
 och, så sipprar, han blir väl ändå sand, **2P, SP+**
 den där sanden sipprar genom de där hålen **P**

som han har gjort, ner i vattnet **PF, SP+**

och igenom vattnet,

som sen,

den där bilden går liksom neråt hela tiden,**P**

och så faller den där sanden genom himmeln **P, SP+**

och det är den där samma bilden som i början, **P**

det verkar **P**

som om att sanden bildar den där gubben igen **P, SP+**

eller om den där sanden bara faller på den där gubben **P, SP+**

som ligger där **i öknen** med sin flaska bredvid. **P**

Bilaga 5: The Quest/K29

Det är en öken, **P**

sandöken **någonstans**, kanske Saharalikt,

då alltså bilden rör sig **P**

och fram kommer en, någonting, **P, SP+**

som först ser ut som sand **P**

men som visas vara en sandman **P**

som då verkar vara törstig för sin vattenflaska är tom.**2P**

Först det såg ut som en spritflaska **I**

men det visar sig vara vatten i **P**

och så att säga, det är vatten ja **P**

så börjar han antagligen gräva efter vatten

och sjunker ner i nästa del av filmen eller in i nästa verklighet. **P, SP +**

Nu faller han alltså ned då till nästa verklighet, **P, SP+**

så kallade,

vilket består av papper, **P**

ett land av papper,

där det finns papper och vindar, **P**

lite svalare verklighet kanske.

Då fortsätter han leta efter vatten **P**

och ser en pöl, lite dropp av vatten, **P**

men hittar inte ursprunget,**P**

börjar gräva **P**

och faller igen helt enkelt.**P, SP+**

Nu då ramlar han ner i en dimension med bara sten, **P, SP+**

stora och små stenar

han får en sten i handen, **P, SP+**

men han blöder inte **P**

men ändå kollar hur handen fungerar **2P**

eller någonting som jag inte lade märke till. **I**

Hur som helst först börjar han leta då. **P**

Det stiger upp stenar lite här och var **P**

och sten ramlar ner från himlen, **P, SP+**

eller vad kan man kalla det, **P**

öö, sen ser han vatten igen droppande **P**

men när han kommer fram **P, SP+**

ser inte var det droppar *ifrån*, för det droppar inte numera. **2P, SP+**

Då börjar han gräva på nytt **P**

och, ja bankar igenom, söndrar, krossar stenen, med en lite vassare, **3P**

spetsig sten som han hittar **bredvid P**

och så faller han igenom igen. **P, SP+**

Okej, nu kommer han till en sådan där industriell värld **P, SP+**

eller vad verklighet den nu är, öö, **P**

det som han som först gör, **P**

kollar han hur hel han är, **P**

han har börjat torka ut ganska mycket vid det här laget **PF**

och öm en cirkel sårar tån **P, SP+**

och det går inte att laga numera. **P**

Jag lade inte mera märke till, öm, **I**

Varje steg han tar, **P**

så tappar han också sand, **P**

han börjar vara väldigt uttorkad. **P**

Det är massa cirkelsåg som går **på marken, 2P**

somliga ganska farliga

och öm annorlunda utrustningar eller maskiner egentligen

som svetsar ihop. **P, SP+**

Först sågas plattor av **P, SP+**

och sedan sätts dem ihop av någon annan maskin. **P, SP+**

Kommer till, **P**

eller han snubblar ner **P, SP+**

och kommer till ett galler **P, SP+**

och genom gallret kan nu återigen se vatten. **P**

Öm, och så konstaterar han **P**

att vattnet är liksom, under det här lagret **P**

som man håller på att lappa och laga hela tiden **P**

och då ser han maskinen då **P**

som håller på precis flytta en platta, en järnplatta, **P**

ändå han springer **P**

och hoppar igenom innan dem hinner sluta luckan, ja. **2P, SP+**

Okej, nu är han alltså ner inne i fabrik eller någon sorts maskineri öm, **P,**

det är väldigt mörkt **därinne. P**

Han fortsätter då leta efter vatten, **P**

vilket han hade sett genom luckan, gallret, **där högre upp. PL, SP+**

Nu verkar som det att han är **inne i maskineri 2P**

som han har hittat ner innan **PF, SP+**

och lyckas han se vatten **P**

eller han letar och letar **P**

och lyckas han se en springa eller metall **P**

som är sönderrostad järn som har blivit sönderrostad **P, PF, SP+**

och kollar, **P**

tittar igenom det **P, SP+**

och ser **P**

om det skulle vara vatten **därunder FUT**

och så gör han ju det **P**

och han börjar banka **P**

och märker alltså att några maskiner närmar sig med något skrot **2P**

som de samlar precis just **där P**

och försöker komma bort **P**

men kommer inte bort **P**

och fortsätter banka på det där hålet eller rostade stället då. **P**

Men han hinner få det stort **P**

men inte tillräckligt innan de där maskinerna krossar honom då, **P, SP+**

och då när han krossas **P, SP+**

blir han sand igen, han, **P, SP+**

sanden springer ner genom springorna i vattnet **P, SP+**

och igenom vattnet ner till öknen. **SP+**

I öknen blir allting som det var från början, **P, I**

flaskan är där bredvid honom **P**

och han är **ute i öknen** som blött sand, **P**

som det var i början **I**

Bilaga 6: The Quest/M33

Mhm, nå, en människofigur vaknar **i öknen, P, SP+**
 törstig antagligen
 och har en tom vattenflaska **bredvid sig P**
 Och så hör han ljudet av droppande vatten **P**
 och börjar han gräva i sanden **P**
 och så hamnar han i en sån där kvicksands grop **P, SP+**
 och sugs upp av den **P, SP+**
 och försvinner ner i sanden tillsammans med vattenflaskan. **P, SP+**

Här kommer den här samma figuren då, **P**
 faller ner från himlen till en ny värld **P, SP+**
 som består av pappersark som mark. **P**
 Och så flyger det omkring pappersbitar i himlen **P**
 och han fortsätter sin jakt på vatten **P**
 och hittar en liten pöl där **på ett av de här pappren P, SP+**
 och börjar gräva efter mer vatten **P**
 och faller ner igen igenom den här världen **P**
 antagligen då ner igen till följande värld. **SP+**

Den här gången vaknar han, **P**
 samma människofigur upp **i en grå värld SP+**
 en stenvärld där det kommer ner stenar från himlen **P**
 och skjuter upp stenhögar från marken **P**
 och fortsätter sin jakt på vatten **P**
 plötsligt hittar han sig själv **på en stenhög P, SP+**
 som har skjutit upp genom marken **PF, SP+**
 och sen när han kommer ner därifrån **P, SP+**
 så hittar han en liten pöl **P, SP+**

och börjar hacka sig igenom stenarna för att hitta mera vatten **P, INF**
och då blir den här...ee lilla gropen **P**

    som han har hackat plötsligt större **PF, SP+**
och så faller han igenom **där igen.P, SP+**

Jaa, han faller då ner från föregående värld till en ny värld **P, SP+**

    som består av serietillverkningsmaskiner och robotar och marken är av järn eller plåt
2P

och ee han blir av med sina tår av en cirkel **P, SP+**

och så vandrar han runt **P**

och hittar sen en ledtråd till sin vattenkälla **P, SP+**

och så öppnar sig en lucka **i marken P, SP+**

och han hoppar ner dit **P, SP+**

Ja han hoppa ju då ner under marken senaste kapitel **I, SP+**

och **där under marken** så kom han in i en värld **I, SP+**

    som egentligen är en stor fabrik med olika maskiner överallt **P**

och till slut hittar han då en liten lucka **P, SP+**

där han ser vattnet och havet och **P**

..men hinner då inte få ihop en så stor lucka **P**

    att han skulle själv komma in dit, **FUT**

    utan han blir krossad av en maskin **P, SP+**

och så rinner den här gestalten in i det här lilla hålet ner dit till havet **P, SP+**

och e och till slut så sluts cirkeln **P, SP+**

    att han regnar ner från himlen igen till samma gestalt **P, SP+**

    som han var då i början **där i öknen** med den där tomma vattenflaskan. **P, I**

Bilaga 7: The Quest/M28

Sandgubben vaknar upp i öknen **P, SP+**

och det här börjar genast leta efter mera vatten för att hålla sig själv fuktig **P, INF**

så att han inte ska ramla i bitar **FUT**

och det här

och sen tror han att han hör vatten **P**

och börjar gräva en grop, **P**

men det visar sig vara kvicksand **P**

så han ramlar ner i hålet i avgrunden, och jo. **P, SP+**

Sandgubben så ramlar ner från himlen i ett blåsigt pappershelvete **P, SP+**

och försöker igen hitta vatten **P**

eller kanske undrar var han är **P**

och går omkring **P**

och det här vejar för flygande pappersbitar **P**

som kommer **P**

Och sen hittar han en..**P, SP+**

det kommer vatten droppande från *någonstans ifrån i himlen* **P**

och bildar en pöl **på marken P, SP+**

och det här men när han kommer fram till den så kommer det inte mera vatten *från himlen* **2P, SP+**

och sen när han ska försöka slicka upp vattnet *från marken* **FUT**

så ramlar han igenom papperstäcket **P**

och försvinner **P, SP+**

Nu ramlar sandgubben då ner från himlen igen **P, SP+**

och han hamnar i en någon sorts stenlandskap **P, SP+**

som är bara sten **P**

och där det ramlar sten *från himlen* **P**

och kommer upp sten *från marken* **P**

    som någon sorts geishor eller pyloner

    som sticker upp **P**

och plötsligt så kommer det upp en sån här stenhög *från marken* **P**

och han blir **upp där på toppen** högst överst **där** på **P, SP+**

och blir lite skrämmd han vet inte hur han ska komma ner **P, FUT**

sen ser han igen en vattenpöl **P**

och då besluter han sig för att klättra ner **P, INF, SP+**

och han ramlar **P, SP+**

han sen faller ner för ena stenen går sönder **2P, SP+**

och då märker man **P**

    att han är ganska mycket, **P**

sanden börjar bli torr för det lossnar mycket mera sand *från honom* **P, INF**

    när han slår i backen **P, SP+**

    och det här

sen går han fram till vattenpölen **P, SP+**

och tror att vattnet kommer *underifrån ena stenen* **P**

så han börjar slå på vattenpölen med en stor sten **P**

och efter att han har slagit några gånger **PF**

så börjar stenen spricka **runt omkring honom** **P**

och han faller igen ner i avgrunden **P, SP+**

Nu kommer sandgubben, **P**

han kommer igen ramlande ner från himlen **P**

och hamnar i en konstig robot metall värld **P, SP+**

    var det bara är robotar **P**

    som sågar upp hål i marken **P**

    och igen svetsar, svetsar **2P**

    eller nitar fast plattor över hålarna **P**

och han är igen **ute** och söker efter vatten **2P**

och nu är han ännu torrare än när han ramlade ner, **P, I, SP+**

när han ramla ner för första gången **I**
 så hör han ingenting **P**
 utan han har huvudet fullt med sand **P**
 och måste hålla ut det genom örat **P**
 och sen blir hans fot avsågad **P, SP+**
 och sedan när han springer **omkring där P**
 så ramlar, **P**
 faller han på ett galler och får ett ruttmönster på hela kroppen **2P, SP+**
     eller på framsidan av kroppen
     när han faller på gallret **P, SP+**
 och vid det här laget börjar sanden faktisk bli ganska torr **P**
 och faller i bitar **P, SP+**
 och när han tittar ner igenom gallret **P, SP+**
 så ser han vatten skimra **P**
 och det här han försöker lyfta upp gallret för att komma ner till vattnet **P, INF**
 men han orkar inte lyfta det **P**
 och sen kommer han på en ide **P, SP+**
     när han ser en cirkelsåg såga upp ett hål i marken **P, SP+**
 så han hoppar in genom hålet **P, SP+**
     förrän en annan robot hinner sätta en järn en metallplatta på.**P**

Nu faller han ner till en värld med maskiner och kedjor **P, SP+**
     som går av och an och svetsagrigat **P**
     som svetsar och håller på **2P**
 och sen försöker han komma fram till det där stället **P**
     som han har sett vatten **där uppe PF**
 han blir skrämmd för ett svetsagrigat **P, SP+**
 och åker längs med en kätting **P**
 och hoppar ner från kättingen **P, SP+**
 och då ramlar han ner platt på mage ner på någon plåtå **P, SP+**
 och då blir det en stor hög med sand **P, SP+**

så då ser man att nu håller han på och riktigt torka ut killen **2P**,

alltså det är inte bra **P**

och sen hittar han stället var han så vattnet **P, I, SP+**

och hoppar ner i en någon sorts bassäng, utan vatten alltså, **I, SP+**

och **där nere igen på det här golvet på bassängen**

så ser han, det är alltså hål **i golvet, 2P**

och där ser han vatten mycket vatten **P**

som det liksom går små vågor **P**

och det skimrar som om det skulle lysa sol **P, FUT**

och det här sen börjar han slå runt det här hålet för att få hålet att bli större **P, INF**

så att han skulle rymmas in **FUT**

och då märker han att han inte alls är **i en bassäng 2P**

utan han är **i en skräppress P**

och det där **golvet på skräppressen** börjar röra sig **P**

så han börjar frenetiskt att slå på golvet för att få göra hålet tillräckligt stort **P, INF**

att han skulle rymmas igenom **FUT**

men han hinner inte så skräppressen pressar sönder honom **2P, SP+**

och då rinner han ut som sand genom hålet ner i vattnet **P, SP+**

så sjunker han ner igenom vattnet **P, SP+**

och *från vattnet* rinner han genom himlen igen ner i öknen **P, SP+**

där var det börja **I**

och det blir en ny sandgubbe **P, SP+**